

**Α.Τ.Ε.Ι. ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΠΑΡΟΧΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
ΑΠΟ ΕΠΙΣΗΜΑ ΔΙΚΤΥΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ**

**ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
ΧΑΤΖΗΦΩΤΙΟΥ ΣΕΒΑΣΤΗ**

**ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ:
ΠΕΛΕΚΙΔΟΥ ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ
ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ**

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2004

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της πτυχιακής αυτής εργασίας, φτάσαμε στην πρώτη σελίδα, έχοντας την ανάγκη να ευχαριστήσουμε όλους εκείνους που συνέβαλαν με το δικό τους μοναδικό τρόπο.

Καταρχήν, ευχαριστούμε την υπεύθυνη καθηγήτρια της πτυχιακής εργασίας, Dr Χατζηφωτίου Σεβαστή, καθηγήτρια και προϊσταμένη του τμήματος Κοινωνικής Εργασίας του Α.Τ.Ε.Ι. Κρήτης. Το αμέριστο ενδιαφέρον και η καθοδήγησή της ήταν καταλυτική κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της παρούσας εργασίας. Την ευχαριστούμε, για τη γόνιμη συνεργασία που είχαμε όλο αυτό το διάστημα.

Ευχαριστούμε, επίσης, το ειδικευμένο προσωπικό του Κ.Ε.Θ.Ι. Ηρακλείου, για τη σημαντική βοήθεια που μας προσέφερε, σε βιβλιογραφικό υλικό. Καθώς, και όλους εκείνους τους επαγγελματίες των υπηρεσιών που απευθυνθήκαμε, για την πολύτιμη συνεργασία τους κατά τη διάρκεια της έρευνας.

Τέλος, κρίνουμε αναγκαίο, να ευχαριστήσουμε τόσο την οικογένειά μας όσο και τους φίλους μας, για την ενθάρρυνση και ανατροφοδότησή που μας έδιναν καθ'όλη τη διάρκεια της πτυχιακής μας εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα	1
Κεφάλαιο 1 ^ο Εισαγωγή	4
Κεφάλαιο 2 ^ο Ορισμοί βίας	6
2.1 Ενδοοικογενειακή βία	7
2.2 Μορφές-είδη κακοποίησης.....	11
2.2.1 Σωματική κακοποίηση.....	11
2.2.2 Σεξουαλική κακοποίηση.....	11
2.2.3 Ψυχολογική-Λεκτική κακοποίηση	14
2.2.4 Οικονομική αποστέρηση	14
2.2.5 Κοινωνική καταπίεση	16
2.2.6 «Συζυγικός βιασμός»	16
2.3 Θεωρητικές προσεγγίσεις	18
2.3.1 Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις	18
2.3.2 Ψυχολογικές προσεγγίσεις	19
Κεφάλαιο 3 ^ο Κοινωνική υποστήριξη επίσημων και ανεπίσημων φορέων Φροντίδας	21
3.1 Επίσημα δίκτυα φροντίδας	21
3.2 Ανεπίσημα δίκτυα φροντίδας	22
3.2.1 Οικογένεια	23
3.2.2 Παροχές υπηρεσιών φροντίδας υγείας.....	25
3.2.3 Εκκλησία.....	26
3.2.4 Μ.Μ.Ε.....	26
3.3 Επίσημοι φορείς.....	27
3.3.1 Γενική γραμματεία ισότητας.....	27

3.3.2 Περιφερειακή οργάνωση	28
3.3.3 Μη-κυβερνητικές οργανώσεις	29
Κεφάλαιο 4 ^ο Κοινωνική πολιτική	30
4.1 Υπηρεσίες -Δομές-Προγράμματα βοήθειας	31
4.2 Καταφύγια	33
4.3 Ξενώνας	34
4.4 Κέντρο υποδοχής κακοποιημένων γυναικών.....	35
4.5 Κέντρο κοινωνικής υποστήριξης γυναικών.....	36
4.6 Τομέας ευαισθητοποίησης και έρευνας.....	37
4.7 Συμβουλευτικός σταθμός	37
4.8 Διπηρεσιακές προσεγγίσεις για την ενδοοικογενειακή βία στο εξωτερικό	38
4.9 Συμβούλιο της Ευρώπης, Μέτρα για την αντιμετώπιση της βίας ενάντια των γυναικών.....	41
4.10 Βασικές αρχές της κοινωνικής εργασίας και η δεοντολογία του επαγγέλματος	43
4.11 Ο ρόλος των ειδικών επαγγελμάτων - παρέμβαση κοινωνικού λειτουργού.....	44
Κεφάλαιο 5 ^ο Θεσμικό πλαίσιο	47
5.1 Ποινικός κώδικας και κακοποίηση	47
5.2 Οικογενειακό δίκαιο	54
5.3 Κλονισμός ισχυρός	56
5.4 Ισχυρός κλονισμός για λόγο που δεν αφορά αποκλειστικά τον ενάγοντα.....	56
5.5 Τα τεκμήρια του κλονισμού	57
5.6 Νομικός ορισμός του βιασμού στο Ελληνικό ποινικό δίκαιο.....	58
5.7 Νομοθετικό πλαίσιο των Ηνωμένων Πολιτειών	61
5.8 Σεξουαλική κακοποίηση	62

5.9 Νομοθετικό πλαίσιο του Καναδά.....	63
5.10 Νομοθετικό πλαίσιο της Σκοτίας.....	65
5.11 Το νομικό πλαίσιο της Κύπρου για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας.....	66
5.12 Ανθρώπινα Δικαιώματα.....	68
5.13 Οικουμενική διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου.....	68
5.14 Ορισμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διακηρύξεις περί κακοποίησης.....	71
Κεφάλαιο 6 ^ο Μεθοδολογία έρευνας-επιλογή και διατύπωση του θέματος.....	73
Κεφάλαιο 7 ^ο Ανάλυση δεδομένων έρευνας.....	77
Κεφάλαιο 8 ^ο Συμπεράσματα-Προτάσεις.....	85
Επίλογος.....	89
Βιβλιογραφία.....	91

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία, διεξήχθη από τις σπουδάστριες, Πελεκίδου Λίνα και Στεργίου Κατερίνα. Ο λόγος που επιλέχθηκε το συγκεκριμένο θέμα, είναι η ολοένα και αυξανόμενη προβολή θεμάτων, που αφορούν κάθε είδους βίας ή κακοποίησης της γυναίκας, σε άρθρα εφημερίδων και γενικότερα στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, συνθέτοντας ένα πολυδιάστατο πρόβλημα που επηρεάζει και επηρεάζεται από παλαιότερα και σύγχρονα κοινωνικά δεδομένα.

Τόσο η αποτελεσματικότητα, όσο και η πληρότητα των πραγμάτων, των επίσημων δικτύων, που αφορούν την αντιμετώπιση του προβλήματος της βίας των γυναικών στο Δήμο Ηρακλείου, είναι ο βασικότερος προβληματισμός που μας οδήγησε στην επιλογή αυτού του θέματος. Σε μακροπρόθεσμο, ωστόσο, επίπεδο θεωρούμε πως είναι ένα θέμα το οποίο πρέπει να αφορά τη κοινωνική πολιτική κάθε χώρας, η οποία καλό θα είναι να οργανώνει και να σχεδιάζει την πολιτική της γύρω απ'τα θέματα που αφορούν το γυναικείο πληθυσμό. Το γεγονός αυτό αποτέλεσε αφορμή μελέτης του συγκεκριμένου θέματος κάνοντας μια προσπάθεια κοινωνικής και επιστημονικής προσέγγισης.

Η σκοπιμότητα της έρευνας, βασίζεται στη διερεύνηση των προγραμμάτων και των παροχών της κοινωνικής στήριξης των επίσημων δικτύων, καθώς και ο εντοπισμός προτάσεων κοινωνικής πολιτικής για την καλύτερη αντιμετώπιση, σε θέματα που αφορούν την κακοποιημένη γυναίκα. Ένας ακόμη, σκοπός αυτής της εργασίας είναι η αναγνώριση και η σύνδεση ενός φορέα με κάποιον άλλον, για τη σωστή ανάπτυξη επίσημων δικτύων υποστήριξης και την πληρέστερη ανταπόκριση αυτών προς τη κοινότητα.

Βασικός λοιπόν, στόχος της εργασίας αυτής είναι η προσέγγιση του βαθμού, των παροχών κοινωνικής φροντίδας για την κακοποιημένη γυναίκα από επίσημα δίκτυα υποστήριξης. Αν ο βαθμός κοινωνικής φροντίδας είναι ικανοποιητικός τότε όντως η κοινωνική πολιτική του Ελληνικού κράτους έχει μεριμνήσει. Αν όμως συμβαίνει το αντίθετο θα πρέπει να εντοπίσουμε τους μηχανισμούς εκείνους που θα πρέπει να αφυπνίσουν και να ενεργοποιηθούν άμεσα. Να βρεθούν τα σημεία εκείνα στα οποία υστερεί η κοινωνική πολιτική στη χώρα μας, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο θα ενεργήσουμε για την καλύτερη δυνατή λειτουργία τους.

Όσον αφορά τη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας, για το θεωρητικό μέρος είναι κυρίως της βιβλιογραφικής και ηλεκτρονικής αναζήτησης. Στο δεύτερο μέρος, πραγματοποιήθηκε διερευνητική-εμπειρική έρευνα, με έμφαση στη ποιοτική ανάλυση. Χρησιμοποιήθηκε ημιδομημένο ερωτηματολόγιο το οποίο περιλάμβανε κυρίως ανοιχτές και κλειστές ερωτήσεις.

Το δείγμα της έρευνας, ήταν τα επίσημα δίκτυα φροντίδας στο Δήμο Ηρακλείου, όπως τα Κ.Α.Π.Η., το Κ.Ψ.Υ., τα Κρατικά Νοσοκομεία, η Πρόνοια, το Κ.Ε.Θ.Ι., ο ξενώνας κακοποιημένων γυναικών, η Ασφάλεια Ηρακλείου, καθώς και η φιλανθρωπική οργάνωση των Ανώνυμων Αλκοολικών. όπου μπορεί να απευθυνθεί μια γυναίκα η οποία έχει υποστεί κακοποίηση και διεξήχθησαν 20 συνεντεύξεις με επαγγελματίες Ψυχολόγους-Κοινωνικούς Λειτουργούς και Νοσηλευτές.

Οι βασικές δυσκολίες που παρουσιάστηκαν στην εκπόνηση της εργασίας ήταν η ελλιπής Ελληνική βιβλιογραφία, αρθρογραφία. Βασική πηγή βιβλιογραφίας ήταν η κεντρική βιβλιοθήκη του Τ.Ε.Ι. Κρήτης και η βιβλιοθήκη της σχολής Σ.Ε.Υ.Π. του Τ.Ε.Ι. Κρήτης, όπου η βιβλιογραφία και ο αριθμός εντύπων είναι εντυπωσιακά περιορισμένος. Για να έχουμε όσο το δυνατόν πληρέστερη βιβλιογραφική κάλυψη για το θέμα που μελετάμε απευθυνθήκαμε σε επαγγελματίες του ΚΕ.Θ.Ι. για να καλύψουμε τα βιβλιογραφικά κενά αλλά και στην ίδια αγορά κάποιων βιβλίων.

Τέλος, η δομή της παρούσας εργασίας αποτελείται από τέσσερα βασικά κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο, αναφέρεται στους ορισμούς της βίας καθώς και στα είδη-μορφές της κακοποίησης. Αναφέρονται, επίσης, οι θεωρητικές προσεγγίσεις του συγκεκριμένου θέματος.

Το δεύτερο κεφάλαιο, περιλαμβάνει τα επίσημα και ανεπίσημα δίκτυα φροντίδας, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Το επόμενο κεφάλαιο, αναφέρεται στην κοινωνική πολιτική και συγχρόνως παρουσιάζει τις υπηρεσίες-δομές-προγράμματα βοήθειας, που μπορεί να απευθυνθεί η γυναίκα που έχει κακοποιηθεί.

Το τέταρτο κεφάλαιο, περιλαμβάνει το θεσμικό πλαίσιο, με πλήρη αναφορά στα άρθρα του ποινικού μας κώδικα. Στο ίδιο κεφάλαιο αναφέρεται, το νομοθετικό πλαίσιο τόσο στο εξωτερικό, όσο και στο εσωτερικό της χώρας. Γίνεται, επίσης και σχετική αναφορά γύρω από τον ορισμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις διακηρύξεις περί κακοποίησης.

Ακολουθεί το κεφάλαιο της μεθοδολογίας της έρευνας το οποίο αναφέρει το θεωρητικό μέρος της έρευνας συμπεριλαμβανομένων των προβληματισμών, τη μέθοδο δημιουργίας του ερωτηματολογίου, τη δομή αυτού, τον τρόπο λήψης των συνεντεύξεων και τη μεθοδολογία της ανάλυσης των στοιχείων.

Επόμενο κεφάλαιο, είναι η ανάλυση των στοιχείων από τη λήψη των συνεντεύξεων.

Τέλος, παρουσιάζονται, τα τελικά συμπεράσματα με τις προτάσεις για τη βελτίωση της Κοινωνικής Πολιτικής της χώρας μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΟΡΙΣΜΟΙ ΒΙΑΣ

Για τον ορισμό οποιoδήποτε κοινωνικού φαινομένου, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας κάθε πτυχή και έκφραση αυτού, ώστε να δοθεί με περισσότερη αντικειμενικότητα η έννοιά του. Προσπαθώντας, λοιπόν, να ορίσουμε το φαινόμενο αυτό διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν δυσκολίες στην ερμηνεία και ανάλυση του. Αυτό, συμβαίνει γιατί οι μορφές της βίας επικαλύπτουν η μια την άλλη, γιατί η αντικειμενική έκταση του προβλήματος αγνοείται και οι παράγοντες που συντελούν και οδηγούν το άτομο στη βία, εξαρτώνται από κάποιους άλλους.

Πολλοί συγγραφείς, κοινωνικοί επιστήμονες και ερευνητές έχουν ορίσει το φαινόμενο αυτό σύμφωνα με τις θεωρητικές προσεγγίσεις που αναφέρονται σε σχετική βιβλιογραφία, όπως π.χ. την φεμινιστική, κοινωνιολογική, ψυχολογική και ανθρωπολογική. Διαπιστώνεται, λοιπόν, ότι κάθε ερμηνεία του φαινομένου στηρίζεται άλλοτε σε κοινωνικούς παράγοντες, άλλοτε στη φύση των διαπροσωπικών σχέσεων, στους ρόλους των δύο φύλων, στην προσωπικότητα του ατόμου, στο οικογενειακό περιβάλλον κ.α.

Οι περισσότεροι, ωστόσο, ορισμοί που έχουν δοθεί αναφέρονται στη γενικότερη βία που επικρατεί στο περιβάλλον του ανθρώπου. Έμφαση δίνεται κυρίως στους ψυχολογικούς και κοινωνιολογικούς παράγοντες που οδηγούν το άτομο στη βία.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την D.E. GILL, «βία είναι η ηθελημένη μη τυχαία χρήση σωματικής, ψυχολογικής και σεξουαλικής κακοποίησης από κάποιο μέλος προς κάποιο άλλο».(Walker, 1989:43)

Παρόμοια ερμηνεία, δίνει και η Ντορέττα Αδαμάκη η οποία αναφέρει τη βία ως «μια διαδικασία από συνεχείς και επαναλαμβανόμενες πράξεις που βλάπτουν, χειραγωγούν ή ελέγχουν το κακοποιημένο άτομο» Ανάλογος είναι και ο ορισμός που δίνει η διεπιστημονική ομάδα του Κ.Ε.Θ.Ι. «βία είναι ένα έγκλημα, οποιαδήποτε μορφή και αν έχει σε οποιοδήποτε χώρο και αν ασκείται προς οποιοδήποτε και τιμωρείται από την νομοθεσία μας».(Αδαμάκη Ν, 2000 :32)

Οι παρακάτω ορισμοί, βασιζόμενοι στα ανθρώπινα δικαιώματα χαρακτηρίζουν το φαινόμενο της βίας ως « εξευτελιστικό» και «ταπεινωτικό». Συγκεκριμένα δηλαδή , η UNICEF αναφέρει ότι «η βία είναι ζήτημα παραβίασης δικαιωμάτων και μέρος των διακρίσεων με βάση το φύλο που υπονομεύουν τα δικαιώματα του ανθρώπου» (www.unicef.gr/oldpress/2000/01-2000.htm)

Η Αγγελική Χλιόβα, έρχεται να προσθέσει ότι «η βία είναι κάθε μορφή επιθετικής συμπεριφοράς που εκφράζεται με ψυχολογικό, σωματικό, σεξουαλικό τρόπο και είναι ανεπιθύμητη μέχρι προσβλητική και ταπεινωτική για κάθε άτομο».(Χλιόβα.Α,1992:18)

Τέλος, η Lenor Walker, (1989), με τον όρο βία χαρακτηρίζει «κάθε προσβολή της σωματικής ακεραιότητας ενός ανθρώπου που ασκείται στα πλαίσια της εκμετάλλευσης από εκείνον που κατέχει τη θέση της εξουσίας. Η βία είναι πράξεις

εξευτελιστικές και επικίνδυνες για την σωματική και ψυχική υγεία αυτών που τις υφίστανται».(Walker L, 1989:25)

2.1 ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ

Οι έρευνες για την ενδοοικογενειακή βία είναι ακόμα σε πρώιμο στάδιο, σε χώρες όπως η Ελλάδα. Στην κοινωνία των Ηνωμένων Πολιτειών, πολυάριθμοι μύθοι και απόψεις περιτριγυρίζουν αυτό το φαινόμενο. Πολλοί σπουδαστές, μελετητές και επαγγελματίες παραμένουν ακόμα στην παρατήρηση των δυναμικών και των συνιστωσών που περιέχονται στο φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας. Είναι σύνηθες να ακούγεται ότι : « άτομα που κακοποιούν τα παιδιά έχουν νοητικά και πνευματικά προβλήματα » και « γυναίκες που μένουν με τους συντρόφους τους, πρέπει πραγματικά να τους αρέσει. » Πολλοί μελετητές επιμένουν ότι τελικά υπάρχει έλλειψη κατανόησης και παρατήρησης των διαφόρων πλευρών της ενδοοικογενειακής βίας.

Προσδιορίζοντας απλώς, τα όρια της ενδοοικογενειακής βίας, μπορούμε μονολεκτικά να πούμε ότι προκαλεί διαμάχες. Μερικοί συμφωνούν ότι η χρήση της λέξης « οικογένεια » είναι πολύ περιοριστική και πρέπει να αντικατασταθεί με τον όρο « προσωπική σχέση », αφού πρόσφατες έρευνες περιλαμβάνουν μελέτες από ζευγάρια που συζούν χωρίς να είναι παντρεμένα. Παρ' όλα αυτά, οι περισσότεροι επαγγελματίες δέχονται ότι η έννοια οικογένεια μπορεί να υπάρχει χωρίς να λάβουμε υπόψη τις τυπικές μορφές, όπως π.χ. την τέλεση ενός γάμου. Έτσι, λοιπόν, ο όρος οικογένεια χρησιμοποιείται περιλαμβάνοντας καταστάσεις ατόμων που απλά ζουν μεταξύ τους, χωρίς να είναι απαραίτητα παντρεμένα.(Wallance,2002:5-6)

Ο όρος « βία », περιέχει σωματικές δράσεις που έχουν ως αποτέλεσμα τον τραυματισμό των θυμάτων. Παρ' όλο που μερικές μορφές της ενδοοικογενειακής βίας, περιλαμβάνουν τη διατήρηση της σωματικής και συναισθηματικής υποστήριξης, μπορεί να έχουν καταστροφικές και μακροχρόνιες συνέπειες για το θύμα. Επίσης, η βία μέσα στα όρια της περιλαμβάνει σωματική και πνευματική δράση ή επίθεση οι οποίες καταλήγουν σε τραυματισμούς του θύματος. Η βία μπορεί ωστόσο, να οριστεί με τον περιορισμό ή την άρνηση ενός προσώπου σε άλλο, για συγκεκριμένα δικαιώματα και ελευθερίες.(Wallance, 2002:7)

Ο όρος της ενδοοικογενειακής βίας περιλαμβάνει αρκετές διαφορετικές ενότητες όπως π.χ. την κακοποίηση του παιδιού, την κακοποίηση των συζύγων και την κακοποίηση των ηλικιωμένων ατόμων. Είναι πλέον μια ευρεία διαδεδομένη έννοια που πρέπει να παραμείνει ευέλικτη στην προσαρμογή της καθώς γνωρίζουμε περισσότερα για τους σκοπούς και τις επιρροές της. Ο ορισμός της ενδοοικογενειακής βίας, σύμφωνα με τον Wallance,(2002:7) λοιπόν είναι : κάθε δράση ή συμπεριφορά από άτομα, η οποία συνοδεύεται από τα αποτελέσματα σοβαρών τραυματισμών σε άλλα μέλη της οικογένειας. Αυτός ο ορισμός περιλαμβάνει αυτούς που ζουν μαζί ή είναι παντρεμένοι. Το όριο του σοβαρού τραυματισμού μπορεί να περιέχει σωματική ή συναισθηματική βλάβη ή την καταπάτηση των δικαιωμάτων ή της ελεύθερης επιλογής των μελών της οικογένειας που υπόκεινται τη βία. Η πλειοψηφία, όπως δείχνουν έρευνες, των θυμάτων της ενδοοικογενειακής βίας είναι οι γυναίκες και τα παιδιά. Αυτό βέβαια δεν ενισχύει το γεγονός ότι δεν υπάρχουν άντρες που κακοποιούνται.

Η έννοια της ενδοοικογενειακής βίας, ωστόσο, περιέχει εγκληματικές παραβάσεις, μη- αποδεκτές συμπεριφορές και ιατρικά προβλήματα. Ο καθένας από αυτούς τους παράγοντες έχει τους υποστηρικτές του και ο καθένας με τη σειρά του ορίζει την ενδοοικογενειακή από τη δική του οπτική γωνία. (Wallance,2002:1-3)

Ακριβώς λοιπόν, επειδή υπάρχουν πολλοί ορισμοί για την ενδοοικογενειακή βία, κρίνεται απαραίτητο να αναφερθούν μερικές από τις πιο γνωστές θεωρίες αυτού του φαινομένου. Αναφέρεται έτσι, η ψυχιατρική προσέγγιση, η κοινωνικό-ψυχολογική και η κοινωνικό-πολιτιστική. Παράλληλα οι φεμινιστικές θεωρίες που αναφέρονται συχνά στη βιβλιογραφία μπορεί να συμπίπτουν με κάποιες από τις παραπάνω θεωρίες. Αυτό, που πρέπει να τονιστεί είναι ότι καμία από τις παραπάνω θεωρίες δεν έχει κερδίσει την παγκόσμια αποδοχή στο πεδίο των επαγγελματιών που ασχολούνται με αυτό το φαινόμενο.

Περίληπτικά, το ψυχιατρικό μοντέλο προσπαθεί να ορίσει την ενδοοικογενειακή βία, αναλύοντας την παραβατικότητα στη συμπεριφορά της κάθε προσωπικότητας και το ιατρικό μοντέλο αυτής. Πολλοί επαγγελματίες, ωστόσο, περιλαμβάνουν σε αυτήν την ανάλυση και τα ατομικά χαρακτηριστικά του θύματος. Το μοντέλο αυτό γενικότερα χαρακτηρίζεται από την ανάλυση της αστάθειας της προσωπικότητας, της πνευματικής ασθένειας και της χρήσης των ουσιών.

Το κοινωνικό-ψυχολογικό μοντέλο αναλύει, ευρύτερα τους περιβαλλοντολογικούς παράγοντες που επηρεάζουν την ενότητα της οικογένειας. Παράγοντες όπως το άγχος, η πίεση τα όρια και οι κανόνες μέσα στην οικογένεια όπως και ο κύκλος της βίας που περνάει μέσα από τις παραπάνω συνιστώσες, θεωρούνται βασικά και πρωταρχικά αίτια για την εμφάνιση της ενδοοικογενειακής βίας.(Malcolm Payne, 2000:289)

Το κοινωνικό-πολιτιστικό μοντέλο της ενδοοικογενειακής βίας επικεντρώνεται σε όλους τους τύπους των αντρών και γυναικών, στις πολιτιστικές σχέσεις μεταξύ των γυναικών και στην αποδοχή της βίας ως αίτιο της εμφάνισης της ενδοοικογενειακής βίας. Είναι ένα μοντέλο που αναλύει σε ένα μακρό-επίπεδο την ποικιλία των αιτιών της ενδοοικογενειακής βίας. (Hammer and Sundess,1984:15-17)

Αυτό που διακρίνεται από τα παραπάνω είναι ότι υπάρχουν πολυάριθμες θεωρίες που εξηγούν τα αίτια της ενδοοικογενειακής βίας. Προσεγγίζουν το φαινόμενο αυτό από διάφορες οπτικές. Καμία όμως, από τις θεωρίες δεν έχει αποδεχτεί από όλους τους επαγγελματίες ως το αίτιο αυτού του τύπου της επιθετικότητας. Αρκετοί ερευνητές έχουν προσπαθήσει να απομονώσουν συγκεκριμένους παράγοντες που είναι κοινοί στις περισσότερες θεωρίες, που εξηγούν το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας. Έχοντας, λοιπόν ως στόχο την κατανόηση των δυναμικών του τύπου της επιθετικότητας που περιέχεται στην οικογένεια, η παρακάτω αναφορά πολύ σύντομα θα εξετάσει μερικούς από τους κοινούς παράγοντες που παρουσιάζονται στο φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας.

ΑΠΟΜΟΜΩΝΩΣΗ (ISOLATION) Η ενδοοικογενειακή βία είναι ο πιο ιδιωτικός τύπος της επιθετικότητας. Η ιδέα της ιδιωτικοποίησης μέσα στην οικογένεια, συνδυάζεται με την απομόνωση, με την μείωση του εξωτερικού κοινωνικού ελέγχου, με τον περιορισμό της ανάμιξης των άλλων προσώπων και με την αύξηση της ευκαιρίας για την ανάπτυξη μιας επιθετικής συμπεριφοράς ή αλλιώς μιας βίαιης

συμπεριφοράς. Είτε είναι ένα παιδί που κακοποιείται σωματικά ή σεξουαλικά ή ένας σύντροφος η επίθεση λαμβάνει μέρος ιδιωτικά και τα θύματα απομονώνονται από την καθορισμένη υποστήριξη των συστημάτων της κοινωνίας μας. Όπως το επίπεδο της ιδιωτικοποίησης αυξάνεται, το επίπεδο του κοινωνικού ελέγχου, μειώνεται. Το τι, ένα πρόσωπο μπορεί να κάνει ιδιωτικά είναι διαφορετικό από το τι, ένα πρόσωπο μπορεί να κάνει σε ένα δημόσιο χώρο.

Η απομόνωση συναντάται συχνά και στα ζευγάρια που κακοποιούνται. Ο δράστης μπορεί να περιορίσει τις συζυγικές εξωτερικές επαφές και τελικά η γυναίκα να πιστέψει ότι είναι μόνη της και αβοήθητη να εμποδίσει τις επιθέσεις. Η κακοποίηση, ωστόσο, των παιδιών δεν συμβαίνει σε δημόσιο χώρο. Τα παιδιά που κακοποιούνται κρατούν το περιστατικό μυστικό, γιατί διαφορετικά θα τιμωρηθούν. Οι ηλικιωμένοι επίσης, υποφέρουν μέσα στα ίδια τους τα σπίτια στα χέρια των φροντιστών τους.

Ένα υποστηρικτικό σύστημα μεταξύ της πολιτείας και των μελών της οικογένειας μπορεί για μερικά άτομα να εμποδίσει την ενδοοικογενειακή βία. Αν το θύμα δεχτεί την υποστήριξη από άτομα έξω από την οικογένεια που κακοποιείται, μπορεί να αποκτήσει κουράγιο και να απομακρυνθεί από το άτομο που την κακοποιεί. Η κοινωνική ανάμειξη ή υποστήριξη προωθεί μέσα για την αποσύνδεση του θύματος από τις παρούσες οικογενειακές καταστάσεις επιτρέποντας έτσι τα άτομα να βρεθούν και να μιλήσουν με άλλους που πραγματικά σέβονται και αγαπούν.

Η ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗ ΔΥΝΑΜΗ (POWER DIFFERENTIALS) Το άτομο με την περισσότερη δύναμη ή εισόδημα έχει την ικανότητα να επιβάλλει τη θέληση του στα άλλα μέλη της οικογένειας. Αυτή η διαφοροποίηση στη δύναμη επιτρέπει στον έναν από τους συντρόφους ή στον γονιό να χρησιμοποιεί τη δύναμη του στον λιγότερο δυνατό σύντροφο ή παιδί, αντίστοιχα. Το χαρακτηριστικό της διαφοροποίησης στη δύναμη παρουσιάζεται τόσο στη συζυγική όσο και στην παιδική κακοποίηση. Αυτό, που έχει διαπιστωθεί είναι ότι η κακοποίηση έχει την τάση να γεννιέται μεταξύ των σχέσεων με την μεγαλύτερη διαφοροποίηση της δύναμής.

Πολλοί επαγγελματίες συμφωνούν στη μείωση της διαφοροποίησης της δύναμης ως αποτέλεσμα των δυνάμεων που υφίστανται μέσα στην κοινωνία. Όλο και περισσότερες γυναίκες αφήνουν την οικογένεια τους για να λάβουν υψηλές θέσεις στην πολιτεία και στο χώρο της εργασίας. Τα παιδιά τώρα πλέον έχουν το δικαίωμα και τη δύναμη να πουν όχι στα σεξουαλικά προτερήματα. Τα παιδιά θύματα μπορούν και παρουσιάζονται σε κάποια δικαστήρια για να ακούσουν τις απόψεις των ειδικών που ενδιαφέρονται για αυτά και για την προσωπική τους εξέλιξη. Στα καταφύγια των κακοποιημένων γυναικών έχουν εγκαθιδρύσει και νομικά την υπεράσπιση για την σύλληψη κάθε συζύγου που κακοποιείται από τον άλλον. Τα παραπάνω παραδείγματα δεν έχουν βέβαια μειώσει την διαφοροποίηση της δύναμης σε κάποιο μεγάλο βαθμό, αλλά σίγουρα όμως παρουσιάζουν μία τάση την οποία η κοινωνία πρέπει να ενισχύσει.

ΔΥΝΑΜΗ /ΑΔΥΝΑΜΙΑ (POWER/ POWERLESSNESS) Αυτό το χαρακτηριστικό φανερώνεται όταν ένα άτομο πείθεται ότι αυτός ή αυτή έχει αδυναμία στο να ελέγξει τη δουλειά ή το κοινωνικό του περιβάλλον, αλλά έχει τη δύναμη στη σχέση μεταξύ των μελών της οικογένειας του. Αυτό το άτομο έχει συνήθως δύναμη παρά δυνατά και δυναμικά χαρακτηριστικά ως προσωπικότητα. Η δύναμη, εδώ, ορίζεται ως την ικανότητα που έχει κάποιος να ελέγξει τη συμπεριφορά των άλλων με ή χωρίς συνείδηση. Παραθέτοντας αυτές τις απόψεις σε ένα οικογενειακό περιβάλλον εύκολα

θα διακρίνουμε ότι ένας άντρας μέσα στην οικογένεια έχει περισσότερη δύναμη. Αρκετοί, βέβαια, άντρες, δουλεύουν έξω από το σπίτι τους νοιώθοντας αδύναμοι να ελέγξουν το περιβάλλον τους. Έτσι αισθανόμενοι αυτή την αδυναμία όλη μέρα στη δουλειά τους, επιστρέφουν στο σπίτι τους και ηγούνται στην οικογένεια τους. Αυτός ο έλεγχος και η δύναμη μπορεί να πάρει τη μορφή της κακοποίησης. Όταν μια μητέρα άδικα τιμωρεί το παιδί της, μπορεί να δρα έτσι στο γεγονός ότι ο σύντροφός της και οι άλλοι την ελέγχουν. Τιμωρώντας το παιδί, μπορεί να ασκήσει και αυτή δύναμη και έλεγχο σε κάποιον άλλο.

ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΟΥΣΙΩΝ (SUBSTANCE ABUSE) Για 10 πολίτες των Ηνωμένων Πολιτειών, αναφέρονται δύο κοινωνικοί χρήστες, πέντε χρήστες ναρκωτικών ή αλκοόλ και ένας υποφέρει από εξάρτηση χημικών ουσιών. Έρευνες αναφέρουν περίπου δέκα εκατομμύρια ενήλικους αλκοολικούς, πεντακόσιες χιλιάδες εξαρτημένους από ηρωίνη και πέντε με οχτώ εκατομμύρια χρήστες κοκαΐνης στις Ηνωμένες Πολιτείες. Άτομα που συνδυάζουν τη βία και πράττουν με επιθετικότητα μέσα στην οικογένεια κάνουν χρήση των παραπάνω ουσιών.

Η χρήση των ναρκωτικών και του αλκοόλ είναι κοινό χαρακτηριστικό όλων των τύπων της ενδοοικογενειακής βίας. Η αντίληψη ότι η χρήση των ναρκωτικών και του αλκοόλ συνιστούν ή προκαλούν την ενδοοικογενειακή βία συνεχίζει να είναι μια διάσημη και ισχύουσα άποψη ανάμεσα στα θύματα και σε αυτούς που κακοποιούν.

Η δικαιολογία της χρήσης των ουσιών είναι μια ενδιαφέρουσα εξήγηση για το θύμα και τον δράστη. Από την πλευρά του θύματος, ο βιαστής δεν είναι στα αλήθεια ένα κακό πρόσωπο, αλλά τα ναρκωτικά και το αλκοόλ προωθούν αυτή την συμπεριφορά του. Ο ένοχος μπορεί να αρνηθεί την ευθύνη υποστηρίζοντας την έλλειψη του ελέγχου που προκαλείται από την χρήση των ναρκωτικών και του αλκοόλ.

ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΘΥΜΑ (EFFECTION VICTIMS) Η ενδοοικογενειακή βία έχει μεγάλης διάρκειας επιδράσεις στα θύματα της. Όλα τα θύματα αναφέρουν μια αίσθηση απώλειας της αυτοεκτίμησής τους. Κακοποιημένοι σύντροφοι παιδιά και ηλικιωμένοι νιώθουν ντροπή και αβοήθητοι. Πολλοί από αυτούς κατηγορούν τον εαυτό τους, νιώθοντας ότι αν και μόνο είχαν απλά παρακαλέσει τον δράστη θα είχαν αποφύγει την πράξη βίας εναντίον τους. Η χαμηλή αυτοεκτίμηση είμαι ένα κοινό χαρακτηριστικό μεταξύ των θυμάτων της σωματικής και σεξουαλικής κακοποίησης. Συνήθως αποκτούν μια αρνητική εικόνα για τον εαυτό τους και αναπτύσσουν μια αυτοκαταστροφικότητα η οποία οδηγεί στην αύξηση της ευαλωτότητας καθώς ωριμάζουν.

Τα θύματα, ωστόσο, της ενδοοικογενειακής βίας συναντούν δυσκολίες στο να εμπιστευτούν τους άλλους. Οι επιζώντες από την σεξουαλική κακοποίηση συναντούν δυσκολίες στην ανάπτυξη των περαιτέρω σχέσεων τους. Τα θύματα πιστεύουν πως αν δεν εμπιστευτούν εύκολα τους άλλους, θα αποφύγουν την προδοσία και δεν θα ξαναπληγωθούν. (Reicher,2002:192-194)

2.2.ΜΟΡΦΕΣ - ΕΙΔΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

2.2.1 ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Παρά τη δημοσιότητα που έχει πάρει το θέμα στα Μ.Μ.Ε. η φρικτή σωματική κακοποίηση δεν είναι εύκολο να περιγραφτεί. Σύμφωνα με τη μελέτη της Walker τα χειρότερα επεισόδια παρουσιάζονται κατά τη διάρκεια της δεύτερης φάσης του κύκλου της κακοποίησης. (Walker,1989:99)

Οι άνδρες όχι μόνο πιο δυνατοί από τις γυναίκες, αλλά και εκπαιδευμένοι στην πάλη από παιδιά. Οι γυναίκες δεν έχουν αυτή τη δύναμη ή την εκπαίδευση. Υστερούν στην σωματική πάλη. Βέβαια δεν είναι όλοι οι άντρες μεγάλοςσωμοι και δυνατοί. Υπάρχουν πολλοί που είναι μικρόσωμοι και αδύναμοι αλλά τρομεροί στις εκρήξεις τους. Χτυπώντας μία φορά τη γυναίκα του ένας άντρας, φαίνεται πως γίνεται πιο εύκολο για να τη ξαναχτυπήσει. Είναι σαν να πέφτει ένα ταμπού και η συμπεριφορά από εκεί και ύστερα γίνεται ανεξέλεγκτη. (Κοτσιάνου-Τσιλίκη,2002:25)

Η σωματική κακοποίηση είναι προσβολή της σωματικής ακεραιότητας του θύματος που προκαλείται από βίαιες επιθέσεις του θύτη. Τα αποτελέσματα της αναλόγως με το βαθμό και το είδος της επίθεσης, κυμαίνονται από τραυματισμούς ελαφρούς όπως μελανιές, γδαρσίματα, σπάσιμο οστών, κ.α. ή σοβαρότερους που μπορεί μερικοί να απαιτούν νοσοκομειακή περίθαλψη και χειρουργικές επεμβάσεις μέχρι και το θάνατο του θύματος.

Οι μικρότερες κακοποιήσεις περιλαμβάνουν: χαστούκι, ξυλιές, τράβηγμα μαλλιών, κ.α. Οι μεγαλύτερες περιλαμβάνουν: χαστούκια και γροθιές στο πρόσωπο και στο κεφάλι, κλωτσιές και γροθιές σε όλο το σώμα, φράξιμο της αναπνοής μέχρι λιποθυμίας, σπρωξιές και πετάγματα μέσα στο δωμάτιο ή από τη σκάλα ή πάνω σε αντικείμενα ή σπάσιμο των χεριών, καψίματα από σίδερο, τσιγάρο ή καυτά υγρά, τραύματα από πέταγμα αντικειμένων, μαχαιρώματα, ακρωτηριασμούς και τραύματα από πυροβόλα όπλα.

Οι περισσότερες γυναίκες κρύβονται μετά από τα επεισόδια κακοποίησης. Η ικανότητα τους να αντέχουν τους πόνους χωρίς άμεση ιατρική βοήθεια είναι αξιοθαύμαστη. Γιατροί που έχουν εξετάσει τέτοιες περιπτώσεις αμέσως μετά από τα επεισόδια κακοποίησης σχολιάζουν αυτή την ικανότητα των γυναικών, να ελαχιστοποιούν τους σοβαρούς πόνους τους. Συνήθως χρειάζεται η γυναίκα να υποστεί κάποια σωματική κακοποίηση για να παραδεχθεί πως κακοποιείται. (Κοτσιάνου-Τσιλίκη,2002:25)

2.2.2 ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Οι ψυχολόγοι έχουν αναλύσει τη σεξουαλική κακοποίηση σε διαδοχικά στάδια που έχουν όμως μία συνέχεια. Η ψυχολόγος του πανεπιστημίου Colorado Dr. Margie Leidig, όπως αναφέρει η Walker (1989:32), η οποία έχει κάνει έρευνες για τις εμπειρίες των γυναικών που είναι σχετικές με τη σεξουαλική κακοποίηση, περιλαμβάνει στη μελέτη της, τις ακόλουθες περιπτώσεις.

1. Αισχρά τηλεφωνήματα
2. Κρούσματα από ηδονοβλεπίες
3. Κρούσματα από επιδειξιμανείς

4. Σεξουαλικά πειράγματα στο δρόμο
5. Βιασμοί
6. Σεξουαλικές κακοποιήσεις από το σύντροφο της γυναίκας
7. Αποπλανήσεις και βιασμοί από πρόσωπα που έχουν κοινωνικά επαγγέλματα, 9 γιατροί, εκπαιδευτικοί, κ.α)

Η Leidig έχει επίσης εξετάσει τις ομοιότητες ανάμεσα στη σεξουαλική βία και γενικά τη βία εναντίον της γυναίκας. Ανακάλυψε και στα δύο είδη βίας προκαταλήψεις κατά των γυναικών. Μία άλλη ομοιότητα βρίσκεται στο « φταιξιμο του θύματος » και για τα θύματα βιασμού και για τις κακοποιημένες γυναίκες. Παρά τις ομοιότητες ανάμεσα στο βιασμό και την κακοποίηση υπάρχουν και σημαντικές διαφορές όταν η σεξουαλική κακοποίηση γίνεται μεταξύ ενός ζευγαριού σε επαναλαμβανόμενη βάση. Το πιο προφανές στοιχείο είναι ότι η σεξουαλική δραστηριότητα είναι πιο απολαυστική μερικές φορές, ιδιαίτερα στην τρίτη φάση του κύκλου κακοποίησης. Ο σεξουαλικός καταναγκασμός πιο συχνά συμβαίνει στη διάρκεια της πρώτης και δεύτερης φάσης. (Walker, 1989:28)

Οι κακοποιημένες γυναίκες, στην έρευνα της Walker, δεν μπορούσαν να προβλέψουν πότε το σεξ θα τους ήταν ευχάριστο. Εξαιτίας της απρόβλεπτης συμπεριφοράς του δράστη εξακολουθούσαν να ελπίζουν πως η επόμενη φορά θα ήταν ευχάριστη. Πειράματα έχουν δείξει πως είναι εύκολο να σταματήσει κανείς μια συμπεριφορά που ενισχύεται περιοδικά, ιδιαίτερα αν η περιοδικότητα έχει τυχαίο και απρόβλεπτο χαρακτήρα. Σύμφωνα με την Walker, αυτή ακριβώς είναι η κατάσταση που επικρατεί στις σεξουαλικές σχέσεις ανάμεσα στην κακοποιημένη γυναίκα και τον άντρα της. Η περιοδική ενίσχυση συμμετέχει στην μετατροπή της γυναίκας σε θύμα, αφού η τρυφερή συμπεριφορά της τρίτης φάσης διατηρείς ελπίδες της γυναίκας ότι την επόμενη φορά θα είναι καλύτερα. Αν η θεωρία της ενίσχυσης είναι σωστή, τότε γίνεται κατανοητό το γεγονός ότι η κακοποιημένη γυναίκα περιγράφει θετικές σεξουαλικές εμπειρίες με τον άντρα της.

Όπως υποστηρίζει η Walker, οι περισσότερες κακοποιημένες γυναίκες, είχαν σεξουαλικές σχέσεις με τους άντρες τους πριν από το γάμο. Πολλές γνωρίστηκαν με τους άντρες τους όταν ήταν νέες και δεν μπορούσαν να ξεχωρίσουν τη σχέση αγάπης από το σεξ. Εκείνες που προέρχονται από καταπιεστικές οικογένειες βλέπουν το γάμο σαν το καλύτερο μέσο διαφυγής. Στις περισσότερες από αυτές τις περιπτώσεις υπήρχε μεγάλος δισταγμός στο να προχωρήσουν σε ολοκληρωμένες σχέσεις, πριν γνωρίσουν καλά το σύντροφό τους, αλλά και μεγάλη ευχαρίστηση από την ολοκλήρωση των σχέσεων τους. Για διάφορους λόγους, αυτές οι γυναίκες έψαχναν για μια ολοκληρωμένη σχέση αγάπης και η σεξουαλική ολοκλήρωση νόμιζαν πως ήταν αυτό που γύρευαν.

Πολλές από τις γυναίκες αυτές υποστήριξαν, πως στην αρχή ήταν ευχαριστημένες από την κυριαρχική και ζηλότυπη συμπεριφορά των αντρών τους, γιατί πίστευαν πως αυτή ήταν η απόδειξη ότι τις αγαπούσαν. Η αίσθηση της καταπίεσης ερχόταν αργότερα.

Η σεξουαλική βία είναι πάντα παρούσα στις σχέσεις κακοποίησης. Ο δράστης κατηγορεί συνέχεια τη γυναίκα του ότι έχει σεξουαλικές σχέσεις με άλλους άντρες. Οποιοσδήποτε φέρεται καλά στην κακοποιημένη γυναίκα, γίνεται στόχος της σεξουαλικής ζηλοτυπίας του δράστη. Χωρίς αμφιβολία οι κακοποιημένες γυναίκες

απομονώνονται από τους άλλους ανθρώπους και ιδιαίτερα από εκείνους για τους οποίους νοιάζονται. Οι κακοποιημένες γυναίκες, ωστόσο, κατηγορούνται ότι προκαλούν σεξουαλικά τους άλλους άντρες.

Αντίθετα όμως, οι γυναίκες με τις οποίες συζήτησε η Walker, στην έρευνά της, υποστήριζαν πως το τελευταίο πράγμα που θα ήθελαν ήταν να έχουν σχέσεις με άλλους άντρες. Οι περισσότερες είχαν αρκετά προβλήματα με τους δικούς τους άντρες και δεν μπορούσαν να φανταστούν πως θα ήταν δυνατό να τα βγάλουν πέρα και με άλλους. Πολλές δεν έβλεπαν τους άλλους άντρες διαφορετικούς από τους δικούς τους. (Walker,1997:35)

Οι περισσότερες κακοποιημένες γυναίκες με τις οποίες συζήτησε η Walker, θεωρούσαν το σεξ σαν μια ωραία εμπειρία που γεμίζει τον άνθρωπο. Γι' αυτές η σεξουαλική σχέση ήταν η γλώσσα της αγάπης. Αλλά, καθώς περνούσε ο καιρός η φύση των σεξουαλικών σχέσεων άλλαζε. Το σεξ γινόταν πιο διεστραμμένο, αφού χρειαζόταν μεγαλύτερη ποικιλία για να παραμείνει συναρπαστικό. Επειδή αυτές οι γυναίκες ήταν απομονωμένες από τις άλλες, δεν είχαν πάντα τη συνείδηση των περιεργών σεξουαλικών σχέσεων. Αφού ο δράστης, κρατά τον έλεγχο της πραγματικότητας και για λογαριασμό της γυναίκας του, εκείνη δεν μπορεί να διακρίνει τι μπορεί να είναι πραγματικό για όλο τον κόσμο και τι μόνο για τη σχέση της.

Συχνά η κακοποιημένη γυναίκα δεν έχει το δικαίωμα να πει τι την ευχαριστεί και τι όχι στις σεξουαλικές της σχέσεις. Η ευχαρίστηση, που οι περισσότερες γυναίκες νιώθουν, είναι η ευχαρίστηση του « να ευχαριστούν τους άντρες τους. Το σεξ μερικές φορές είναι δυσάρεστο για τη γυναίκα. Συνήθως είναι ένα συμβιβασμός για να κρατήσουν τη βία κάτω από τον έλεγχο. Όσον αφορά το ερώτημα της σεξουαλικής κακοποίησης των γυναικών πολλές αναφέρουν στην έρευνα πως έφταναν σε οργασμό αλλά σύμφωνα με την Walker, αυτό δεν θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως το μόνο μέτρο της σεξουαλικής ικανοποίησης της γυναίκας. Συχνά οι κακοποιημένες γυναίκες διαχωρίζουν τις αισθήσεις τους από τη σκέψη τους. Αυτό βοηθά να αντέχουν τους σωματικούς πόνους.

Οι κακοποιημένες γυναίκες φαίνεται να έχουν μεγαλύτερο πρόβλημα με τον αισθησιασμό παρά με την σεξουαλικότητα. Ο αισθησιασμός αναφέρεται κυρίως στη διανοητική και συναισθηματική λειτουργία. Η φύση του δεν είναι πάντα σεξουαλική αλλά καλύπτει και τις συναισθηματικές ανάγκες. Μπορεί να περιβάλλει όλες τις αισθήσεις κάποιο άγγιγμα, ένα βλέμμα ένα ήχος μπορούν να αυξήσουν τον αισθησιασμό. Οι κακοποιημένες γυναίκες πιο πολύ μιλούν για τον αισθησιασμό, παρά τον αισθάνονται. Στην πραγματικότητα οι σεξουαλικές επαφές τους είναι συχνά απογυμνωμένες από οποιοδήποτε αισθησιασμό. Η βία και η κτηνωδία στις σεξουαλικές σχέσεις ανάμεσα στα ζευγάρια που συγκρούονται φαίνεται πως κλιμακώνεται με το πέρασμα του χρόνου. Σύμφωνα με την Walker, « καθώς ο συζυγικός βιασμός γίνεται όλο και πιο συχνός οι τρυφερές σεξουαλικές σχέσεις γίνονται και πιο σπάνιες.» Όταν η κτηνωδία φτάνει σε μεγάλη ένταση, σε άλλους τομείς των συζυγικών σχέσεων, φαίνεται πως απαιτούνται περισσότερο καταναγκαστικές τεχνικές για να υπάρξει σεξ. (Αρτινοπούλου,2002:22)

2.2.3 ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ-ΛΕΚΤΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Η ψυχολογική κακοποίηση της γυναίκας από τον άντρα-σύντροφο, εραστή, είναι τόσο αδιόρατη και τόσο δύσκολο να αποδειχθεί με σημάδια ή τραύματα έτσι ώστε να την αντιληφθεί στην αρχή ακόμα και το ίδιο το θύμα (κατά κανόνα π.χ. οι σκηνές ζηλοτυπίας εκ μέρους του θύτη μεταφράζονται ως υπερβολική αγάπη ή έρωτας, ή η επιθυμία του θύτη η σύζυγος του να μην εργάζεται με το πρόσχημα της ανατροφής των παιδιών, μεταφράζεται ως υπερβολική συναίσθηση της ευθύνης) αλλά και να την διαπιστώσει κανείς όπως π.χ. ο κοινωνικός περίγυρος (π.χ. απομάκρυνση του θύματος μετά το γάμο από τα κοντινά του πρόσωπα ή από τις προηγούμενες κοινωνικές συναστροφές, μεταφράζεται ως τυπική συμπεριφορά και επιλογή του θύματος.) Έτσι στην ψυχολογική κακοποίηση εντάσσεται και η οικονομική αποστέρηση καθώς και η κοινωνική καταπίεση.

Όπως έχει διαπιστωθεί από την εμπειρική παρατήρηση η άσκηση της ψυχολογικής βίας είναι το πρώτο βήμα για την επακόλουθη άσκηση της σωματικής κακοποίησης, η άσκηση της οποίας εκδηλώνεται κατά τη διάρκεια της σχέσης του θύματος με τον θύτη και συνήθως σε περιόδους που η γυναίκα είναι ευάλωτη συναισθηματικά (π.χ. εγκυμοσύνη, απώλεια κοντινών προσώπων λόγω θανάτου.) (Σταματοπούλου, 2000:48-51)

2.2.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΣΤΕΡΗΣΗ

Πολλοί άνθρωποι πιστεύουν πως ο ακρογωνιαίος λίθος στη μετατροπή των κακοποιημένων γυναικών σε θύματα είναι οικονομικός. Τόσο διαφορετικές ομάδες, όπως οι φεμινίστριες και οι αστυνομικοί, πιστεύουν πως αν οι γυναίκες ήταν ανεξάρτητες δεν θα παρέμεναν στις σχέσεις κακοποίησης. Το χρήμα πάντως δεν προστατεύει τις γυναίκες από την κακοποίηση. Η εικόνα της κακοποιημένης γυναίκας που προέρχεται από τη μεσαία ή την ανώτερη τάξη, είναι δύσκολο να κατανοηθεί από τους περισσότερους ανθρώπους. « Γιατί δεν φεύγει » είναι η μόνιμη ερώτηση. « Αφού έχει αρκετά χρήματα για να ξεφύγει ». Μόνο όταν κατανοηθεί η αλληλεπίδραση μεταξύ οικονομικών παραγόντων και των ψυχολογικών δεσμών, θα αρχίσουμε να καταλαβαίνουμε καλύτερα το σύνδρομο της κακοποιημένης γυναίκας.

Σπάνια η γυναίκα αισθάνεται την οικονομική σταθερότητα, ακόμα κι όταν είναι οικονομικά ανεξάρτητη. Γυναίκες επαγγελματίες, γυναίκες που έχουν κληρονομήσει περιουσίες και γυναίκες επιχειρηματίες αισθάνονται πως οι άντρες έχουν τον έλεγχο των χρημάτων τους και όχι μόνο οι « νοικοκυρές » που στην πράξη εξαρτώνται από τα εισοδήματα των αντρών τους και τη γενναιοδωρία τους.

Τα οικονομικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν με δύο τρόπους σε μία σχέση κακοποίησης. Ένας τρόπος είναι να παγιδευτεί η γυναίκα στη σχέση από το φόβο πως θα γίνει φτωχή. Ο δεύτερος τρόπος είναι να χρησιμοποιηθεί το χρήμα σαν όπλο καταναγκασμού. Η οικονομική αποστέρηση είναι μια μορφή ελέγχου, της οποίας η φύση μπορεί να είναι είτε ψυχολογική, είτε σωματική. Οι περισσότεροι ξέρουμε πως αισθάνεται κανείς όταν δεν μπορεί να απαιτήσει κάτι γιατί δεν έχει τα απαιτούμενα χρήματα. Ο πόνος και το πλήγμα από αυτή τη στέρηση είναι πραγματικά δυνατά, ανεξάρτητα από το επίπεδο εσόδων του και ανεξάρτητα από το αν η στέρηση αφορά έναν καινούργιο καναπέ ή ένα φόρεμα ή την πληρωμή του γιατρού. Αυτή η

αποστέρηση είναι ιδιαίτερα οδυνηρή για τις γυναίκες που ασχολούνται με τα οικιακά και δεν έχουν δικά τους έσοδα. Αλλά ακόμα και αν έχουν δικά τους έσοδα, τα χρήματα τους δεν ξοδεύονται για τις ίδιες αλλά για τις οικογένειές τους. Το νομικό καθεστώς των γυναικών που ασχολούνται με τα οικιακά είναι ακόμη σε αμφισβήτηση, γι' αυτό άντρες και γυναίκες δεν ξέρουν ποια δικαιώματα έχουν. Μέσα σε αυτό το κλίμα αβεβαιότητας, η κακοποιημένη γυναίκα είναι ιδιαίτερα τρωτή. Όχι μόνο φοβάται μήπως ο άντρας της δεν της δώσει χρήματα για την κάλυψη των αναγκών της, αλλά επίσης φοβάται μήπως συμβάλλει σε κάποια αναστάτωση του άντρα της και μειώσει έτσι, τη δυνατότητα του να φέρνει στο σπίτι χρήματα. (Seith,2002:283-285)

Συχνά η χρήση των οικονομικών ως εργαλείου καταπίεσης έχει ως αποτέλεσμα την άρνηση των βασικών αναγκών. Οι άντρες θυμώνουν με τις γυναίκες τους και αρνούνται να δώσουν χρήματα για το νοίκι ή για τα φάρμακα. Ο φόβος των γυναικών να μην έχουν χρήματα για τις στοιχειώδεις ανάγκες της ζωής προκαλεί αυτό το είδος της ψυχολογικής καταπίεσης. (Walker,1989:149)

Ένας άλλος οικονομικός παράγοντας που επηρεάζει τις σχέσεις κακοποίησης είναι η απώλεια της δουλειάς. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως όσο η ανεργία έχει μόνιμο χαρακτήρα, τόσο κλιμακώνεται η βία μέσα στην οικογένεια.

Μια άλλη καταναγκαστική οικονομική κατάσταση συμβαίνει όταν ο άντρας δεν εργάζεται και πρέπει το ζευγάρι να ζήσει από τα έσοδα της γυναίκας. Γενικά πολλές γυναίκες έχουν σταθερή εργασία και η αμοιβή τους κρατά την οικονομική σταθερότητα της οικογένειάς τους. (Walker,1989:151)

Η χρήση της οικονομικής αποστέρησης ως μίας καταναγκαστικής τεχνικής καταλήγει σε παζαρέματα και συναλλαγές. Η γυναίκα δεν είναι μόνο οικονομικά αλλά και ψυχολογικά αποστερημένη ως ενήλικο άτομο. Δεν έχει ουσιαστικά καμία ελευθερία. Δεν της επιτρέπεται να μάθει να διαχειρίζεται χρήματα αλλά και αν ξέρει, οι ικανότητες της μειώνονται, καθώς δεν της επιτρέπεται να πάρει τις αποφάσεις που παίρνει ένας ενήλικας. Επίσης όταν θέλει κάτι, θα πρέπει να μάθει ένα ολόκληρο σύστημα από τεχνικές, με κολακείες, μανούβρες και καλοπιάσματα ώστε να το αποκτήσει. Εκτός από το ότι αυτή η συμπεριφορά είναι ψυχολογικά αρρωστημένη, επιπλέον διαιωνίζει την ανικανότητα της γυναίκας να ζητά κατευθείαν πράγματα που θέλει. Έχει παρατηρηθεί ακόμη και η συμφωνία της ερωτικής πράξης επί πληρωμής για τη γυναίκα σύζυγο, προκειμένου να μειώσει την οικονομική αποστέρηση.

Αυτό που συμβαίνει βέβαια σε τέτοιου είδους παζαρέματα είναι ότι η γυναίκα δεν προσπαθεί να κερδίσει την αγάπη του άντρα της, αλλά να μειώσει την οικονομική της αποστέρηση και φυσικά ενοχλείται με όλα τα καλοπιάσματα που είναι υποχρεωμένη να κάνει. Βέβαια μπορεί να κερδίσει προσωρινά κάτι, αλλά δεν σταματάει την οικονομική της αποστέρηση, αντιθέτως κλιμακώνεται και ενισχύεται η κακοποίηση της. (Κοτσιανάτου-Τσιλίκη,2002:30)

2.2.5 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΤΑΠΙΕΣΗ

Η χρήση της κοινωνικής καταπίεσης στις σχέσεις κακοποίησης περιλαμβάνει ψυχολογικό καταναγκασμό. Η απειλή της σωματικής βίας είναι πάντα παρούσα. Αυτές οι γυναίκες δέχονται το μήνυμα πως, αν δεν υπακούσουν θα υποστούν σοβαρές συνέπειες. Ξέρουν πως κανείς δεν θα τις βοηθήσει και επιπλέον αισθάνονται πως κανένας δεν θα τολμούσε να συγκρουστεί με τους άντρες τους. Η κατάσταση είναι ακόμη πιο δύσκολη όταν ο δράστης έχει κάποιο επάγγελμα που υποτίθεται ότι προσφέρει προστασία στη γυναίκα: αστυνομικός, γιατρός, ψυχολόγος, δικηγόρος, πολιτικός. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι γυναίκες ξέρουν πως αν ζητήσουν βοήθεια πρέπει να είναι έτοιμες για τη δημοσιότητα που θα επακολουθήσει και για την πιθανή καταστροφή της καριέρας του άντρα τους.

Σε όλες σχεδόν τις κοινωνικές ομάδες οι δράστες συνήθως αποφασίζουν για τις φίλες των γυναικών τους. Οι κακοποιημένες γυναίκες απομονώνονται από τις φίλες τους, ιδιαίτερα εκείνες που οι άντρες νομίζουν πως τις επηρεάζουν. Πολλές γυναίκες διαλέγουν το δρόμο της απομόνωσής προκειμένου να αποφύγουν τα επεισόδια κακοποίησης. Σιγά-σιγά χάνουν τις κοινωνικές επαφές τους και μένουν συνέχεια στο σπίτι. Βρίσκονται όλο και περισσότερο μόνες με τους δράστες και εξαρτώνται από αυτούς. Όσο περισσότερο μένουν με τους δράστες, τόσο κλιμακώνονται οι κακοποιήσεις. (Walker,1989:178)

Όσο η κοινωνική απομόνωση μεγαλώνει τόσο η γυναίκα αισθάνεται περισσότερο αβοήθητη και ανίσχυρη. Μετά από μια περίοδο τέτοιας ολοκληρωτικής αδυναμίας, ακόμα και αν η γυναίκα διαλύσει το σπίτι της, νιώθει ανίκανη να δράσει μόνη της. Μισεί τον εαυτό της γιατί δεν μπορεί να κάνει τίποτα. Ερμηνεύει την κατάθλιψη της ως τεμπελιά. Το μόνο που προσπαθεί είναι να ελαχιστοποιήσει τους πόνους και τα βάσανα της. Η μετατροπή της σε θύμα έχει συντελεστεί. Μερικές φορές αγωνίζονται εναντίον της κατάθλιψης τους μέχρι το τέλος. Σε πολλές περιπτώσεις η αυτοκτονία μοιάζει να είναι η μόνη εναλλακτική δυνατότητα ενώ σε πολλές περιπτώσεις η παραμονή σε τέτοιες βίαιες καταστάσεις έχει τη μορφή της αυτοκαταστροφής. (Walker,1989:180)

2.2.6 «ΣΥΖΥΓΙΚΟΣ ΒΙΑΣΜΟΣ»

Μια λιγότερο γνωστή μορφή βίας είναι ο συζυγικός βιασμός. Ο βιασμός αυτός προϋποθέτει εξώγαμη συνουσία και επομένως δεν παρέχεται προστασία σε περίπτωση αναγκαστικής συνουσίας που επιβάλλει ο σύζυγος στη γυναίκα του. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η μορφή αυτού του βιασμού δεν είναι το ίδιο προσβλητική για την αξιοπρέπεια της συζύγου, που γίνεται σκεύος ικανοποιήσεων των σεξουαλικών επιθυμιών του άντρα της. Με το γάμο ο σύζυγος αποκτάει το δικαίωμα της αποκλειστικής χρήσης του σώματος της γυναίκας του και η ερωτική πράξη αποτελεί στα πλαίσια του γάμου, «συζυγικό καθήκον». (Τσιγγρήs Α,1996:263)

Αλλά και η ίδια η γυναίκα τις περισσότερες φορές δεν θεωρεί βιασμό, τον εξαναγκασμό της από τον σύζυγο στην τέλεση της ερωτικής πράξης. Άλλοτε παίρνει μέρος χωρίς αντιρρήσεις γιατί θεωρεί και η ίδια τη συνουσία καθήκον. Από φόβο μην πληγώσει το σύντροφό της ή για να αποφύγει ενδεχομένως τη γκρίνια και ακόμη για να μην πάει ο άντρας με κάποια άλλη οδηγείται στη συναίνεση. Αλλιώς δεν θα μπορεί να διεκδικήσει τον τίτλο της καλής συζύγου. (Τσιγκρήs Α. 1996:264)

Ο συζυγικός βιασμός σπανιότερα συνοδεύεται με σωματική βία, ενώ τις περισσότερες φορές πραγματοποιείται με ψυχολογικό καταναγκασμό. Πολλοί άντρες πιστεύουν ότι αρέσει στις γυναίκες ο βιασμός. Ισχυρίζονται ότι το θέλουν γιατί έχουν μέσα τους τη βία. Οι γυναίκες από τη μεριά τους επιλέγουν τη σιωπή γιατί γνωρίζουν ότι έχουν εναντίον τους τον οικογενειακό και κοινωνικό περίγυρο, καθώς και την ίδια την νομοθεσία. Εξάλλου η χρόνια επιβολή των ορέξεων του άντρα πάνω στη γυναίκα του δεν μπορούσαν παρά να διαπαιδαγωγήσουν ανάλογα και την ίδια τη σύζυγο. (Μουζακίτης,1989:217)

Παράλληλα ένας γάμος προϋποθέτει τον αλληλοσεβασμό. Ο άντρας που βιάζει τη γυναίκα δεν έχει κανένα σεβασμό γι' αυτήν, γιατί την χρησιμοποιεί όχι σαν ανθρώπινο ον, αλλά σαν ένα αντικείμενο που του ανήκει και του οποίου κάνει χρήση όπως και όποια ώρα εκείνος επιθυμεί. Χειρότερη γίνεται η κατάσταση όταν ο άντρας ισχυρίζεται ότι το κάνει αυτό γιατί αγαπά τη γυναίκα του και δεν θέλει να χαλάσει το σπίτι του. « Είναι παγόβουνο, ψυχρή, αφύσικη, τι να της κάνω? » δικαιολογείται. Χρησιμοποιώντας αυτήν την τεχνική οι άντρες πείθουν και τις γυναίκες τους με αποτέλεσμα ο συζυγικός βιασμός να είναι μια κατάσταση για την οποία σπάνια μιλούν οι παθούσες. Ο συζυγικός βιασμός δεν είναι ξεκομμένος από την υπόλοιπη σχέση των δύο συζύγων, από τον χαρακτήρα τους και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες διαμορφώθηκε αυτός. Όταν μία γυναίκα συνεχίζει να έχει ερωτικές σχέσεις παρά τη θέληση της και δεν αντιδρά, δεν δυσανασχετεί σημαίνει ότι η προσωπικότητα της ήταν καταπιεσμένη και αντιδρούσε παθητικά και πριν τον γάμο της. (Χατζή - Δρακοπούλου,1987:38)

Οι σύζυγοι-σύντροφοι, αρκετές φορές, αποφασίζουν για τις φίλες των γυναικών τους. Οι κακοποιημένες γυναίκες απομονώνονται από τις φίλες τους, ιδιαίτερα εκείνες που οι άντρες νομίζουν πως τις επηρεάζουν. Πολλές γυναίκες διαλέγουν το δρόμο της απομόνωσής προκειμένου να αποφύγουν τα επεισόδια κακοποίησης. Σιγά – σιγά χάνουν τις κοινωνικές επαφές τους και μένουν συνέχεια στο σπίτι. Βρίσκονται όλο και περισσότερο μόνες με τους δράστες και εξαρτώνται από αυτούς. Όσο περισσότερο μένουν με τους δράστες, τόσο κλιμακώνονται οι κακοποιήσεις. (Walker,1989:183)

2.3 ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

2.3.1. Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις

Οι κοινωνιολογικές θεωρίες έχουν ως πρωταρχικό σκοπό να αποκαλύψουν και να διερευνήσουν, τα αίτια που οδηγούν στην εκδήλωση της βίας. Οι θεωρίες αυτές αναζητούν, τα αίτια της βίας σε όρους του κοινωνικού περιβάλλοντος, του ατόμου που κακοποιεί. Οι παράγοντες που ερμηνεύουν την οικογενειακή βία μπορεί να είναι, συγκρούσεις ανεργία, απομόνωση και διαταραγμένες διαπροσωπικές σχέσεις. (Τσιγγής,1996:285)

Το κοινωνικό – καταστασιακό μοντέλο της οικογενειακής βίας υποστηρίζει ότι η βία οφείλεται σε 2 βασικούς παράγοντες: α) το δομικό stress, όπου υπάρχει άμεση σχέση, ανάμεσα στο χαμηλό εισόδημα και στην οικογενειακή βία β) Οι πολιτιστικοί κανόνες και τα πρότυπα. Υπάρχουν φράσεις, οι οποίες είναι κοινωνικά αποδεκτές για τη χρήση και την προώθηση της βίας.(Τσιγγής,1996:290)

Σύμφωνα με το κοινωνικό μοντέλο το χαμηλό εισόδημα, η ανεργία οι περιορισμένες εκπαιδευτικές ευκαιρίες είναι άνισα κατανομημένα στην κοινωνία, αρκετές κοινωνικές ομάδες, δεν μπορούν να έχουν, τους κοινωνικούς και οικονομικούς πόρους, για να ανταποκριθούν στα κοινωνικά πρότυπα, στους φίλους τους και στους εαυτούς τους. Αυτές οι ελλείψεις σε συνδυασμό με τα πολιτιστικά πρότυπα, που προάγουν τη βία, οδηγούν πολλά μέλη της οικογένειας να υιοθετήσουν βίαιες συμπεριφορές προκειμένου να αντεπεξέλθουν στο δομικό stress. (Antman,1990:100)

Σύμφωνα με τη θεωρία της κοινωνικής μάθησης οι άνθρωποι μαθαίνουν να είναι βίαιοι, όταν μεγαλώνουν σε βίαιες οικογένειες. Η οικογένεια αποτελεί καθοριστικό πλαίσιο, στο οποίο μαθαίνουμε πώς να χειριζόμαστε το άγχος και τα διάφορα προσωπικά προβλήματα. Επίσης, αποτελεί πλαίσιο στο οποίο οι άνθρωποι έχουν περισσότερες πιθανότητες να βιώσουν για πρώτη φορά τη βία.

Υπάρχουν μελέτες που υποστηρίζουν ότι η βία μεταδίδεται από γενιά σε γενιά, υπάρχουν όμως και άλλες που υποστηρίζουν ότι ένα παιδί που έχει βιώσει τη βία, δεν γίνεται απαραίτητα και ο ίδιος του όταν μεγαλώσει βιαστής.

Θεωρούμε σημαντικό να αναφέρουμε τις μελέτες επιστημόνων κοινωνιολογικής προσέγγισης. Στη μελέτη της η Amir,(1996) υποστήριξε ότι τα μέλη της οικογένειας καταφεύγουν στη βία για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους. Η εξαθλίωση και η κοινωνική απομόνωση αυτών των ατόμων, οδηγούν στην εκδήλωση βίας.

Οι Jarres και Straus(1996) διατύπωσαν στην έρευνά τους, ότι η εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς επηρεάζεται από 2 κοινωνικούς παράγοντες, την κοινωνική αποδιοργάνωση και τον προσανατολισμό προς τους ρόλους του φύλου.

Ο I.R Schwendinger και H. Schwendiger (1996) παρουσίασαν μια άλλη προσέγγιση της βίας, στηριζόμενοι στην άποψη ότι τα εγκλήματα βίας είναι προϊόντα καπιταλισμού.

Ο Chapel (1996) και οι συνεργάτες του υποστήριξαν ότι: όταν ένας άνδρας απορρίπτεται από μια γυναίκα, στα πλαίσια μιας φιλελεύθερης ως προς τα ήθη κοινωνίας τότε βιώνει πολύ έντονα, συναισθήματα αποστέρησης και ενεργοποιεί μηχανισμούς αυτοϊκανοποίησης, θεωρώντας τον εαυτό του ως το μοναδικό υπεύθυνο για το αποτέλεσμα. Όταν όμως αυτή η απόρριψη προέρχεται από μια γυναίκα, στα πλαίσια μιας συντηρητικής ως προς τα ήθη κοινωνίας, τότε ο άντρας επιστρατεύει μηχανισμούς δικαιολόγησης της απόρριψης τους οποίους και αντλεί από τον περιοριστικό τρόπο, με τον οποίο η κοινωνία αντιμετωπίζει τις συμπεριφορές, που αφορούν τα ήθη. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, ενώ στην πρώτη περίπτωση το άτομο (ο άντρας) μπορεί να εκδηλώσει επιθετική συμπεριφορά, στη δεύτερη περίπτωση, είναι αρκετά δύσκολα.

Μια τελευταία κοινωνιολογική προσέγγιση του Kanin αναφέρει ότι, η βία οφείλεται στην αποτυχία επικοινωνίας ανάμεσα σε άτομα, διαφορετικών κοινωνικών τάξεων. (Τσιγκρής Α, 1996:160)

2.3.2. Ψυχολογικές προσεγγίσεις

Οι ψυχολογικές θεωρίες όπως και οι κοινωνιολογικές, έχουν ως πρωταρχικό τους σκοπό, την αποκάλυψη και τη διερεύνηση των αιτιών, που οδηγούν στην εκδήλωση βίας. Οι θεωρίες αυτές αναζητούν τα αίτια του βιασμού σε ατομικούς παράγοντες. Υποστηρίζουν ότι το άτομο που κακοποιεί είναι ψυχολογικά απροσάρμοστο, υποφέρει από συναισθηματικές διαταραχές και η συμπεριφορά του είναι μια έκφραση ψυχοπαθολογικής προσωπικότητας. (Malcolm P, 2002:157)

Υπάρχει, ωστόσο, μια μεγάλη ποικιλία απόψεων, σχετικά με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα, της προσωπικότητας του ατόμου που διαπράττει βία. Πιο συγκεκριμένα το άτομο που κακοποιεί α) πάσχει από απωθημένο σύμπλεγμα ανεπάρκειας, β) πάσχει από ενδοψυχικές συγκρούσεις, εσωτερική δυσαρμονία και κοινωνική απομόνωση γ) έχει λανθάνουσες ομοφυλοφιλικές τάσεις που συγκαλύπτει αναπτύσσοντας βίαια συμπεριφορά δ) το άτομο που κακοποιεί κατά τη διάρκεια της παιδικής του ηλικίας υπήρξε και το ίδιο θύμα ε) βίωσε ταυτόχρονα μια αντιφατική σκληρή και ερωτική μητρική συμπεριφορά

Το φαινόμενο της βίας, μπορεί να συνδεθεί με τα συναισθήματα μίσους των ανδρών απέναντι στις γυναίκες. Πιο συγκεκριμένα υποστηρίζεται ότι, η κατηγορία που μισούν τις γυναίκες είναι μια ομάδα υψηλής επικινδυνότητας, για την εκδήλωση βίαιης συμπεριφοράς. Οι άνδρες αυτής της κατηγορίας, αντιμετωπίζουν τις γυναίκες σαν αντικείμενα μειώνοντας τις σε αφάνταστο βαθμό. Από την άλλη μεριά διατυπώθηκε ότι το άτομο που κακοποιεί μπορεί να έχει απωθημένα συναισθήματα εχθρότητας προς τη μητέρα του. (Τσιγγρής, 1996:299)

Πολλές θεωρίες ψυχολογικής κατεύθυνσης, εξηγούν το φαινόμενο της βίας ως μια συμπεριφορά που εκφράζει μια απάντηση σε μια κατάσταση αποστέρησης, και συναισθημάτων ανικανοποίητων, όσο αφορά τη ζωτική ανάγκη του ατόμου.

Από την άλλη μεριά έχει υποστηριχθεί ότι η βία είναι το αποτέλεσμα της επιθυμίας του ατόμου να επενεργήσει στο περιβάλλον του. Η επιθυμία αυτή δημιουργεί έντονο άγχος, αποστέρευσης και απόρριψης. Τα συναισθήματα αυτά, έχουν καθοριστική σημασία για τον ψυχισμό του ατόμου και πολλές φορές βρίσκουν έκφραση στην επιθετικότητα και τη βία.

Μια άλλη θεωρία υποστηρίζει ότι η βία προέρχεται από την επιθυμία αναγνώρισης του εαυτού. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η βία είναι το αποτέλεσμα μιας ψυχικής αποσύνθεσης του ατόμου που προέρχεται από την απόρριψη του από τα κοινωνικά μέλη. Το άτομο δεν μπορεί να ζήσει χωρίς αναγνώριση και η απόρριψη του προκαλεί αγωνία η οποία ελκύει τη βία. (Τσιγκρής Α, 1993:305)

Ακόμη έχει υποστηριχθεί ότι η βία, αποτελεί απάντηση στην επείγουσα αναγκαιότητα της έκφρασης. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η βία είναι μια διέξοδος, έκφρασης του ατόμου, στην απώθηση της επιθετικότητας που προέρχεται από τις διάφορες αποστερήσεις που βιώνει καθημερινά. Άλλα άτομα αντιδρούν στις αποστερήσεις άμεσα και επιθετικά και άλλα απωθούν αυτή την αποστερήση και αναστέλλουν την επιθετικότητα. Έχει αποδειχθεί ότι τα άτομα της δεύτερης κατηγορίας εκδηλώνουν σπάνια βίαια συμπεριφορά, αλλά όταν την εκδηλώσουν φτάνουν σε υπερβολικά βίαιες συμπεριφορές.

Υπάρχουν διάφορες ψυχαναλυτικές θεωρήσεις σχετικά με το πιο είναι το κύριο κίνητρο του ατόμου που κακοποιεί και ποια η αιτία της κακοποίησης. Οι σημαντικότερες θεωρήσεις σύμφωνα με τον Herman J, (1996:98) είναι:

- α. Η θεωρία της αποπροσωποποίησης του άλλου: το πρωταρχικό κίνητρο του ατόμου που κακοποιεί είναι η αποπροσωποποίηση και η ακύρωση της γυναίκας – θύματος. Κυρίαρχα στερεότυπα υποστηρίζουν ότι το άτομο που κακοποιεί δικαιολογεί την πράξη του, αποπροσωποποιώντας το θύμα.
- β. Η θεωρία της νοσταλγίας μιας συμπαγούς ταυτότητας. Το άτομο που κακοποιεί προσπαθεί να καταστρέψει το θύμα, για να αισθανθεί γεμάτος, ολόκληρος και ισχυρός.
- γ. Η θεωρία της αγωνίας για επιβεβαίωση. Η εκδήλωση βίας μπορεί να θεωρηθεί ως πράξη εναγώνιας αναζήτησης, επιβεβαίωσης από τον άλλο.
- δ. Η θεωρία του φόβου του απειλητικού άλλου. Ο φόβος είναι μια αντίδραση του άνδρα απέναντι στο αρχαιογόνο πρότυπο της πανίσχυρης γυναίκας. Το πρότυπο αυτό επιδρά απειλητικά απέναντι στην ανδρική υπόσταση και κάνει τον άνδρα να αισθάνεται ανασφάλεια για την κυριαρχία του και φόβο κατάρρευσης του αντρικού προτύπου του.

Οι ψυχολογικές θεωρίες παρουσιάζουν το άτομο που κακοποιεί ως μια ιδιαίτερη ψυχοπαθολογική προσωπικότητα. Το άτομο αυτό μπορεί να είναι απομονωμένο, διανοητικά διαταραγμένο που δεν μπορεί να ελέγξει τη συμπεριφορά του, και συνεπώς δεν ευθύνεται γι αυτή. (Τσιγκρής Α. 1996:163)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΚΑΙ ΑΝΕΠΙΣΗΜΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

3.1. ΕΠΙΣΗΜΑ ΔΙΚΤΥΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

Η έννοια, η φύση και η έκταση της κοινωνικής φροντίδας δεν είναι καθόλου εύκολο να καθοριστούν. Γίνεται πάντως δεκτό (Parker G, 1990) ότι αφορά όλες τις μορφές φροντίδας, εκτός της καθαρά ιατρικής και των χρηματικών παροχών, και ότι αποτελεί ένα σύνολο δραστηριοτήτων όπου καταναλώνονται υλικοί και ανθρώπινοι πόροι, με στόχο την κάλυψη συγκεκριμένων αναγκών. Είτε παρέχεται από οργανωμένους φορείς με τη μορφή εξαρτημένης εργασίας είτε στα πλαίσια προσωπικών σχέσεων, δεν παύει να απαιτεί σημαντική σωματική και ψυχική επένδυση, η οποία κάτω από δυσμενείς συνθήκες γίνεται δυσβάστακτη.

Αποτελεί κοινή παραδοχή στο χώρο της Πρόνοιας (Giddens,1976)ότι ένα μεγάλο μέρος της φροντίδας ασκείται έξω από τα πλαίσια των επίσημων και κρατικών υπηρεσιών, είτε γιατί οι υπάρχουσες προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες δεν επαρκούν, είτε γιατί αυτό είναι κοινωνική επιταγή και προτίμηση των ίδιων των ενδιαφερομένων. Η ανάπτυξη στενής συνεργασίας ανάμεσα στους φορείς επίσημης και ανεπίσημης φροντίδας είναι ένα κύριο μέλημα της οργάνωσης και λειτουργίας των υπηρεσιών αυτού του τύπου.

Ο Σύγχρονος Προνοιακός Πλουραλισμός λοιπόν χαρακτηρίζεται από έντονο ενδιαφέρον για την άτυπη πλευρά της φροντίδας, ιδιαίτερα στα πλαίσια της τοπικής κοινότητας, την αναβίωση ή ενδυνάμωση της εθελοντικής προσφοράς των ιδιωτικών μη κερδοσκοπικών πρωτοβουλιών, και την καλλιέργεια μορφών αυτοβοήθειας, αλληλεγγύης και συνοχής μέσα στον κοινωνικό ιστό. (Σταθόπουλος,1996:89)

Στα *επίσημα δίκτυα φροντίδας* περιλαμβάνεται ο δημόσιος τομέας, δηλαδή οι κρατικές υπηρεσίες, ιδίως εκείνες του Υπουργείου Υγείας Πρόνοιας, τόσο σε Κεντρικό όσο και σε Περιφερειακό και Νομαρχιακό επίπεδο. Ακόμη, στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι κοινωνικές υπηρεσίες τις οποίες παρέχουν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και φορείς του πρώτου και δεύτερου βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Χαρακτηριστικό γνώρισμα των προνοιακών φορέων του δημοσίου είναι ότι αποτελούν θεσμοθετημένα όργανα με νομική υπόσταση. Έχουν συνεπώς νομική υποχρέωση να παρέχουν τις προβλεπόμενες προνοιακές υπηρεσίες στους πολίτες κατά κανόνα δωρεάν, αφού τα έσοδά τους προέρχονται από τη φορολογία.

Παράλληλα, στα επίσημα δίκτυα εντάσσονται και οι ιδιωτικοί κερδοσκοπικοί φορείς. Οι φορείς αυτοί λειτουργούν κατά κανόνα με άδεια των κρατικών αρχών, ώστε να διασφαλίζεται ότι τηρούνται σε κάθε περίπτωση οι σχετικές προδιαγραφές για την καλή λειτουργία του φορέα και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Επίσης, οι εθελοντικές μη-κερδοσκοπικές οργανώσεις, όπως η Εκκλησία, οι Εθελοντικές Οργανώσεις και τα Φιλανθρωπικά Σωματεία είναι και αυτές μέρος των τυπικών δικτύων. Πρόκειται κατά κανόνα για Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Οι εθελοντικές Οργανώσεις μπορεί να είναι μικρές μονάδες ή και πολύ μεγάλες. Λειτουργούν κάτω από την εποπτεία των Υπουργείων Κοινωνικής Πρόνοιας και Οικονομικών, ώστε να υπάρχει ο σχετικός έλεγχος. Οι φορείς αυτοί ιδρύονται από φυσικά πρόσωπα με βασικό κίνητρο το ηθικό συναίσθημα προσφοράς προς τον πάσχοντα συνάνθρωπο. (Σταθόπουλος,1996:89)

3.2. ΑΝΕΠΙΣΗΜΑ ΔΙΚΤΥΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ

Τα *ανεπίσημα δίκτυα φροντίδας* αποτελούνται από φορείς αυτοβοήθειας. Δεν υπάρχει κατά κανόνα νομικό πλαίσιο λειτουργίας και όπου υπάρχει είναι συνήθως ομάδες αυτοβοήθειας που λειτουργούν σαν σωματεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Η κατηγορία αυτή χαρακτηρίζεται από τον ανεπίσημο τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας.

Σημαντική θέση στον σύγχρονο προβληματισμό για την ανεπίσημη φροντίδα και το ρόλο της στην άσκηση πολιτικής κατέχει η έννοια του “κοινωνικού δικτύου”. Κοινωνικό δίκτυο είναι το σύνολο των ανθρώπων που συνδέονται με ένα συγκεκριμένο άτομο και λιγότερο ή περισσότερο μεταξύ τους. Ο χαρακτήρας και η ένταση της σχέσης μεταξύ τους και με το συγκεκριμένο άτομο καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και το ίδιο το δίκτυο. Τα κοινωνικά δίκτυα μπορεί να είναι τυπικά, άτυπα ή και ενδιάμεσων μορφών όπως είναι οι διάφορες ομάδες πρωτοβουλιών, οι οποίες ποικίλουν από ομάδες αυτοβοήθειας πολιτών, ή από ομάδες που λειτουργούν στα πλαίσια επίσημων μη κρατικών φορέων (π.χ. εκκλησία), μέχρι πολύπλοκους και ανεπτυγμένους οργανωτικά φορείς (π.χ. ΧΕΝ, όμιλοι εθελοντών κλπ). Η ανάπτυξη διεκπερωμένων κοινωνικών δικτύων, αποτελεί βασική επιδίωξη της σύγχρονης κοινωνική πολιτικής και παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον για τη μελέτη και κατανόηση της διαπλοκής επί μέρους δικτύων και των επιπτώσεων της στην ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών.

Η φροντίδα που παρέχουν τα ανεπίσημα δίκτυα παίρνει πολλές μορφές. Μπορεί να έχει πρακτικό χαρακτήρα, όπως χρηματικές παροχές, παροχή στέγης και της απαραίτητης συναισθηματικής στήριξης, δυνατότητα αποφυγής, απομόνωσης κλπ. Είναι σημαντικό να μελετούμε τα άτυπα δίκτυα σε στενή συνάρτηση με τον άμεσο κοινωνικό περίγυρο, την κοινότητα, στα πλαίσια της οποίας λειτουργούν. Τα πιο σημαντικά, μέσα από τα οποία παρέχεται η φροντίδα είναι η οικογένεια και τα συγγενικά δίκτυα, ακολουθούν οι φίλοι και οι γείτονες και τα ΜΜΕ.(Στασινοπούλου,1992:109-112)

3.2.1. Η οικογένεια

Η οικογένεια θεωρείται το σημαντικότερο άτυπο κοινωνικό δίκτυο όπως προκύπτει από διάφορες έρευνες, τόσο στη χώρα μας όσο και στις χώρες με διευρυμένα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας.

Το τραυματικό γεγονός της κακοποίησης διαταράσσει και το ίδιο το θύμα και το κοινωνικό της περιβάλλον, το οποίο έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει τις οποιοσδήποτε επιπτώσεις που ακολουθούν την κακοποίηση. Η κακοποίηση καθιστά το θύμα πολύ ευάλωτο με θρυμματισμένη την αίσθηση του εαυτού του και κατακερματισμένη αυτοπεποίθηση. Η ανάκτηση και η αναδόμηση του εαυτού μπορεί να επιτευχθεί ξανά μέσα από τη συμπαράσταση και την κατανόηση, την συναισθηματική ενίσχυση και την ψυχολογική στήριξη, διαδικασίες που πραγματώνονται μέσα στους κύκλους της οικογένειας. (Αγάθωνος-Γεωργοπούλου,1990:13-14)

Απαραίτητη προϋπόθεση για την παροχή συναισθηματικής στήριξης είναι η ύπαρξη σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης και κατανόησης. Η γυναίκα πρέπει να νιώθει ότι το άτομο στο οποίο απευθύνεται την αντιμετωπίζει ως θύμα και όχι ως θύτη, πως κατανοεί το πρόβλημα και είναι πρόθυμο να προσφέρει τόσο υλική όσο και συναισθηματική βοήθεια. Οι ψυχίατροι Burgess και Holmstrom σε μελέτη γυναικών που είχαν υποστεί κακοποίηση ανέφεραν ότι όσες είχαν στενές σχέσεις με την οικογένειά τους μπόρεσαν να ανανήψουν γρηγορότερα από αυτές που δεν είχαν παρόμοιες σχέσεις.

Οι διαβεβαιώσεις της ασφάλειας και της προστασίας μέσα στους οικογενειακούς κύκλους θα σταθούν αρωγοί, ώστε το θύμα της κακοποίησης να ξαναχτίσει την θετική εικόνα του εαυτού της, να ανακτήσει την ισορροπία ανάμεσα στην οικειότητα και την επιθετικότητα και να αποκτήσει αυτονομία, αυτοσεβασμό και αυτοπεποίθηση.

Αναφορικά με τις περιπτώσεις που η γυναίκα έχει κακοποιηθεί έξω από το συζυγικό και οικογενειακό περιβάλλον, οι επακόλουθες τακτικές τόσο για το θύμα όσο και για τα μέλη που πλαισιώνουν το άμεσο στενό της περιβάλλον είναι ευκολότερο να πραγματοποιθούν συγκριτικά με τις περιπτώσεις εκείνες, όπου η γυναίκα υφίσταται την κακοποίηση μέσα στους οικογενειακούς κύκλους. Συγκεκριμένα, η γυναίκα που κακοποιήθηκε είτε στο εργασιακό της περιβάλλον, είτε από κάποιο γνωστό της - εξωοικογενειακό - πρόσωπο ή και άγνωστο θα απευθυνθεί με μεγαλύτερη ευκολία - και τις περισσότερες φορές, χωρίς να διακατέχεται από έντονα αισθήματα ντροπής ή ενοχής - στα οικογενειακά της μέλη, αποζητώντας, αφενός βοήθεια για άμεση ενοχοποίηση του δράστη μέσα από τυπικές διαδικασίες και αφ' εταίρου, αναζητώντας συμπαράσταση και κατανόηση για το τραγικό γεγονός που συνέβη. Τα μέλη της οικογένειας, αφού ξεπεράσουν και αυτά το πρώτο σοκ της αποκάλυψης του συμβάντος, θα πρέπει να σταθούν δίπλα στο θύμα, ενισχύοντας και ενδυναμώνοντας το με νουθεσίες και συμβουλές, που θα συμβάλλουν στην περαιτέρω ομαλή πορεία της ζωής του θύματος. Είναι τα μέλη δηλαδή εκείνα τα πρόσωπα που θα επιφέρουν την απαραίτητη ισορροπία στη γυναίκα που κακοποιήθηκε, ώστε να μπορέσει η τελευταία να επαναπροσδιορίσει το "είναι" της και να ορθοποδήσει ξανά. (Κατάκη Χ.,1984:43-46)

Όμως, οι περιπτώσεις που αναφέρονται σε κακοποίηση μέσα στην ίδια την οικογενειακή εστία παρουσιάζουν μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας, όσον αφορά την αντιμετώπιση της παρουσιαζόμενης κατάστασης. Ξεκινώντας από την συζυγική βία και κακοποίηση, οι περιστάσεις περιπλέκονται όταν υπάρχουν και παιδιά. Αν και σήμερα η θέση της γυναίκας στο σπίτι και στο γενικότερο κοινωνικό πλαίσιο είναι φανερά αναβαθμισμένη σε σύγκριση με παλαιότερες δεκαετίες, παραμένει ωστόσο η κυρίαρχη παρουσία στο χώρο του σπιτιού, αναλαμβάνοντας τη φροντίδα και την τακτοποίηση τόσο του νοικοκυριού, όσο και των παιδιών. Η εμφάνιση βίαιης συμπεριφοράς του συζύγου απέναντί της προξενεί μια σειρά από αλληλένδετα προβλήματα, τα οποία πολλές φορές φαίνονται άλυτα και αξεπέραστα για την ίδια. Αρχικά, τίθεται θέμα το επίπεδο ενημέρωσης που πρέπει να έχουν τα παιδιά για την κακοποίηση της μητέρας τους σε περίπτωση που δεν έχουν αντιληφθεί την κατάσταση. Λαμβάνοντας υπόψη ότι ο πατέρας διαδραματίζει σημαίνοντα ρόλο στην ομαλή ψυχοσυναισθηματική εξέλιξη και κοινωνικοποίηση των παιδιών, η απομάκρυνσή του επιφέρει ανισορροπία στο σύστημα. Επιπλέον, ο πατέρας είναι αυτός που ενισχύει σε μεγάλο βαθμό οικονομικά την οικογένεια, γεγονός που περιορίζει αμέσως τις κινήσεις της γυναίκας σε περίπτωση που η ίδια δεν εργάζεται ή που το εισόδημα της δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις οικογενειακές ανάγκες. Ακόμα, γεννάται ως απόρροια της κακοποίησης ο προβληματισμός για το κοινωνικό στίγμα που ακολουθεί περιστατικά κακοποίησης. Και στις μέρες μας, ο κοινωνικός περίγυρος συνεχίζει να αποτελεί κύριο παράγοντα βάσει του οποίου δρούμε και λειτουργούμε. Το στίγμα δεν αφορά μόνο την ίδια τη γυναίκα, αλλά και τα παιδιά, τα οποία θα έχουν να αντιμετωπίσουν δυσμενή σχόλια και από τον γειτονικό περίγυρο, αλλά και από το σχολικό τους και φιλικό τους περιβάλλον, τη στιγμή που θα πρέπει να δικαιολογήσουν και να εξηγήσουν τον επικείμενο χωρισμό των γονιών τους και τους λόγους ίσως του χωρισμού. (Μουσούρου, 1989:21-22)

Επιπλέον, πρέπει να συνυπολογισθούν και οι διαμορφωμένες σχέσεις μεταξύ των γονιών του συζύγου με τη σύζυγο, αλλά και οι σχέσεις μεταξύ των πατρικών οικογενειών του ζεύγους. Συχνά, παίζει πολύ σημαντικό ρόλο και ο χώρος διαμονής των πατρικών οικογενειών - αναφορικά με τη διαμόρφωση των σχέσεων με το ζευγάρι, την υποστήριξη που μπορούν να παρέχουν ή ακόμα και τις αρνητικές επιρροές που μπορούν να προσδίδουν στους συζύγους και να επιδεινώνουν τις καταστάσεις. Η εμφάνιση της κακοποίησης λοιπόν, πέρα από το φανερό πρόβλημα που δημιουργεί στην ίδια τη γυναίκα, γεννάει και μια σειρά από άλλα ζητήματα που κυρίως η ίδια πρέπει να αναλογισθεί και να βρει λύσεις. Στο σημείο αυτό, έρχεται η υπόλοιπη οικογένεια να σταθεί αρωγός στο θύμα και να ξεδιαλύνει όσο μπορεί τις καταστάσεις, αφού το θύμα πρέπει να δώσει προτεραιότητα στην προσωπική της αναδόμηση και συναισθηματική σταθερότητα. (Αγάθωνος-Γεωργοπούλου, 1990:17)

Σε όλα αυτά πρέπει να προστεθεί και ο γεωγραφικός παράγοντας, αλλά και το επίπεδο ενημέρωσης και πληροφόρησης των οικογενειακών προσώπων. Η διαφορά μεταξύ επαρχιακών και αστικών περιοχών έγκειται κυρίως στην έλλειψη δυνατοτήτων για σωστή και επαρκή ενημέρωση σε θέματα ισότητας, ανθρώπινης επικοινωνίας και σχέσεων, αποτέλεσμα της ανυπαρξίας αποκεντρωμένων υπηρεσιών και άλλων περιφερειακών δομών με προληπτικό, υποστηρικτικό και συμβουλευτικό χαρακτήρα. Η κλειστή κοινωνία της επαρχίας συνιστά δυσμενή παράγοντα για το θέμα της κακοποίησης καθώς, υπάρχει το ζήτημα του κοινωνικού στίγματος που επιφέρει την αποσιώπηση της κακοποίησης, αλλά και το θέμα της μεταχείρισης του θύματος, το οποίο πολλές φορές συνεχίζει να διαβιεί την ψυχοφθόρο κατάσταση που

ζούσε και πριν, μη μπορώντας να αποφύγει τις πιέσεις του κοινωνικού περίγυρου. Αντίθετα, αλλά όχι και απόλυτα, στις αστικές περιοχές η πρόληψη για την κακοποίηση και οι ενέργειες για τον περιορισμό και την άρση της είναι εντονότερες και πιο οργανωμένες, γεγονός που επιτρέπει μια διαφορετική προσέγγιση και αντιμετώπιση του θέματος από τα ίδια τα θύματα και τις οικογένειες τους. Βέβαια, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και το πλέγμα των σχέσεων, τα όρια και η επικοινωνία που ενυπάρχουν και έχουν διαμορφωθεί εξελικτικά μεταξύ των μελών.

Γίνεται φανερό, ότι η οικογένεια μπορεί να αποτελέσει κυρίαρχο άτυπο φορέα φροντίδας για ζητήματα κακοποίησης. Αυτό όμως δεν αποκλείει και το αντίθετο, να δυσχεραίνει δηλαδή την κατάσταση. Πρέπει κάθε φορά να συνεξετάζονται οι συγκεκριμένες οικογενειακές δομές, η λειτουργία τους, η επικοινωνία, το κοινωνικό περιβάλλον και οι επιταγές του και όλα τα συστήματα που πλαισιώνουν το θύμα της κακοποίησης, όπως επίσης και οι επιπτώσεις που θα επιφέρουν οι τακτικές και οι αποφάσεις που θα ακολουθηθούν, για την καλύτερη δυνατή αποκατάσταση της γυναίκας. (Μαράτου, 1995:112-115)

3.2.2. Παροχές υπηρεσιών φροντίδας Υγείας

Οι παροχές υπηρεσιών υγείας μπορούν να βοηθήσουν κατά πολύ τους εξυπηρετούμενους που είναι θύματα κακοποίησης, παρόλο που συχνά χάνουν τέτοιες περιπτώσεις λόγω άγνοιας, απειρίας, αδυναμίας, κακής κριτικής ή και αδιαφορίας. Οι πληροφορίες και οι γνώσεις που μπορούν να μεταλαμπαδεύσουν οι παροχές φροντίδας στις γυναίκες λειτουργούν κυρίως προληπτικά, ενώ παράλληλα υιοθετούν και ρόλο συμβουλευτικό και υποστηρικτικό καλύπτοντας έτσι σωματικές, συναισθηματικές και αναφορικά με την ασφάλεια τους ανάγκες.

Συγκεκριμένα, οι παροχές φροντίδας Υγείας είναι καταρτισμένοι - θεωρητικά τουλάχιστον - ώστε να ερευνούν και να χειρίζονται τέτοια θέματα με προσοχή και προγραμματισμό και με τον τρόπο αυτό να σχεδιάζουν την σωστή πολιτική που πρέπει να ακολουθηθεί σε κάθε περίπτωση. Είναι οι παροχές φροντίδας Υγείας που θα συνεργαστούν με το θύμα της κακοποίησης για να βρεθούν λύσεις από κοινού, θα δώσουν φαρμακευτική αγωγή αν χρειαστεί, θα συμβουλευσουν, θα παραπέμψουν στην αρμόδια βοηθητική υπηρεσία οικογενειακού προγραμματισμού κτλ.

Η κακοποίηση έχει μεγάλο - αν και ελάχιστα αναγνωρισμένο - αντίκτυπο στις γυναίκες σε ότι αφορά θέματα αναπαραγωγής και σεξουαλικότητας. Μια τέτοια εμπειρία μπορεί να σημαδέψει την εξέλιξη τους. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις γυναικών οι οποίες κατόπιν κακοποίησης απέρριψαν το ανδρικό φύλο ή διέγραψαν την προοπτική να συνάψουν και άλλους δεσμούς στο μέλλον, να δημιουργήσουν οικογένεια ή να τεκνοποιήσουν. Σ' αυτό το σημείο οι παροχές φροντίδας υγείας μπορούν να παρέμβουν θεραπευτικά δίνοντας στην κακοποιημένη να καταλάβει ότι η άσκηση βίας δεν είναι φυσιολογικός τρόπος συμπεριφοράς και ότι κανένα θύμα δεν αξίζει σωματική, ψυχική ή συναισθηματική κακοποίηση. Από τη θέση ισχύος που βρίσκονται λόγω της μόρφωσής τους οι παροχές μπορούν να βοηθήσουν μία κακοποιημένη γυναίκα να φύγει από αυτό τον αέναο κύκλο στον οποίο έχει εγκλωβιστεί και να προσανατολιστεί στην περαιτέρω ανάπτυξής της και σχεδιασμό της ζωής και του μέλλοντός της. (Moroney and Kryisk, 1998:150-152)

3.2.3. Εκκλησία

Η Εκκλησία παίζει σημαντικό ρόλο στο θέμα της κακοποίησης. Οι εκπρόσωποι της επισημαίνουν ότι οι “πρώτοι ανταποκριτές”- εκείνους στους οποίους μια κακοποιημένη γυναίκα θα στραφεί για βοήθεια- είναι συχνά οι κληρικοί. Ιδανικό θα ήταν να υπάρχει στενή συνεργασία μεταξύ εκκλησίας και τυπικών φορέων ώστε να παραπέμπονται τα θύματα στον ανάλογο φορέα. Στις μέρες μας οι ιερείς, κυρίως στο εξωτερικό, παύουν να επιμένουν ότι το θύμα πρέπει να παραμείνει στην οικογένεια του όταν ο θύτης είναι μέσα σ’αυτην. Δεν ενοχοποιείται πλέον το θύμα μέσω αποσπασμάτων της Βίβλου. Παράλληλα διεξάγονται σεμινάρια για το σοβαρό ζήτημα του γάμου στα νέα ζευγάρια με αναφορές στη βία εντός της οικογένεια στοχεύοντας να γίνει κοινή συνείδηση ότι η βία σε καμία περίπτωση δεν είναι δικαιολογημένη και πως πρέπει να αναζητούνται εναλλακτικές μέθοδοι εκτόνωσης της επιθετικότητας. (Δούλκερη,1997:105)

3.2.4. Μ.Μ.Ε.

Τα Μ.Μ.Ε. τα τελευταία χρόνια παρουσιάζουν ένα ευαισθητοποιημένο πρόσωπο απέναντι στα κοινωνικά προβλήματα και τις ανθρώπινες σχέσεις. Όλο και περισσότερες εκπομπές κοινωνικού χαρακτήρα εμφανίζονται και καθημερινά προβάλλονται ενημερωτικά-διαφημιστικά μηνύματα από φορείς πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας.

Η δράση των ΜΜΕ έχει περισσότερο χαρακτήρα πρόληψης. Καταδεικνύουν τις παθολογικές συμπεριφορές και ενθαρρύνουν τις γυναίκες να αντισταθούν να φύγουν από τις σχέσεις μέσα από την οποία υφίστανται η βία ή να αναζητήσουν βοήθεια. Πλέον σε όλα τα νοικοκυριά έχουν μπει μηνύματα ισότητας και ανεξαρτητοποίησης των γυναικών.

Υπάρχουν εκπομπές που παρουσιάζουν ειδικούς (ψυχολόγους, ψυχιάτρους, κοινωνικούς λειτουργούς, επικοινωνιολόγους, κοινωνιολόγους, οικογενειακούς συμβούλους κ.λ.π.) που αναπτύσσουν με απλό λόγο παθολογικές συμπεριφορές διορθωτικές μεθόδους το ρόλο του θύτη και τους θύματος τα μερίδια ευθύνης που μοιράζονται τα άτομα που βρίσκονται σε σύγκρουση και πιθανούς τρόπους υποστήριξης από το περιβάλλον του. Ένα ελάχιστο των τηλεθεατών επικοινωνούν τηλεφωνικά μαζί τους ζητώντας συμβουλές που βιώνουν οι ίδιοι. Έτσι έχουν την ευκαιρία όσοι τηλεθεατές εκτίθενται σ’αυτά τα μηνύματα να αντλήσουν και εκείνοι πληροφορίες για τη δική τους πραγματικότητα. Τα Μ.Μ.Ε. δρουν ως φορέας κοινωνικοποίησης, εδώ έγκειται και τη μεγάλη σημασία τους σαν φορείς φροντίδας. Οι περισσότερες αν όχι όλες οι γυναίκες ακούν τακτικά ότι η βία δεν είναι σε καμία περίπτωση θεμιτή βλέπουν και άλλες γυναίκες να βρίσκονται στην ίδια ακριβώς θέση, μαθαίνουν τρόπους αντίδρασης στη βία και τελικά αρχίζουν να αντιλαμβάνονται ότι δικαιούνται να απαιτήσουν ανώτερης ποιότητας ζωής. Τέλος ενημερώνουν για τους επίσημους φορείς φροντίδας και τους τρόπους προσπέλασης τους.

Ο ρόλος δηλαδή των Μ.Μ.Ε. είναι όπως προαναφέρθηκε κυρίως προληπτικός-ενημερωτικός. Μπαίνουν σε κάθε σπίτι και εξετάζουν θέματα που μέχρι πρότινος ήταν ταμπού. Δίνουν με αυτό το τρόπο στις γυναίκες εναλλακτικούς τρόπους ζωής. (Δούλκερη,1997:103)

3.3.ΕΠΙΣΗΜΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

3.3.1. ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών , Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης είναι αρμόδια για την προώθηση και πραγματοποίηση της νομικής και ουσιαστικής ισότητας των δύο φύλων σε όλους τους τομείς- πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό. Οι Γ.Γ.Ι για την πληρέστερη ενημέρωση του κοινού θεωρεί αναγκαίο το καταμερισμό των υπηρεσιών που παρέχονται από τα τμήματα και τις μονάδες της Γ.Γ.Ι στα οποία μπορούν να απευθυνθούν οι πολίτες .

□ Γραφείο Πληροφόρησης Κοινού:

Είναι αρμόδιο για τη παροχή πληροφοριών και ενημερωτικού υλικού στο κοινό για τα θέματα που έχουν σχέση με την ισότητα των δύο φύλων και τις δραστηριότητες της Γ.Γ.Ι.

□ Νομικό Τμήμα:

Παρέχει νομική και συμβουλευτική πληροφόρηση για την νομοθεσία που αφορά την ισότητα των δύο φύλων και την εφαρμογή της σε εθνικό επίπεδο. Επίσης, επεξεργάζεται και τεκμηριώνει εισηγήσεις της Γ.Γ.Ι που έχουν στόχο την προώθηση νομοθετικών μέτρων για την πραγματοποίηση της ισότητας των δύο φύλων σε όλους τους τομείς έκφρασης της ανθρώπινης προσωπικότητας.

□ Τμήμα Εκδόσεων και Εκδηλώσεων:

Εκδίδει και διαθέτει στο κοινό έντυπο υλικό όπως εκθέσεις, ανακοινώσεις συνεδρίων, απολογισμούς, δελτία, περιοδικά και άλλα, σχετικά με τις δράσεις για την ισότητα.

□ Τμήμα Διεθνών Σχέσεων:

Αναπτύσσει και διατηρεί σχέσεις συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς όπως τον Ο.Η.Ε., το Συμβούλιο της Ευρώπης, τον ΟΟΣΑ και ειδικότερα με την Ευρωπαϊκή Ένωση, συμμετέχοντας στις αρμόδιες των οργανισμών αυτών με στόχο την εναρμόνιση της Ελληνικής Πολιτικής Ισότητας με τη διεθνή πολιτική.

□ Κέντρο Υποδοχής για Κακοποιημένες Γυναίκες:

Παρέχει ενημέρωση, ψυχοκοινωνική υποστήριξη, νομικές συμβουλές και πληροφορίες για άλλες κοινωνικές υπηρεσίες. Επίσης στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος προσφέρετε προσωρινή φιλοξενία στο σπίτι καταφύγιο που

λειτουργεί με τη συνεργασία του Δήμου Αθηνών , σε γυναίκες που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης και στα παιδιά τους, προκειμένου να βοηθηθούν με τη στήριξη του εξειδικευμένου προσωπικού του Κέντρου.

□ Κ.Ε.Θ.Ι.:

Το Κέντρο Ερευνών για θέματα Ισότητας, που ιδρύθηκε το 1994 και Λειτουργεί με έδρα την Αθήνα και έχει παράρτημα στη Θεσσαλονίκη, την Πάτρα , το Βόλο και το μέσα στους βασικούς άξονες δραστηριότητας του συμπεριλαμβάνει και την υποστήριξη των γυναικών και υφίσταται κακοποίηση, περιθωριοποίηση και κοινωνικό αποκλεισμό. Το 2000 στο πλαίσιο πανευρωπαϊκής εκστρατείας για τη βία κατά των γυναικών, το Κ.Ε.Θ.Ι., με την χρηματοδότηση Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, οργάνωσε εκστρατεία ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης και των αρμοδίων φορέων για τη βία κατά των γυναικών μέσα στην οικογένεια.

Επιπλέον, διένειμε ενημερωτικά φυλλάδια με τα τηλέφωνα της γραμμής S.O.S. και των κέντρων υποδοχής, αλλά και τα τηλέφωνα των κατά τόπους Κ.Ε.Θ.Ι. Το 2002 το Κ.Ε.Θ.Ι. εξέδωσε «το εχειρίδιο αυτοβοήθειας για κακοποιημένες γυναίκες» με την ελπίδα ότι θα βοηθήσει με πρακτικές συμβουλές τις γυναίκες που υφίστανται βία μέσα στην οικογένεια, όχι μόνο την ώρα της κρίσης, αλλά για την πρόληψη της κρίσης καθώς και την οργάνωση της ζωής τους μετά την κρίση.

3.3.2. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Το 1983 συγκροτήθηκαν Νομαρχιακές Επιτροπές Ισότητας (ΝΕΙ) με εγκύκλιο του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών, σε όλες τις Νομαρχίες με εκπροσώπους κρατικών, τοπικών μαζικών φορέων και γυναικείων οργανώσεων. Επίσης, με την ίδια εγκύκλιο δημιουργήθηκαν σε κάθε Νομαρχία , Νομαρχιακά Γραφεία Ισότητας, για την καλύτερη ενημέρωση των πολιτών σε περιφερειακό επίπεδο.

Με το προεδρικό διάταγμα 370/1989 θεσμοθετήθηκαν τόσο τα Νομαρχιακά Γραφεία Ισότητας σε κάθε Νομαρχία όσο και οι Νομαρχιακές Επιτροπές Ισότητας. Με τους νόμους 2218 και 2240/1994 που αφορούν την «Ίδρυση και λειτουργία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης » τα Γραφεία Ισότητας των Νομαρχιών εντάσσονται στους αυτοτελείς Οργανισμούς κάθε Νομαρχίας, οι οποίοι αποτελούν πλέον Αυτόνομες Διοικητικές Μονάδες της Περιφέρειας με ίδιους πόρους.

Επίσης εντάσσεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα κάθε Νομάρχη η συγκρότηση Νομαρχιακών Επιτροπών Ισότητας με εκπροσώπους κρατικών, τοπικών μαζικών φορέων και γυναικείων οργανώσεων.

Το 1998 ξεκίνησε η λειτουργία Περιφερειακών Κέντρων Ισότητας σε κάθε Περιφέρεια με σκοπό την προώθηση και υλοποίηση της Ισότητας των φυλών στην Περιφέρεια.(<http://www.ncadv.org/>)

3.3.3. ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Στην Ελλάδα έχουν συσταθεί και λειτουργούν με σημαντικό έργο και πλούσια δράση σε θέματα προώθησης των γυναικείων προβλημάτων και ισότητας των φύλων πάνω από 50 γυναικείες μη κυβερνητικές οργανώσεις (βλέπε παράρτημα Α).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Μιλώντας, σήμερα για την κοινωνική πολιτική, αναφερόμαστε σε μία πιο οργανωμένη προσπάθεια ανακούφισης και πρόληψης της ένδειας, της αμάθειας και της ασθένειας. Στοχεύει, γενικά στην άμεση λήψη μέτρων για την διασφάλιση της προστασίας των ατόμων από κοινωνικούς κινδύνους και σε τελευταία ανάλυση για τη σμίκρυνση του κοινωνικού ελλείμματος, που είναι η ουσιαστική έκφραση της κοινωνικής ανισότητας. Συνοπτικά, μπορούμε να πούμε ότι ο σκοπός της κοινωνικής πολιτικής συνίσταται στην επίτευξη της ελαχιστοποίησης της διαφοράς, που εμφανίζεται στην απαιτούμενη θυσία μεταξύ των πλουσίων και των φτωχών, προκειμένου να απολαύσουν το αυτό μέγεθος της ευημερίας, στο πλαίσιο ενός αυστηρού κοινωνικού προγραμματισμού. Για την επίτευξη βέβαια του τελευταίου, απαιτείται και πολιτική βούληση, οικονομικό υπόβαθρο και διοικητική οργάνωση παροχής κοινωνικής φροντίδας.

Στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής των κρατών πρόνοιας έχουν αναπτυχθεί μέθοδοι σχεδιασμού υλοποίησης και αξιολόγησης για ολοκληρωμένη κοινωνική παρέμβαση, όπου η τοπική αυτοδιοίκηση μέσα από διευρυμένες αρμοδιότητες έχει παίξει σημαντικό ρόλο στη στήριξη και άμεση υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων. (Μάρδας,2000:27)

Η διοικητική κοινότητα σαν πρώτη βαθμίδα της τοπικής αυτοδιοίκησης, θεωρείται το κύτταρο της δημοκρατίας και της έκφρασης της κοινωνικής πολιτικής έτσι όπως αυτή λαμβάνει μέρος σύμφωνα με το χρόνο και τα μέσα που διαθέτει και αξιοποιεί κάθε κοινότητα. Αυτό, επομένως, που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής, η σχέση τοπικής κοινότητας και κράτους πρόνοιας είναι καθοριστική.

Η μέχρι τώρα εφαρμογή προγραμμάτων μέσα στη κοινότητα αποτελούν παραδείγματα σχεδιασμού και εφαρμογής προγραμμάτων από το κεντρικό κράτος και την τοπική αυτοδιοίκηση σε τοπικό επίπεδο. Η σχέση, ωστόσο, επίσημων κρατικών και μη-κρατικών φορέων με τα ανεπίσημα δίκτυα, τις οικογένειες, τους συγγενείς, τους φίλους, τους γείτονες, τις εθελοντικές οργανώσεις και πρωτοβουλίες, θεωρείται σήμερα το κύριο σημείο αναφοράς στην ανάπτυξη υπηρεσιών μέσα στην κοινότητα και ένα σημαντικό ζητούμενο της αυτοδιοίκησης. Αυτοί οι προβληματισμοί παίρνουν άλλη διάσταση όταν αναφερόμαστε στον αναπτυσσόμενο κόσμο, τη δράση διεθνών και υπερεθνικών φορέων άσκησης κοινωνικής πολιτικής, αλλά και στην κάλυψη αναγκών μετακινούμενων πληθυσμών και γενικότερα ευπαθών ομάδων. Όσον αφορά τον αναπτυσσόμενο κόσμο, επισημαίνεται ότι η επιτυχία των μέτρων και αποστολών των διεθνών οργανισμών κοινωνικής πολιτικής (π.χ. Unesco, Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, Ερυθρός Σταυρός, Διεθνής Αμνηστία), συνδέεται πολύ με την τοπική οργάνωση μέσα στην κοινότητα.

Τα σύγχρονα, επίσης, παραδείγματα ανάπτυξης υπηρεσιών μέσα στην κοινότητα δεν είναι πολλά στη χώρα μας και ούτε η τοπική αυτοδιοίκηση έχει αναπτύξει την απαραίτητη υποδομή και τεχνογνωσία για παρόμοιου τύπου παρεμβάσεις. Για το λόγο, λοιπόν αυτό θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στη μελέτη καθορισμού κάθε κοινότητας ώστε να μπορέσει να προωθήσει κι'αυτή προγράμματα και υπηρεσίες. Έτσι, λοιπόν, η κατανόηση της τοπικής κοινότητας η ουσιαστική ενδυνάμωση και η ανάπτυξη λειτουργικής σχέσης μεταξύ αυτής και του κράτους αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση σχεδιασμού και άσκησης κοινωνικής πολιτικής. (Ιατρίδης,200:16-18)

4.1 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ – ΔΟΜΕΣ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΒΟΗΘΕΙΑΣ

Σύμφωνα με τη L. Walker (1989) η βοήθεια προς τις κακοποιημένες γυναίκες αποκτά εθνική προτεραιότητα. Χρειάζεται μια πολυεπίπεδη και συστηματική προσέγγιση για να αναπτυχθούν νέες υπηρεσίες για τις κακοποιημένες γυναίκες , έτσι ώστε να οδηγηθούμε σε μια ριζική αντιμετώπιση του προβλήματος .

Επιτροπές για τα ατομικά δικαιώματα και άλλες κυβερνητικές υπηρεσίες μελετούν το πρόβλημα. Στις περισσότερες χώρες γίνονται νόμοι για να προστατευτούν οι κακοποιημένες γυναίκες. Για πρώτη φορά το 1977, διεθνές έτος της γυναίκας, το Εθνικό Συνέδριο των Γυναικών έβγαλέ το ακόλουθο ψήφισμα.

«Οι τοπικές και περιφερειακές κυβερνήσεις θα πρέπει να οργανώνουν εκπαιδευτικά προγράμματα πάνω στα προβλήματα των κακοποιημένων γυναικών και την αντιμετώπισή τους . Οι νομοθεσίες των Πολιτειών θα πρέπει να επεκτείνουν τη νομική προστασία και να προβλέπουν τη χρηματοδότηση καταφυγίων για κακοποιημένες γυναίκες και τα παιδιά τους . Τα προγράμματα για τη βοήθεια των κακοποιημένων γυναικών θα πρέπει να δώσουν προσοχή στις εθνικές και πολιτιστικές Κοινότητες».

Όπως αναφέρει η L. Walker (1989), το σύστημα των υπηρεσιών έχει τρία επίπεδα:

1. Πρωτοβάθμια πρόληψη,
2. Δευτεροβάθμια παρέμβαση, και
3. Τριτοβάθμια παρέμβαση.

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΠΡΟΛΗΨΗ

Περιλαμβάνει προγράμματα που έχουν στόχο των περιορισμό των αιτιών που προκαλούν άμεσα ή έμμεσα το πρόβλημα .

Συγκεκριμένα προτείνονται:

- Να μειωθεί ο στερεότυπος διαχωρισμός των δυο φύλων. Τα βιβλία, οι διαφημίσεις , οι κινηματογραφικές ταινίες , τα τηλεοπτικά προγράμματα θα πρέπει να αντανakλούν την ισότητα των δυο φύλων . Η πληροφόρηση επηρεάζει τη στάση του κοινού απέναντι στις κακοποιημένες γυναίκες.

- Να μειωθεί η βία στην κοινωνία μας. Η τηλεόραση και η βιομηχανία του κινηματογράφου πρέπει να πεισθούν να ελαττώσουν τη βία στα προγράμματά τους . Η «καλλιτεχνική βία» που προβάλλεται πρέπει να σταματήσει .
- Να μειωθεί η σκληρότητα στην πειθάρχηση των παιδιών . Θα πρέπει να μάθουμε να χρησιμοποιούμε θετικά κίνητρα και όχι σωματικές τιμωρίες για την κατάκτηση της πειθαρχίας .
- Να κατανοηθεί η διαδικασία που μετατρέπει την κακοποιημένη γυναίκα σε θύμα . Ο κόσμος θα πρέπει να γνωρίσει την κυκλική θεωρία της κακοποίησης και τις διάφορες μορφές των τεχνικών κακοποίησης. Ακόμα, θα ήταν θετικό να μειώσουμε το φαινόμενο της επίκτητης αδυναμίας που είναι τόσο διαδεδομένο στο γυναικείο πληθυσμό .
- Χρειάζεται ειδική εκπαίδευση των ατόμων που έχουν σχέση με κοινωνικά επαγγέλματα και που εργάζονται σε κοινωνικές υπηρεσίες . Θα πρέπει να ενημερωθούν για το συνολικό πρόβλημα αλλά θα πρέπει να μάθουν νέες αποτελεσματικές τεχνικές για την αντιμετώπιση των κακοποιημένων γυναικών και των οικογενειών τους.(Σταθόπουλος,1996:97-99)

ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Σε αυτό το στάδιο είναι καταλληλότερες οι πιο περιορισμένες παρεμβάσεις. Επισκέψεις στο σπίτι, τηλεφωνήματα, νομικές συμβουλές, οικονομική ενίσχυση και παροχή σχετικών πληροφοριών. Βασικός στόχος των παρεμβάσεων είναι να κατανοήσει η γυναίκα ότι είναι κακοποιημένη, ότι αυτό που της συμβαίνει δεν είναι φυσιολογικό. Όσο πιο γρήγορα το κατανοήσει, τόσο πιο επιτυχημένη θα είναι η παρέμβαση. Επίσης, είναι πολύ σημαντικό τα άτομα που θέλουν να βοηθήσουν τη γυναίκα θα πρέπει να ρωτούν εκείνη για το είδος της βοήθειας που χρειάζεται.

ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Σε αυτό το επίπεδο, η κακοποιημένη γυναίκα χρειάζεται ένα περιβάλλον που θα τη στηρίξει ολικά μέχρι να μπορεί η ίδια να πάρει τις αποφάσεις της. Η τριτοβάθμια παρέμβαση πρέπει να είναι άμεση για να προσφέρει τη μεγαλύτερη δυνατή ασφάλεια στη γυναίκα.

Όπως αναφέρει η L. Walker (1989), τα καταφύγια, η άμεση νοσηλεία, η μακροχρόνια ψυχοθεραπεία αποτελούν προϋπόθεση για την θεραπεία των κακοποιημένων γυναικών. Η συγγραφέας υποστηρίζει πως και τα τρία επίπεδα παρέμβασης είναι σημαντικά και για το λόγο αυτό θα πρέπει να υπάρχουν ταυτόχρονα. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει πως κάθε κακοποιημένη γυναίκα πρέπει να περάσει και από τα τρία στάδια παρέμβασης. Υπάρχουν γυναίκες που, εξαιτίας διαφόρων παραγόντων, δεν χρειάζεται να πάνε σε καταφύγιο για να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους. Για αυτές, λοιπόν, τις περιπτώσεις, αρκεί η δευτεροβάθμια παρέμβαση. (Walker,1989:35-36)

4.2 ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ

Τα καταφύγια έχουν γίνει ο ακρογωνιαίος λίθος της θεραπείας των κακοποιημένων γυναικών που θέλουν να γυρίσουν σπίτι τους. Το πρώτο γνωστό καταφύγιο ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1971. Το σπίτι ιδρύθηκε από το τοπικό οικιστικό συμβούλιο. Αρχικά χρησιμοποιήθηκε σαν τόπος συνάντησης των γυναικών που ήθελαν να συζητήσουν. Αλλά, σχεδόν αμέσως, άρχισαν να πηγαίνουν γυναίκες που ήταν θύματα κακοποίησης και δεν ήθελαν να γυρίσουν σπίτι τους. Ανάλογα καταφύγια υπάρχουν στις Κάτω Χώρες, τη Γερμανία, τη Γαλλία, τις Ηνωμένες Πολιτείες, στη Βρετανία και αλλού.

Όλα τα καταφύγια προσφέρουν κάποιου είδους βοήθεια στις κακοποιημένες γυναίκες, το λιγότερο ένα κρεβάτι για να ησυχάσουν και να μπορέσουν να κοιμηθούν. Μπορεί, ακόμα, να προσφέρουν ιατρική βοήθεια, επαγγελματική εκπαίδευση, συμβουλές και επαναστέγαση. Ο σκοπός των καταφυγίων είναι να παρέχουν την αίσθηση της επικοινωνίας και ένα σύστημα υποστήριξης, μόλις οι κακοποιημένες γυναίκες περάσουν την πόρτα του καταφυγίου παύουν να είναι αδύναμα θύματα. Αρχίζουν να αισθάνονται ότι έχουν κάποια δύναμη πάνω στη ζωή τους, ότι άλλοι άνθρωποι ενδιαφέρονται για τα προβλήματά τους και ότι οι κοινωνικοί θεσμοί μπορούν να προσφέρουν βοήθεια.

Τα θύματα μαθαίνουν να δοκιμάζουν διαφορετικούς τρόπους ζωής βλέποντας πως ζει το προσωπικό και οι άλλες γυναίκες έχουν απομονωθεί προηγουμένως από τους άλλους ανθρώπους. Η παρατήρηση των ομοιοτήτων και των διαφορών τους με τις άλλες κακοποιημένες γυναίκες τις βοηθάει να ξεπεράσουν την κατάθλιψή τους (Μπούρη, 2000:20-22)

Μια γυναίκα από τη στιγμή που έχει συνειδητοποιήσει το γεγονός ότι δεν θα ξαναγυρίσει σπίτι της και το έχει αποδεχθεί είναι έτοιμη να χρησιμοποιήσει την κρυμμένη ενεργητικότητά της για να αρχίσει να σχεδιάζει το μέλλον της.

Στη διάρκεια της πρώτης φάσης, με τη βοήθεια ειδικών, συνειδητοποιεί τις ικανότητες και τις ιδιαίτερες ανάγκες της ώστε να σχεδιάσει την επόμενη φάση της ζωής της. Κατά τη διάρκεια των πρώτων εβδομάδων, συνήθως, αρχίζει να κάνει συγκεκριμένα βήματα για την κατάκτηση των βραχυπρόθεσμων στόχων. Αρχίζει να σκέφτεται τι μπορεί και τι θέλει να κάνει στη ζωή της μακροπρόθεσμα. Τα θύματα πηγαίνουν στο καταφύγιο τρομοκρατημένες μπροστά στο μέλλον τους. Μέχρι την ώρα που είναι έτοιμες να φύγουν έχουν αποκτήσει εμπιστοσύνη και ότι μπορούν να τα βγάλουν πέρα μόνες τους.

Πολλές από τις κακοποιημένες γυναίκες είναι και μητέρες. Η παραμονή τους σε ένα ασφαλές μέρος δίνει σε αυτές τη δυνατότητα να ανασυνδεθούν με τα παιδιά τους χωρίς τον τρόμο της βίας. Μαθαίνουν να παίζουν καλύτερα το ρόλο της μητέρας, είτε με την παρέμβαση ειδικευμένου προσωπικού, είτε με την επαφή με άλλα θύματα που έχουν κατορθώσει να βρουν ένα διαφορετικό, πιο ευτυχισμένο, τρόπο επικοινωνίας με τα παιδιά τους. (Δαράκη, 1995:67-68)

Ένα σημαντικό πρόβλημα για τα καταφύγια αποτελεί η θεραπεία των αντρών. Ο δράστης αγνοείται, εκτός αν τρέξει πίσω από τη γυναίκα του. Αν κάνει κάτι τέτοιο καταγγέλλεται στην αστυνομία. Εκείνοι που ενδιαφέρονται να βοηθήσουν τους

δράστες, να σταματήσουν την προβληματική τους συμπεριφορά αφού τους εγκαταλείψουν είναι τα θύματα. Οι δράστες, όμως, όταν μένουν μόνοι μπορεί να γίνουν ψυχωτικοί, να υποφέρουν από σοβαρή κατάθλιψη ή ακόμα χειρότερα να βρουν άλλα καινούργια θύματα. Δυστυχώς, δεν υπάρχει καμία φροντίδα από την κοινωνία για τους δράστες. Αυτό συμβαίνει γιατί, μέχρι πρόσφατα, η συμπεριφορά τους δεν είχε χαρακτηριστεί ως μη φυσιολογική.

Ανάλογο καταφύγιο, με εκείνα του εξωτερικού, λειτουργεί και στην Ελλάδα. Στη χώρα μας, μέχρι πριν λίγα χρόνια υπήρχε ουσιαστική έλλειψη υπηρεσιών, στις οποίες μπορούσαν να απευθυνθούν γυναίκες θύματα βίας. Από το 1988, η Γενική Γραμματεία Ισότητας έχει θέσει σε λειτουργία γραφείο υποδοχής. Στις αρχές του 1992, ξεκίνησε και η λειτουργία του Γραφείου Ισότητας του Δήμου Αθηναίων. Σκοπός της λειτουργίας του γραφείου αυτού είναι η συστηματική μελέτη και έρευνα των προβλημάτων των γυναικών του Δήμου και των ελληνίδων γενικότερα. Λειτουργεί και σαν συμβουλευτικός σταθμός για θέματα κακοποίησης γυναικών, σχέσεων ζευγαριών και γενικότερα οικογενειακών ζητημάτων, παρέχοντας ψυχολογική και κοινωνική στήριξη από ειδικούς επιστήμονες. Ενδεικτικά για το 1999, το γραφείο ασχολήθηκε με 300 περιστατικά κακοποίησης και έλαβε 1500 τηλεφωνα από γυναίκες που αντιμετώπιζαν προβλήματα βίας.

4.3 ΞΕΝΩΝΑΣ

Από το 1993, και σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας, ο Δήμος Αθηναίων λειτουργεί των ξενώνα κακοποιημένων γυναικών. Ο στόχος του ξενώνα είναι να δώσει την δυνατότητα στις γυναίκες που, απευθύνονται σε αυτόν, να επεξεργαστούν τις εμπειρίες της κακοποίησης, προσφέροντάς τους χώρο και υποστήριξη ώστε να σταθεροποιήσουν ή να επανακτήσουν την αυτοεκτίμησή τους. Από την παραμονή τους στον ξενώνα μπορούν να ανακαλύψουν ότι υπάρχουν εναλλακτικές δυνατότητες ζωής και εμπειρίας, πράγμα που τους είναι χρήσιμο είτε επιστρέψουν σπίτι τους, είτε αποφασίσουν να ζήσουν χωρίς τον άντρα που τις κακοποιεί.

Σκοπός της λειτουργίας του ξενώνα, πέρα από την παροχή άμεσης βοήθειας στις κακοποιημένες γυναίκες, είναι η πρωτογενής πρόληψη μέσω της δημοσιοποίησης του προβλήματος και της ευαισθητοποίησης του κοινωνικού συνόλου και δευτερογενής πρόληψη, μέσω της αποτροπής χειρότερων καταστάσεων, με σοβαρότερες συνέπειες, τόσο για τις ίδιες τις γυναίκες, όσο και για τους άντρες που τις κακοποιούν και τα παιδιά τους. Ο ξενώνας έχει τη δυνατότητα να φιλοξενήσει 10 γυναίκες με τα παιδιά τους.

Η κακοποίηση μπορεί να προέρχεται από μια σχέση εντός ή εκτός γάμου, συγγενική κ.λ.π.. Η γυναίκα μπορεί να είναι ελληνίδα ή αλλοδαπή. Οι γυναίκες παραπέμπονται για εισαγωγή, κυρίως από το Γραφείο Ισότητας, από τα γραφεία Υποδοχής της Γενικής Γραμματείας Ισότητας, από άλλες κοινωνικές υπηρεσίες ή φορείς με τη δική τους πρωτοβουλία. Υπάρχει δυνατότητα φιλοξενίας από 20 μέρες και πάνω.

Ο ξενώνας παρέχει, επίσης, στις γυναίκες προσωρινή στέγη ή προστασία και ασφάλεια, κοινωνική και ψυχολογική στήριξη, νομικές συμβουλές σε συνεργασία τόσο με τη Γενική Γραμματεία, όσο και με την Παρέμβαση ενάντια στη Βία και την Κακοποίηση των γυναικών, καθώς και πληροφορίες για τη λειτουργία άλλων υπηρεσιών που μπορούν αυτές να απευθυνθούν μαζί με το απόρρητο, φυσικά, της ταυτότητας των φιλοξενούμενων γυναικών.

Το σημαντικότερο κομμάτι είναι η δραστηριοποίηση των γυναικών ώστε να βγουν ξανά έξω στη ζωή, να ψάξουν για εργασία, για σπίτι, για ένα σωστό περιβάλλον, στο οποίο θα οικοδομήσουν ήρεμα τη νέα τους ζωή.

Το προσωπικό που εργάζεται στο ξενώνα είναι εξειδικευμένο στα θέματα βίας και βασικό κριτήριο για την επιλογή του είναι η ευαισθητοποίησή του στα γυναικεία θέματα και ιδιαίτερα στην κακοποίηση.

Στα 7 χρόνια λειτουργίας του ξενώνα, φιλοξενήθηκαν περίπου 200 γυναίκες με 250 παιδιά. Οι ηλικίες των γυναικών ήταν από 16 έως 75 χρονών, ενώ αντίστοιχα των παιδιών από 30 ημερών έως 19 χρονών. Τα είδη της κακοποίησης ήταν ποικίλα, με πρωταρχική τη σωματική και ψυχολογική κακοποίηση. Από το σύνολο αυτών των περιστατικών, είναι γνωστό ότι ένα ποσοστό 15% επέστρεψε στους άντρες που τις κακοποιούσαν, ενώ ένα ποσοστό γυναικών 30% δήλωσε σωματική σε συνδυασμό με σεξουαλική κακοποίηση. (Σταματοπούλου, 2000:45-47)

4.4 ΚΕΝΤΡΟ ΥΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Το Κέντρο Υποδοχής Κακοποιημένων Γυναικών της Αθήνας δέχεται καθημερινά από 800 έως 1000 νέα τηλεφωνήματα γυναικών, από όλη την Ελλάδα, που αποφασίζουν να σπάσουν τη σιωπή τους και απευθύνονται για πρώτη φορά στην υπηρεσία για να καταθέσουν τη μαρτυρία τους και να ζητήσουν τη βοήθεια για να βγουν από τον φαύλο κύκλο της βίας.

Οι γυναίκες αυτές, που τολμούν να κάνουν το πρώτο βήμα, κλείνουν τηλεφωνικά το πρώτο ραντεβού και τελικά επισκέπτονται το Κέντρο. Μετά την πρώτη επαφή, αποφασίζουν να έρχονται σε τακτικά ραντεβού, μια φορά την εβδομάδα, και να βρίσκονται σε συνεχή συνεργασία με το Κέντρο για όσο διάστημα χρειαστεί για την αντιμετώπιση της κρίσης έως και την τελική διέξοδο από το πρόβλημα της βίας. Το Κέντρο δέχεται καθημερινά από τις 9 π.μ. έως τις 6 μ.μ., 10 έως 12 γυναίκες που έρχονται σε ραντεβού με τους κοινωνικούς λειτουργούς, με ψυχολόγο και νομικό.

Οι μορφές στήριξης που παρέχονται στις γυναίκες, ανάλογα με τη φάση και το στάδιο της εξέλιξης της σχέσης της βίας και ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες της κάθε γυναίκας, είναι:

- **Η κοινωνική στήριξη**, η οποία περιλαμβάνει την φιλοξενία στον ξενώνα, τη φύλαξη των παιδιών για την εξεύρεση εργασίας, την εξασφάλιση παιδικού σταθμού στη νέα περιοχή κατοικίας της γυναίκας.
- **Η συμβουλευτική απασχόληση**, μέσω του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.).
- **Η εξασφάλιση προσωρινής απασχόλησης**, όταν είναι εφικτό.

- **Η συμβουλευτική για νομικά θέματα**, με σκοπό: **α)** την ενημέρωση για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, και **β)** την υπόδειξη εναλλακτικών λύσεων στο πρόβλημά τους και την σκοπιμότητά τους. Στα πλαίσια της νομικής υποστήριξης και για την ουσιαστική βοήθεια πραγματοποιούνται παρεμβάσεις σε διάφορους φορείς, όπου είναι αναγκαίο και εφικτό (κυρίως σε αστυνομικά τμήματα, ασφαλιστικούς φορείς, τμήμα αλλοδαπών, κ.λ.π.).
- Η συμβουλευτική υποστήριξη, αφορά κατ' αρχήν την ενδυνάμωση της γυναίκας για την άμεση αντιμετώπιση της κρίσης έτσι ώστε η γυναίκα να αναπτύξει τις απαραίτητες στρατηγικές αντιμετώπισης και να ζητήσει άμεση βοήθεια από ένα ασφαλές περιβάλλον. Με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περίπτωσης, η συμβουλευτική υποστήριξη της κακοποιημένης γυναίκας σκοπό έχει: α) Την αποενοχοποίηση της γυναίκας, β) την συνειδητοποίηση ότι δεν ευθύνεται εκείνη για την συμπεριφορά του δράστη, γ) την ενημέρωσή της για τις τακτικές του δράστη, προκειμένου να την οδηγήσει στην απόγνωση και το φόβο. Δ) Την συνειδητοποίηση της προβληματικής συμπεριφοράς του δράστη, ε) την συνειδητοποίηση ότι ο δράστης δεν πρόκειται να αλλάξει, στ) την επισήμανση των αρνητικών επιπτώσεων της σχέσης βίας στα παιδιά, ζ) την ενδυνάμωση της προσωπικότητάς της , μέσα από τη συνειδητοποίηση των επιπτώσεων της κακοποίησης στην ψυχική και πνευματική της υγεία. Η) Την συνειδητοποίηση ότι η συμπεριφορά του δράστη θα κλιμακώνεται συνεχώς, θ) την απαραίτητη θεραπεία του δράστη με τη δική του θέληση.
- Συνεργασία με το ευρύτερο οικογενειακό περιβάλλον, και σε πολλές περιπτώσεις με τον ίδιο τον θύτη για την εξομάλυνση της αντίδρασής του. (ΚΕ.Θ.Ι.,2000:10-11)

4.5 ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Το Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών άρχισε να λειτουργεί πρόσφατα στα πλαίσια του Μακεδονικού Ινστιτούτου Εργασίας του Εργατικού Κέντρου Θεσσαλονίκης (ΜΑΚ.ΙΝ.Ε.Θ.). Το Κέντρο Κοινωνικής Υποστήριξης Γυναικών αποσκοπεί στο να παρέχει μια πολυεπίπεδη και συστηματική προσέγγιση στις υπηρεσίες που προσφέρει στις γυναίκες.

Η βασική αρχή όλων των υπηρεσιών του Κέντρου είναι ότι το πρόβλημα που αντιμετωπίζει η γυναίκα είναι πρωτίστως κοινωνικό. Δεν θεωρεί ότι εμφανίζει μια ψυχοπαθολογία από την οποία πρέπει να θεραπευτεί αλλά ότι υφίσταται μια κατάσταση που πηγάζει από τις κοινωνικές συνθήκες . Με βάση αυτό θεωρεί ότι χρειάζεται να υποστηριχθεί για να αναιρεθεί αυτή η κατάσταση που μπορεί να επηρεάζει τη λειτουργικότητα της γυναίκας, είτε μέσα στη σχέση , είτε μέσα στην κοινωνία.

Στόχος του Κέντρου είναι, όχι να δώσει συμβουλές και να προωθή μια στάση ζωής, αλλά να ενθαρρύνει τη γυναίκα να μιλήσει, να κατανοήσει ότι η απάντηση – αντίδραση στην κακοποίηση που υφίσταται είναι αναμενόμενη, να ενημερωθεί και να ξαναπάρει τη ζωή της στα χέρια της.

Παρεμβαίνει σε δυο επίπεδα:

1. Της πρόληψης μέσα από τον Τομέα Ευαισθητοποίησης και Έρευνας .
2. Της υποστήριξης, μέσα από το Συμβουλευτικό σταθμό .(ΜΑ.ΚΙ.ΝΕ.Θ., 1999:2-3)

4.6 ΤΟΜΕΑΣ ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στον τομέα αυτό αναφέρονται ενέργειες που αφορούν :

1. Την ευαισθητοποίηση – ενημέρωση πολιτών και φορέων γύρω από τα ζητήματα βίας, μέσω της δημοσιοποίησης, της διοργάνωσης εκδηλώσεων, της κινητοποίησης εθελοντών/τριών και την έκδοση φυλλαδίων, βιβλίων και ερευνών σχετικά με το θέμα .
2. Τη δικτύωση φορέων και επαγγελματιών με σκοπό να δημιουργηθεί ένα δίκτυο φορέων – επαγγελματιών που ασχολούνται με το συγκεκριμένο θέμα και να παρέχεται πιο αποτελεσματικά η υποστήριξη των γυναικών .
3. Την έρευνα και τεκμηρίωση ώστε να υπάρχουν έγκυρα και αξιόπιστα στοιχεία που να μπορούν να οδηγήσουν σε αποτελεσματικές παρεμβάσεις και προτάσεις.
4. Την οργάνωση αρχείου, ώστε να συστηματοποιηθεί η συλλογή, η επεξεργασία των στοιχείων που προκύπτουν από τις δραστηριότητες του Κέντρου και να προωθηθεί η διάδοσή τους .

4.7 ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ

Στον τομέα αυτό αναφέρονται οι υπηρεσίες που αποδέχονται και υποστηρίζουν τις γυναίκες που τις αναζητούν και είναι οι εξής :

1. Τηλεφωνική Γραμμή SOS, στην οποία γίνεται υποδοχή και υποστήριξη των ίδιων των γυναικών, αλλά και φορέων που είναι θύματα βίας.
2. Κοινωνική υπηρεσία, η οποία υποδέχεται τις γυναίκες, επεξεργάζεται τα αιτήματά τους για ψυχολογική, νομική και επαγγελματική υποστήριξη και παραπέμπει στις υπηρεσίες του Κέντρου και σε άλλες υπηρεσίες εκτός Κέντρου.
3. Ψυχολογική υπηρεσία, η οποία υποστηρίζει ψυχολογικά τις γυναίκες που την αναζητούν, ατομικά ή ομαδικά και ανάλογα με τις ανάγκες τους .
4. Νομική υπηρεσία, η οποία παρέχει πληροφόρηση στις γυναίκες που θα την αναζητήσουν σε θέματα που άπτονται της κατάστασης βίας, που υφίστανται και παραπέμπει στην Επιτροπή δωρεάν Νομικής Βοήθειας για κακοποιημένες γυναίκες (Legal Aid), του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, για επίλυση των προβλημάτων τους .
5. Υπηρεσία Συμβουλευτικής Απασχόλησης, η οποία υποστηρίζει τις γυναίκες που υφίστανται βία και έχουν προβλήματα και στον επαγγελματικό τομέα.

Οι παραπάνω τομείς υποστηρίζονται από τις ειδικότητες: κοινωνικού λειτουργού, ψυχολόγου, νομικού και νομικού εγκληματολόγου και συμβούλου απασχόλησης. Οι υπηρεσίες (κοινωνική, ψυχολογική, νομική και συμβουλευτικής απασχόλησης) παρέχονται κατόπιν ραντεβού, που δίνεται στην Τηλεφωνική Γραμμή SOS και την Κοινωνική Υπηρεσία.

Στα Κέντρα Υποστήριξης Κακοποιημένων Γυναικών, απευθύνονται γυναίκες από όλη την Ελλάδα, οι οποίες όμως αποτελούν ένα μικρό δείγμα σε σχέση με εκείνες που κακοποιούνται στην πραγματικότητα. Οι λόγοι που συμβαίνει αυτό είναι:

- Κοινωνικοί λόγοι (Φόβος για τις κοινωνικές συνέπειες της κακοποίησης). Η έλλειψη ενημέρωσης του κοινού για τις υπάρχουσες υπηρεσίες που λειτουργούν στον τόπο μας.

- Η μοναδικότητα του κέντρου «Ξενώνα» που έχει σαν συνέπεια τον περιορισμένο αριθμό θέσεων.

Διαπιστώνεται πως η μείωση της βίας θα πρέπει να είναι ένας εθνικός στόχος. Η πολιτεία θα πρέπει να ιδρύσει ένα εθνικό κέντρο για την πληροφόρηση, την τεχνική και οικονομική υποστήριξη τοπικών, δημόσιων και μη κερδοσκοπικών οργανισμών που θα προσφέρουν καταφύγια και άλλες υπηρεσίες στις κακοποιημένες γυναίκες και στα παιδιά τους. Το κέντρο, επίσης, θα πρέπει να συντονίζει μια διαρκή καμπάνια, με τη βοήθεια των μέσων μαζικής ενημέρωσης, για την ενημέρωση του κοινού πάνω στο πρόβλημα της βίας και της κακοποίησης και στα υπάρχοντα μέσα προστασίας. Μόνο μια αλλαγή στις στάσεις του κοινού και στους θεσμούς θα επιτρέψει στην κοινωνία να δεχθεί την κακοποιημένη γυναίκα. (ΚΕ.Θ.Ι.,2000:15-16)

Υπάρχουν πολύ σημαντικοί λόγοι που καθιστούν αναγκαία την ύπαρξη κέντρου για κακοποιημένες γυναίκες, κάποιιοι από τους οποίους είναι οι παρακάτω:

- Γιατί η σωματική και ψυχολογική κακοποίηση γυναικών από άντρες δεν αφορά ένα μικρό αριθμό γυναικών, αλλά αποτελεί ένα κοινωνικό πρόβλημα.
- Για να βγει η κακοποιημένη γυναίκα από την απομόνωσή της.
- Για να σταματήσει να ντρέπεται ή να νιώθει ενοχή για αυτό που της συμβαίνει.
- Για να σπάσει τη σιωπή της και να αναζητήσει λύσεις στο πρόβλημά της μαζί με άλλες γυναίκες με την υποστήριξη της πολιτείας.
- Για να πάψει η βία στα ζευγάρια να θεωρείται «ιδιωτική υπόθεση», αλλά να αποτελεί μια υπόθεση που αφορά όλο το κοινωνικό σύνολο.
- Καμία συμπεριφορά της γυναίκας δεν δικαιολογεί την κακοποίησή της.
- «Υποταγή ένεκα φόβου, δεν αποτελεί συναίνεση».
- Εφόσον υπάρχει κακοποίηση, η αποχώρηση από το σπίτι δεν θεωρείται εγκατάλειψη στέγης.
- Είναι χρήσιμο να ενημερωθεί γύρω από τα δικαιώματά της, να πάρει νομικές συμβουλές και να προχωρήσει σε ορισμένα ένδικα μέσα.
- Να μην προσπαθήσει να λύσει μόνη της το πρόβλημα με τη χρήση φαρμάκων ή οιοπνεύματος προσπαθώντας να ξεχάσει αυτό που της συνέβη.(Smith,2002:385)

4.8 ΔΙΥΠΗΡΕΣΙΑΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Μερικές τοπικές αρχές αρχίζουν να συντονίζουν τις πρωτοβουλίες για να απαντήσουν στην οικογενειακή βία μέσω της εκπαίδευσης μιας συνδυαστικής ερευνητικής πρακτικής, με τα δύο μέρη να συνεργάζονται σε συγκεκριμένα θέματα και ερευνητικές πρωτοβουλίες με τοπικά ακαδημαϊκά ιδρύματα. Οι περισσότερες από αυτές τις πρωτοβουλίες συγκεντρώνουν μια ποικιλία από τμήματα υπηρεσιών και μη-θεσπισμένες υπηρεσίες της ίδιας γεωγραφικής περιοχής, με στόχο να βεβαιώσουν ότι η πολιτική και οι πρακτικές εφαρμόζονται με ένα συνεχόμενο και με καλή πληροφόρηση τρόπο. Στη θεωρία αυτή φαίνεται σωστό, στην πράξη, να υπάρχουν θέματα συγκρουόμενων συμφερόντων, επαγγελματική αντιπαλότητα κα

κατανομή πόρων μέσα αλλά και ανάμεσα στις υπηρεσίες. Αυτές οι πρωτοβουλίες, όπως και σε άλλες περιοχές συνεργασίας, μπορούν να κάνουν την διαδικασία της διυπηρεσιακής συνεργασίας, πολύ περίπλοκη. Υπάρχει μια επιπλέον υποβόσκουσα δυσκολία που συνδέει την κατανόηση της φύσης της οικογενειακής βίας και την πιο κατάλληλη ανταπόκριση σε αυτήν.

Το 1991, η NALGO, εξέδωσε μια αναφορά συμπεριλαμβάνοντας τις πρωτοβουλίες των τοπικών αρχών για να καταπολεμήσουν τη βία προς τις γυναίκες. Ο τίτλος της αναφοράς «Αντιδρώντας με τις υπηρεσίες: Πρωτοβουλίες των τοπικών υπηρεσιών για να αντιμετωπιστεί η βία κατά των γυναικών», προτείνει μια προσέγγιση βασισμένη στην προετοιμασία, πριν την δράση, και τα περιεχόμενα της αναφοράς δίνουν ένα χρήσιμο σχεδιάγραμμα, με παραδείγματα, του πως μερικές τοπικές αρχές έχουν διαμορφώσει και εκτελέσει πρωτοβουλίες. Το έγγραφο, σημειώνει ότι οι επιτυχημένες διυπηρεσιακές πρωτοβουλίες χαρακτηρίζονται από δύο στοιχεία: θέληση να μοιραστούν την πείρα τους και να δημιουργήσουν επαφές, και ξεκάθαρες και ρεαλιστικές εργασίες.

Προτείνεται για παράδειγμα. Ότι μια προσέγγιση θα μπορούσε να περιορίσει τις δραστηριότητες των διυπηρεσιακών ομάδων στην ανταλλαγή πληροφοριών και να συντονίσει την υπάρχουσα ανταπόκριση των υπηρεσιών στην οικογενειακή βία. Άλλη προσέγγιση είναι να χωριστούν οι ευθύνες σε κάθε συνεργαζόμενη πλευρά ή ομάδα και να εξεταστεί η ανταπόκριση κάθε υπηρεσίας, που παίρνει μέρος, στην κάθε ευθύνη.

Ο λονδρέζικος δήμος του Hammersmith and Fulham, δίνει ένα παράδειγμα μιας τέτοιας προσέγγισης. Το 1987 η κοινότητα και επιτροπή της αστυνομίας μελέτησαν τα περιστατικά της οικογενειακής βίας στην γεωγραφική τους περιοχή και την αντίδραση όλων των τοπικών υπηρεσιών σχετικά με αυτό το θέμα. Η αναφορά που βγήκε από την έρευνα των παραπάνω δήμων, δημιούργησε τη βάση ευρύτατων αλλαγών στην πολιτική του συμβουλίου σχετικά με την παροχή στέγασης και κοινωνικών υπηρεσιών για τις γυναίκες και τα παιδιά που βίωσαν την οικογενειακή βία. Μετά ακολούθησε το 1989, μια διυπηρεσιακή ομάδα που μελέτησε ειδικά τις προσφυγές στην αστυνομία γι' αυτό το θέμα. Αντιπρόσωποι της αστυνομίας, της Women's Aid, της Υποστήριξης θυμάτων, ένα τοπικό δικηγορικό γραφείο, υπάλληλοι της υπηρεσίας « γυναίκες και ίσες ευκαιρίες» και μια ειδική μονάδα της αστυνομίας, έλαβαν μέρος. Μαζεύτηκαν πληροφορίες, τις οποίες ανέλυσαν, όλες με σκοπό να καλυτερεύσουν την ανταπόκριση των υπηρεσιών στις γυναίκες που βρίσκονται σε βίαιες σχέσεις.

Το ερέθισμα για πρωτοβουλία από συνεργαζόμενες υπηρεσίες μπορεί να έρθει από οποιαδήποτε πηγή. Μεμονωμένοι κοινωνικοί λειτουργοί που ενδιαφέρονται για την οικογενειακή βία, μια εργασία για την υγεία των γυναικών, η αστυνομία, ένα τοπικό περιστατικό, ή η αυξημένη προσοχή των μέσων μαζικής ενημέρωσης, όλα αυτά παίζουν ρόλο. Μια ημερίδα είναι χρήσιμο μέσο για να ξεκινήσουν οι συζητήσεις μεταξύ πολλών υπηρεσιών και να αρχίσει η αφύπνιση σε θέματα που σχετίζονται με τη βία κατά των γυναικών. Τέτοια περιστατικά μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο στην κοινωνική εκπαίδευση. Ένα καλό παράδειγμα έρχεται από το Εδιμβούργο όπου, κατά τα έτη 1992-1993, μια σειρά συνεδριών, δημόσιου αντιλόγου και μια πού ορατή καμπάνια με αφίσες υποκινήθηκαν από το περιφερειακό συμβούλιο σε συνδυασμό με τοπικούς οργανισμούς, ομάδες

κοινοτήτων και ακαδημαϊκούς. Η συνδυαστική καμπάνια ονομάζεται «Καμιά Ανοχή/ Ανοχή μηδέν» και αντλώντας εμπειρία από τον Καναδά, πήρε σαν κύριο θέμα της την απλή ιδέα ότι η βία κατά των γυναικών και των παιδιών δεν θα πρέπει να γίνεται ανεκτή σε καμιά πολιτισμένη κοινωνία. Ένα αριθμός συνεδριών σχεδιάστηκαν και ανοίχτηκαν στο κοινό. Διαπραγματεύτηκαν μια μεγάλη ποικιλία θεμάτων σχετικά με την οικογενειακή βία και άλλα είδη βίας κατά των γυναικών. Προκλήθηκε ανταπόκριση από τις υπηρεσίες και συζητήθηκαν πιθανές λύσεις. Ταυτόχρονα η καμπάνια με τις αφίσες, που χρησιμοποίησε απλές και άμεσες εικόνες σε τοποθεσίες – κλειδιά σε όλη την πόλη, έδειχνε το μέγεθος της βίας κατά των γυναικών και παιδιών στη Σκωτία. Η καμπάνια αυτή ήταν η πρώτη διαφημιστική καμπάνια στη Βρετανία με στόχο να προσπαθήσει να προκαλέσει τις κοινωνικές συμπεριφορές σχετικά με τη σωματική και σεξουαλική παρενόχληση από τους άνδρες προς τις γυναίκες. Επίσης έδωσε ένα δυνατό μήνυμα για την ανάγκη των ανδρών να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους. (<http://www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs/r86.pdf>)

Την καμπάνια αυτή άρχισαν και άλλες Σκωτσέζικες τοπικές αρχές, οδηγούμενες από μονάδες γυναικών ή ίσων ευκαιριών. Στο Λονδίνο αναμορφώθηκε για να εστιάσει μόνο στην οικογενειακή βία και εικόνες που χρησιμοποιούνται είναι από άνδρες δράστες παρά από τις γυναίκες που κακοποιούνται. Αυτό δημιούργησε σοβαρή αντιπαράθεση σχετικά με την αντίθεση στις εικόνες του Εδιμβούργου, με την ενδυναμωτική παρουσίαση των γυναικών και των παιδιών σε καθημερινές περιπτώσεις, και στις εικόνες του Λονδίνου, από δράστες που είναι από θυμωμένοι ως παθητικοί. Είναι και μια ουσιαστική διαφορά στα σλόγκαν που χρησιμοποιούνται από τις δύο πόλεις. Οι αφίσες του Εδιμβούργου έχουν την ατάκα: «Η αντρική κατάχρηση της δύναμης τους είναι έγκλημα», ενώ οι αφίσες του Λονδίνου έχουν υιοθετήσει ένα πιο ελαφρύ σλόγκαν: «Δεν είναι μόνο ένα γεγονός της ζωής, είναι ένα έγκλημα.» Ένα τελευταίο σημείο είναι ότι η καμπάνια του Εδιμβούργου, σκόπιμα ξεκίνησε με ένα θέμα που ήταν αδύνατο για το κοινό ή τα ιδρύματα να φέρουν αντίθεση και σταδιακά οδήγησε στο τελικό σλόγκαν με επαγωγικό και ενδιαφέρον τρόπο. Όπως αναφέρεται, η οικογενειακή βία, ήταν αποδεκτή για αιώνες. Χρειάζεται πειστική προσέγγιση, όχι περιγραφική για να πραγματοποιηθεί πραγματική αλλαγή. Μια αξιολόγηση της καμπάνιας του Εδιμβούργου, συμπέρανε ότι ήταν πετυχημένη γιατί τράβηξε την προσοχή και γενίκευσε το διάλογο για τα θέματα που τονίζει. Επίσης βοήθησε τους ανθρώπους να συλλογιστούν τη δύναμη που έχουν σαν ενήλικες και σαν άντρες και ήταν πρόκληση σχετικά με κάποιες λάθος αντιλήψεις για την οικογενειακή βία και την παιδική κακοποίηση.

Οι τοπικές αρχές στη Σκωτία δημιούργησαν μια σύνθετη αναφορά με μερικές προτάσεις σε σχέση με την ανταπόκριση όλων των τοπικών αρχών και υπηρεσιών προς την οικογενειακή βία. Η αναφορά, έλεγε ότι έγιναν πολύ λίγα σχετικά με την εκτίμηση της έντασης που έχει η οικογενειακή βία στη Σκωτία. Όντως μια μόνο περιφερειακή αρχή είχε κάνει κάποια συστηματική προσπάθεια για να μαζέψει πληροφορίες τέτοιου είδους. Οι περισσότερες αρχές βρίσκονται στις αναφορές της Women's Aid σαν οδηγό, ενώ γνωρίζουν ότι αυτά τα νούμερα αποτελούν μόνο ένα μικρό κομμάτι του προβλήματος. Αναζητώντας συλλογική ανταπόκριση, η αναφορά έδωσε κάποιες προτάσεις για μια θετική διυπηρεσιακή ανταπόκριση. Αυτές περιλαμβάνουν: την παραγωγή ενημερωτικού φυλλαδίου για την ποικιλία υπηρεσιών που είναι διαθέσιμες για τις γυναίκες

που επηρεάζονται από την ενδοοικογενειακή βία. Την έναρξη έρευνας για την εκτίμηση της έντασης του προβλήματος σε κάθε γεωγραφική περιοχή πριν να εκτιμηθεί η πιο κατάλληλη διυπηρεσιακή ανταπόκριση. Τον ορισμό των στόχων για δράση μέσα και μεταξύ των υπηρεσιών και την υποκίνηση ενός συστήματος ελέγχου και επιθεώρησης.. Η ενθάρρυνση της εξέλιξης της διυπηρεσιακής προσέγγισης συμπεριλαμβάνοντας ειδικούς υγείας, το παράρτημα κοινωνικής ασφάλειας και του εθελοντικού τομέα. Την πρόληψη μέσω της εκπαίδευσης στα σχολεία και στην κοινότητα

Η αλλαγή στον τρόπο που οι οργανώσεις ανταποκρίνονται στο θέμα της βίας κατά των γυναικών ήταν και θα συνεχίσει να είναι αργή, αλλά η αλλαγή συμβαίνει. Μια άλλη πιθανή περιοχή για καινοτομίες είναι στην ενιαία εκπαίδευση στελεχών και ομαδική δουλειά. Οι κοινωνικοί λειτουργοί και η αστυνομία' ήδη αναλαμβάνουν ομαδικές έρευνες στον τομέα της παιδικής κακοποίησης. Προς το παρόν, υπάρχουν λίγα στοιχεία ότι αυτό θα συμβεί και στην οικογενειακή βία, αλλά η καθιέρωση μονάδων με ειδικούς μέσα στις δυνάμεις της αστυνομίας μπορεί να δείξει το δρόμο. Τώρα, αυτές οι μονάδες εμμένουν στα δύο μοντέλα, είτε της έρευνας για την σεξουαλική παραπτώματικότητα των ενηλίκων ή σαν μονάδες έρευνας με ειδικούς σχετικά με την παιδική κακοποίηση. Στη Σκοτία καμία από αυτές τις μονάδες δεν έχει δικαιοδοσία σε θέματα οικογενειακής βίας, αν και υπάρχουν ξεχωριστές μονάδες γι' αυτό το σκοπό σε μερικές αστυνομικές δυνάμεις της Αγγλίας. (Pyrgos M, 2002: 220 - 222)

4.9 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΕΝΑΝΤΙΑ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Το συμβούλιο της Ευρώπης είναι η πρώτη πολιτική οργάνωση στην Ευρώπη, η οποία συστάθηκε το 1949. Σήμερα έχει 42 Ευρωπαϊκά μέλη – κράτη. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει δύο τομείς δράσεων. Ο ένας είναι ο κυβερνητικός, στον οποίο ανήκει το συμβούλιο των Υπουργών με τις επιτροπές και ο δεύτερος ο προεδρικός με τους εθνικούς εκπροσώπους και τις εθνικές τοπικές επιτροπές τους.

Η κύρια αποστολή των δύο αυτών μερών και των σεβαστών επιτροπών τους, είναι, να ενώσουν τις ανάγκες και τις προσδοκίες οχτακοσίων εκατομμυρίων ανθρώπων της κοινότητας της Ευρώπης. Προστατεύοντας και προωθώντας την δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα σε όλη την Ευρώπη, είναι ένας ακόμα σημαντικός στόχος του Συμβουλίου.

Η βία στην οικογένεια είναι ένα σημαντικό κεφάλαιο για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, γιατί θεωρείται ως βιαιότητα ενάντια στα ανθρώπινα δικαιώματα. Επίσης για τη βία ενάντια στις γυναίκες μεταξύ των 15-44 ετών, υπολογίζεται ένας αριθμός, που προκαλεί τον θάνατο και διάφορου είδους αναπηρίες, μεγαλύτερος από αυτόν που προκαλεί ο καρκίνος, τα δυστυχήματα, ακόμα και ο πόλεμος.

Οι επιτροπές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ασχολούνται με όλα τα είδη της βίας ενάντια στις γυναίκες και τα παιδιά και γι' αυτό οι εκπρόσωποι τους συμμετέχουν σε διάφορα θέματα που αφορούν τη βία την ισότητα και τον βιασμό.

Μερικές από τις δράσεις που ανέπτυξε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την μείωση της βίας στην οικογένεια, αριθμούνται παρακάτω:

1. Αναφορά του νόμου 79, από 17 υπουργούς των μελών κρατών που αφορά την προστασία των παιδιών ενάντια στην κακομεταχείριση. (Υιοθετήθηκε στις 13 Σεπτεμβρίου, 1979)
2. Αναφορά του νόμου 85, από τέσσερις υπουργούς των μελών κρατών, για την βία ενάντια στην γυναίκα. (Υιοθετήθηκε στις 25 Μαρτίου, 1985)
3. Σχέδιο δράσης που ετοιμάστηκε το 1992 από το συμβούλιο για τη μείωση της βίας ενάντια στην γυναίκα
4. Αναφορά για την μείωση της βίας ενάντια στη γυναίκα, που υιοθετήθηκε το 1993, η οποία τυποποίησε τη βάση για τις δράσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.
5. Σχέδιο δράσης για την μείωση της ενδοοικογενειακής βίας, εκδόθηκε το 1997
6. Συνέδρια και σεμινάρια με σκοπό την διοχέτευση των πληροφοριών σχετικά με το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας.
7. Συνέδριο, που διοργανώθηκε στη Βουκουρέστι τον Νοέμβριο το 1998, κατά το οποίο επισημάνθηκε η αποκλειστική προτεραιότητα που πρέπει να δίνεται στα θύματα της βίας.
8. Το συνέδριο που οργανώθηκε στο « Μπαρί » της Ιταλίας. Ο τίτλος αυτού, ήταν «Από την οικογενειακή κακοποίηση στη σκλαβιά»
9. Η ενδυνάμωση της νομοθεσίας είναι ένα άλλο επίσης θέμα που το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιμένει και θέλει να υποστηρίξει. Μια ειδική αναφορά που έγινε τον Απρίλιο του 1999, όπου διευκρινίστηκε το τι πρέπει κάθε κυβέρνηση των κρατών μελών να κάνει για την μείωση του φαινομένου.
10. Το Συμβούλιο της Ευρώπης πρότεινε την εγκαθίδρυση των οργανισμών για την κατάθεση των αναφορών της κατάστασης που βιώνουν οι γυναίκες και τα παιδιά, σε σχέση με τη βία, όπως ακριβώς υπάρχει στις σκανδιναβικές χώρες.
11. Αναφορά για τα μέλη κράτη να δημιουργήσουν έναν « Εθνικό Μηχανισμό», για την ισότητα και για την καταπολέμηση της βίας ενάντια στις γυναίκες.
12. Αναφορά για τον ανασχηματισμό των πολιτικών σε σχέση με τα δημόσια όργανα τους, έτσι ώστε να λάβει δράση και η αστυνομική αρχή.

Αναφορά για την ενίσχυση των γυναικών για να τις βοηθήσουν να αλλάξουν προφίλ και να τις ενθαρρύνουν όχι μόνο ως θύματα, αλλά και ως γυναίκες με καριέρα. (Pyrgos M. 2002,71-73)

4.10 ΟΙ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ Η ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

Η κοινωνική εργασία εφαρμόζεται σε κοινωνικές οργανώσεις οι οποίες ασχολούνται με την παροχή υπηρεσιών σε άτομα, οικογένειες, ομάδες και κοινότητες. Η άσκηση της κοινωνικής εργασίας είναι μία συνειδητή συστηματική επαγγελματική δράση με στόχο την κάλυψη των ψυχοκοινωνικών αναγκών των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση ανάγκης ή αντιμετωπίζουν δυσκολίες προσαρμογής στο κοινωνικό τους περιβάλλον.

Η άσκηση της κοινωνικής εργασίας στηρίζεται και αναπτύσσεται στα πλαίσια της διαπροσωπικής επικοινωνίας και ανταλλαγής, στα πλαίσια δηλαδή, της επαγγελματικής σχέσης μεταξύ κοινωνικού λειτουργού και εξυπηρετούμενο. Η σχέση αυτή, λειτουργεί σε συγκεκριμένα όρια χώρου, χρόνου και αρχών. Για την διατήρηση αυτής της επαγγελματικής σχέσης ο κοινωνικός λειτουργός, πρέπει να σχεδιάσει την παρέμβαση του, λαμβάνοντας υπόψη του:

1. το σεβασμό της αξιοπρέπειας και της προσωπικότητας του ατόμου.
2. τον ιδιαίτερο τρόπο έκφρασης των ικανοτήτων αλλά και αδυναμιών ενός ατόμου.
3. ότι κάθε άτομο είναι ικανό να θέσει τους στόχους του και να αναζητήσει τη βελτίωση και μεγιστοποίηση των ωφελειών του, από την επίτευξη των στόχων αυτών.
4. ότι ο εξυπηρετούμενος αναγνωρίζεται ως πολίτης με πλήρη δικαιώματα και ευθύνες και δικαιούται να έχει γνώμη και συμμετοχή στο σχεδιασμό των παροχών των κοινωνικών υπηρεσιών.
5. ότι τα ευάλωτα άτομα (παιδιά, ηλικιωμένοι, Α.Μ.Ε.Α.) έχουν ανάγκη προστασίας στις περιπτώσεις και στο βαθμό που απειλούνται από σωματική, ψυχική, ή κοινωνική βλάβη.
6. ότι είναι απαραίτητη η συνεχής αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών ούτως ώστε οι υπηρεσίες αυτές να ανταποκρίνονται πλήρως στις ιδιαίτερες ανάγκες των ατόμων ανεξάρτητα από την καταγωγή, την ηλικία, τη φυλή, το φύλο, ή το βαθμό μειονεξίας τους. (Καλλινικάκη Θ. 1998, 70)

Η τήρηση των παραπάνω αρχών, διευκολύνουν την εξέλιξη της επαγγελματικής σχέσης μεταξύ του κοινωνικού λειτουργού και του εξυπηρετούμενου και ενισχύουν τη δεοντολογία του επαγγέλματος της κοινωνικής εργασίας.

Γενικότερα, η πρακτική της κοινωνικής εργασίας δεν αντιμετωπίζει προβλήματα δεοντολογίας σε όλους τους τομείς άσκησης της. Οι κοινά αποδεκτοί τρόποι συμπεριφοράς, η διακριτικότητα στην προσέγγιση των εξυπηρετούμενων και η συγκατάθεση τους για ενεργό συμμετοχή στη διαδικασία παροχής βοήθειας, θεωρούνται επαρκείς όροι για τη δόμηση και τη θετική εξέλιξη της επαγγελματικής σχέσης μεταξύ κοινωνικού λειτουργού και εξυπηρετούμενου.

Σε κάποιες περιπτώσεις, ωστόσο, μπορεί να προκύψουν κάποια διλήμματα δεοντολογίας και συγκεκριμένα ίσως σε αυτές όπου υπάρχει κόστος και σύγκρουση μεταξύ δύο ή περισσότερων καθηκόντων και υποχρεώσεων των συμμετεχόντων.

Το βάρος της ευθύνης των κοινωνικών λειτουργών για δικαιοσύνη και ευθύτητα αυξάνεται από το γεγονός ότι αυτοί φροντίζουν για την κάλυψη πολύ ζωτικών αναγκών των ευάλωτων εξυπηρετούμενων τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι οποίες προβλέπονται από το νόμο, χρειάζεται να επέμβουν αυτεπάγγελα, ενώ όσοι κατέχουν κεντρικές και σημαντικές διοικητικές θέσεις μπορούν οι ίδιοι να καθορίσουν τα δικαιώματα που απορρέουν από την κατάσταση των εξυπηρετούμενων τους και έτσι γίνονται διαχειριστές των πόρων της κοινότητας.

Προκειμένου, ωστόσο, να ανταποκριθούν στα πολυσύνθετα κοινωνικά προβλήματα και στην πληρέστερη κάλυψη των αναγκών των εξυπηρετούμενων, οι κοινωνικοί λειτουργοί εφαρμόζουν γενικά στο έργο τους διάφορα μοντέλα παρέμβασης και συνδυάζουν πολλούς ρόλους (του μεσολαβητή, του σύμβουλου κ.τ.λ.) Ως εκ τούτου, διατηρούν το δικαίωμα να μελετούν την ανθρώπινη συμπεριφορά και να παρεμβαίνουν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων υπό την προϋπόθεση να τηρούν αυστηρά τους κώδικες δεοντολογίας όχι μόνο όσον αφορά την προστασία των εξυπηρετούμενων αλλά και την περιφρούρηση του κύρους του επαγγέλματος τους. Οι κοινωνικοί λειτουργοί, σεβόμενοι, τους κανόνες δεοντολογίας του επαγγέλματος τους, θα βρουν απαντήσεις ή έστω μία γραμμή πλεύσης στην αναζήτηση της πιο δόκιμης και πιο ωφέλιμης για τον εξυπηρετούμενο, επιλογής. (Καλλινικάκη θ. 1998, 69-73)

4. 11. ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ

Σύμφωνα με τη δεοντολογία και τις αρχές του επαγγέλματος της κοινωνικής εργασίας, οι κοινωνικοί λειτουργοί στις περιπτώσεις κακοποίησης, πρέπει να ξεκινούν από την αναγνώριση των κοινών βιωμάτων των γυναικών και να προχωρούν πάντα στην εξέταση των διαφορών ανάμεσα στη συγκεκριμένη γυναίκα και τις άλλες. Το φύλο είναι σημαντικό θέμα για τον ορισμό των γυναικών με τρεις κυρίους τρόπους: οι γυναίκες αναμένεται πάντα να παρέχουν φροντίδα, να είναι υποδεέστερες των ανδρών, ενώ όσον αφορά την αποτελεσματική εργασία η προσωπική τους ταυτότητα, παίζει καθοριστικό ρόλο για την υπέρβαση πολλών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν.

Η διαγνωστική εκτίμηση των γυναικών θα πρέπει να εμπεριέχει πάντα την γνώση των προτύπων ζωής τους και των πολιτικών που τις επηρεάζουν, καθώς και των παραμέτρων που συχνά επηρεάζουν την διαγνωστική εκτίμηση. Τα σημαντικά πρότυπα ζωής περιλαμβάνουν δημογραφικούς παράγοντες, όπως το γεγονός ότι υπάρχουν όλο και περισσότερες μονογονεϊκές οικογένειες, τη μείωση του αριθμού των παιδιών στις οικογένειες, την αύξηση των διαζυγίων και την αύξηση του αριθμού των εργαζόμενων μητέρων. Δεν θα πρέπει οι κοινωνικοί λειτουργοί να κάνουν υποθέσεις για την φυσιολογική ή αποδεκτή συμπεριφορά γυναικών, χωρίς να λάβουν υπόψη τους παράγοντες αυτούς. Θα πρέπει, δηλαδή, πιο συγκεκριμένα να μπορέσουν να αναγνωρίσουν και να κατανοήσουν τις εμπειρίες των γυναικών, να αναγνωρίσουν την ανισορροπία

των δυνάμεων και την άνιση μεταχείριση που δέχονται μέσα στην οικογένεια. (Malcolm Payne, 2000: 449)

Η άποψη των κοινωνικών λειτουργών θα πρέπει να εστιάζεται στο γεγονός ότι οι κακοποιημένες γυναίκες αντιμετωπίζουν προβλήματα και δυσκολίες που δημιουργούνται κάτω από τις συνθήκες μιας συγκεκριμένης κοινωνικής δομής. Με την ατομική κοινωνική εργασία ο κοινωνικός λειτουργός θα πρέπει, αρχικά, να ανασυγκροτήσει το «εγώ» της γυναίκας και να αναπτύξει τη χαμένη αυτοπεποίθηση της, ώστε να μπορέσει η ίδια να δράσει, μειώνοντας την παθητικότητα και τη μοιρολατρία που την διακατέχουν. Η παρέμβαση του επαγγελματία στην κρίση, θεωρείται απαραίτητα να γίνει με τη συνεχή υποστήριξη του, ώστε να μειωθεί η αίσθηση της μειονεξίας της εξυπηρετούμενης σε σχέση με τον άντρα της. Θα πρέπει να της ενισχύσει την αυτοεκτίμηση και την εμπιστοσύνη στον εαυτό της καθώς και τις δυνατότητες της. Θα πρέπει γενικότερα η κακοποιημένη γυναίκα μέσα σε μια θεραπευτική σχέση να αντιμετωπίζεται με κατανόηση, αποδοχή των συναισθημάτων και των παλινδρομήσεων στην συμπεριφορά.

Το στέλεχος της κοινωνικής εργασίας πρέπει να είναι σε θέση μέσα από τη συζήτηση και την συνεργασία με την εξυπηρετούμενη να τη βοηθήσει να εντοπίσει και να αναγνωρίσει τις εναλλακτικές λύσεις που σίγουρα θα υπάρχουν. Ίσως η γυναίκα κοινωνική λειτουργός είναι η καταλληλότερη στη φάση αυτή, γιατί έχει κοινά βιώματα στην κοινωνικοποίηση της σαν γυναίκα και μπορεί να κατανοήσει καλύτερα τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η εξυπηρετούμενη. (Cibelman, 1995:111)

Στις περισσότερες περιπτώσεις που οι γυναίκες κακοποιούνται έχουν ως κύριο αίτημα να σταματήσει αυτή η πράξη βίας εναντίον τους. Πολλές, ωστόσο, φορές, οι άντρες που κακοποιούν τις γυναίκες τους, έχουν ανάγκη να στηριχθούν για να σταματήσουν αυτή τη συμπεριφορά τους προς τις γυναίκες. Στην περίπτωση, λοιπόν, αυτή ο κοινωνικός λειτουργός, μπορεί να παρέμβει και να εφαρμόσει μεθόδους και τεχνικές της συστημική θεραπείας, έτσι ώστε να εμπλέξει τα μέλη της οικογένειας σε συνεργασία για την καταστολή της κακοποίησης. Δουλεύοντας, συστημικά το στέλεχος της κοινωνικής εργασίας πρέπει να ενεργοποιήσει την τεχνική της προσεκτικής ακρόασης και να κατανοήσει τις αλληλεπιδράσεις που δημιουργούνται μεταξύ των μελών σύμφωνα με το γεγονός που βιώνουν. Θα πρέπει κυρίως να ενδυναμώσει τα μέλη και να αναπτύξει την επικοινωνία μεταξύ τους έτσι ώστε τα ίδια να βρουν τον τρόπο που θα βοηθήσουν.

Στην περίπτωση, βέβαια, που το θύμα (γυναίκα) αποφασίσει να καταγγείλει την κακοποίηση, ο κοινωνικός λειτουργός μπορεί να το ενημερώσει για την πορεία της καταγγελίας. Για τον λόγο αυτό είναι απαραίτητο ο επαγγελματίας να κινηθεί διερευνώντας και αξιοποιώντας τις κατάλληλες πηγές έτσι ώστε να παρέχει τη σωστή πληροφόρηση. (π.χ. αστυνομία, δικαστήρια, κ.λ.π) (Πανούσης, 1989:7-8)

Οι περισσότεροι από τους κοινωνικούς λειτουργούς, θεωρούν απαραίτητη τη δημιουργία κέντρων με υψηλό δυναμικό θέσεων, όπου θα προσφέρουν προσωπική στέγη, προστασία, πληροφόρηση και κυρίως ψυχολογική υποστήριξη. Μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον η γυναίκα βλέπει πως δεν είναι μόνη της στον

αγώνα να ξεκινήσει μια νέα ζωή. Η ιδέα και μόνο ότι υπάρχει κάποιος που ενδιαφέρεται χωρίς να την κρίνει, λειτουργεί βοηθητικά για την ίδια. Γενικότερα μέσα στα κέντρα αυτά δίνεται η ευκαιρία στις γυναίκες - θύματα να συναστραφούν μεταξύ τους, να ανταλλάξουν εμπειρίες έστω αν και αυτές είναι δυσάρεστες.

Η πρόληψη, ωστόσο, είναι ένας σημαντικός τομέας της πρακτικής της κοινωνικής εργασίας. Είναι απαραίτητη η οργάνωση διαφόρων προγραμμάτων και σεμιναρίων, σε συνεργασία με την ευρύτερη κοινότητα για την συμμετοχή των γυναικών και όλων των πολιτών για την ενημέρωσή τους σε θέματα που αφορούν την ενδοοικογενειακή βία.

Μέσα από την κοινότητα ενισχύεται το έργο του κοινωνικού λειτουργού στον τομέα της πρόληψης. Με την εφαρμογή προγραμμάτων στα σχολεία με άλλους ειδικούς καθώς και με την εφαρμογή διαλέξεων και σεμιναρίων τα θέματα της ενδοοικογενειακής βίας έρχονται στην επιφάνεια και αντιμετωπίζονται πιο έγκαιρα και κατάλληλα.

Δεν πρέπει, ωστόσο, να ξεχνάμε ότι το έργο των κοινωνικών λειτουργών και των άλλων ειδικών με το φαινόμενο της κακοποίησης δεν «φαίνεται». Η κατανόηση, η διαμεσολάβηση ανάμεσα στους θεσμούς και στους ανθρώπους, η συμπαράσταση, η αντιμετώπιση κρίσιμων καταστάσεων, η επίλυση ειδικών θεμάτων, η διερεύνηση των αναγκών με τα κατάλληλα μέσα (κοινωνικά ιστορικά, έρευνα-δράση, κ.α.), η ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των ατόμων, απαιτούν χρόνο για να αποφέρουν το επιθυμητό και προσδοκώμενο αποτέλεσμα.

Για το έργο αυτό των κοινωνικών στελεχών, πρέπει να μεριμνήσει και η πολιτεία. Η ίδια οφείλει να οργανώσει καλύτερα τις υπηρεσίες της. Αυτό, βέβαια, αποτελεί υπόθεση που πρέπει να απασχολήσει και τους παράγοντες αγωγής. Μαζί με την μεγιστοποίηση των προσπαθειών όλων όσων ασχολούνται με την ψυχική καλλιέργεια των νέων είναι ανάγκη να προστατευθεί σαν «κόρη οφθαλμού», η οικογένεια. Αυτή περισσότερο από όλους είναι ικανή να σώσει τους νέους από τη ροπή προς την βία και την κακοποίηση.

Αυτό βέβαια που θα πρέπει να αναφερθεί, μιλώντας για την παρέμβαση του κοινωνικού λειτουργού, είναι και ο τρόπος με τον οποίο οι υπηρεσίες της κοινωνικής εργασίας, απαντούν στο φαινόμενο της οικογενειακής βίας. Η απάντηση αυτή είναι αποτέλεσμα ενός αριθμού παραγόντων που συσχετίζονται με την κατανόηση των κοινωνικών λειτουργών για τέτοια ζητήματα, με την εκπαίδευση των τελευταίων για τέτοια ζητήματα, με την τμηματική οργάνωση, η οποία ενθαρρύνει ή αναστέλλει μια ευαισθητοποιημένη απάντηση σε αυτά τα θέματα, με την ανάπτυξη μιας ξεκάθαρης πολιτικής της κοινωνικής εργασίας για την οικογενειακή βία και τέλος με την υποστήριξη για μη – θεσμοποιημένες οργανώσεις για εργασία σχετικά με την οικογενειακή βία.(Moroney and Kryisk,1998:68-69)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει αναφορά στο νομοθετικό πλαίσιο το όπως αυτό προκύπτει μέσα από το οικογενειακό δίκαιο και τον ποινικό κώδικα. Δεν έχει θεσμοθετηθεί στην χώρα μας ακόμα συγκεκριμένη νομολογία σχετική με την κακοποίηση της γυναίκας και η ήδη υπάρχουσα είναι ελλιπής και συγκεχυμένη. Παρακάτω παραθέτονται όλα τα σχετικά άρθρα που αφορούν οποιαδήποτε μορφή βίας που μπορεί να υποστεί μια γυναίκα εκτός της ψυχολογικής η οποία δεν ποινικοποιείται.

5.1 ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΚΑΙ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Στο ειδικό μέρος του δεύτερου βιβλίου του ποινικού κώδικα συγκεκριμένα στο δέκατο πέμπτο κεφάλαιο που αφορά εγκλήματα κατά της ζωής παρατίθενται οι παρακάτω νόμοι.

Συμφωνά με το άρθρο 299 το οποίο αφορά την ανθρωποκτονία με πρόθεση αναφέρεται ότι: Όποιος με πρόθεση σκότωσε άλλον τιμωρείται με την ποινή του θανάτου ή με ισόβια κάθειρξη. Αν η πράξη αποφασίστηκε και εκτελέστηκε σε βρασμό ψυχικής ορμής, επιβάλλεται η ποινή της πρόσκαιρης κάθειρξης.

Στο άρθρο 300 ποινικοποιείται η ανθρωποκτονία με συναίνεση όπου: Όποιος αποφάσισε και εκτέλεσε ανθρωποκτονία ύστερα από σπουδαία και επίμονη απαίτηση του θύματος και από οίκτο γι' αυτόν που έπασχε από ανίατη ασθένεια τιμωρείται με φυλάκιση.

Το άρθρο 301 αναφέρεται στη συμμετοχή σε αυτοκτονία : Όποιος με πρόθεση κατέπεισε άλλον να αυτοκτονήσει, αν τελέστηκε η αυτοκτονία ή έγινε απόπειρά της καθώς και όποιος έδωσε βοήθεια σ' αυτή τιμωρείται με φυλάκιση.

Η ανθρωποκτονία από αμέλεια κατοχυρώνεται ως έγκλημά στο άρθρο 302, όποιος επιφέρει από αμέλεια το θάνατο άλλου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Αν το θύμα της πράξης, η οποία αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο είναι οικείος του υπαιτίου, το δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει τον υπαίτιο από κάθε ποινή, αν πεισθεί ότι λόγω της ψυχικής οδύνης που υπέστη από τις συνέπειες της πράξης του δε χρειάζεται να υποβληθεί σε ποινή.

Στο άρθρο 304 του ποινικού κώδικα υποδεικνύεται η τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης χωρίς τη συναίνεση της εγκύου η οποία τιμωρείται με κάθειρξη.

- α. Όποιος με τη συναίνεση της εγκύου διακόπτει ανεπίτρεπτα την εγκυμοσύνη της ή προμηθεύει σ' αυτή μέσα για τη διακοπή της τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και αν ενεργεί κατά συνήθεια τις πράξεις αυτές τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.
- β. Αν από την πράξη της προηγούμενης διάταξης, προκληθεί βαρεία πάθηση του σώματος ή της διάνοιας της εγκύου, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών

και αν προκληθήκε ο θάνατός της επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα έτη. Έγκυος που διακόπτει ανεπίτρεπτα την εγκυμοσύνη της ή επιτρέπει σε άλλον να την διακόψει τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ένα έτος. Δεν είναι άδικη πράξη η τεχνητή διακοπή της εγκυμοσύνης που ενεργείται με τη συναίνεση της εγκύου από γιατρό μαιευτήρα - γυναικολόγο με τη συμμετοχή αναισθησιολόγου σε οργανωμένη νοσηλευτική μονάδα, αν συντρέχει μια από τις ακόλουθες περιπτώσεις: α) Δεν έχουν συμπληρωθεί 12 εβδομάδες εγκυμοσύνης. β) Έχουν διαπιστωθεί, με τα σύγχρονα μέσα προγεννητικής διάγνωσης, ενδείξεις σοβαρής ανωμαλίας του εμβρύου που επάγονται τη γέννηση παθολογικού νεογνού και η εγκυμοσύνη δεν έχει διάρκεια περισσότερο από είκοσι τέσσερις εβδομάδες. γ) Υπάρχει αναπότρεπτος κίνδυνος για τη ζωή της εγκύου ή κίνδυνος σοβαρής και διαρκούς βλάβης της σωματικής ή ψυχικής υγείας της. Στην περίπτωση αυτή απαιτείται σχετική βεβαίωση και του κατά περίπτωση αρμοδίου γιατρού. δ) Η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού, αποπλάνησης ανήλικης, αιμομιξίας ή κατάχρησης γυναίκας ανίκανης να αντισταθεί και εφόσον δεν έχουν συμπληρωθεί δεκαεννέα εβδομάδες εγκυμοσύνης. Αν η έγκυος είναι ανήλικη, απαιτείται και η συναίνεση ενός από τους γονείς ή αυτού που έχει την επιμέλεια του προσώπου της ανήλικης.

Στο τελευταίο άρθρο (304^Α) του κεφαλαίου αυτού τονίζεται η σωματική βλάβη εμβρύου ή νεογνού : Όποιος επενεργεί παράνομα στην έγκυο με αποτέλεσμα να προκληθεί βαριά βλάβη στο έμβρυο ή να εμφανίσει το νεογνό βαριά πάθηση του σώματος ή της διάνοιας τιμωρείται κατά τις διατάξεις του άρθρου 310.

Στο δέκατο έκτο κεφάλαιο του ποινικού κώδικα αναλύονται οι νομοθετικές διατάξεις που αφορούν τις σωματικές βλάβες.

Συγκεκριμένα το άρθρο 308 ορίζει την απλή σωματική βλάβη. Όποιος με πρόθεση προξενεί σε άλλον σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών. Αν η κάκωση ή η βλάβη της υγείας που του προξένησε είναι εντελώς ελαφρά, τιμωρείται με φυλάκιση το πολύ έξι μηνών ή με χρηματική ποινή. Και αν είναι ασήμαντη, τιμωρείται με κράτηση ή πρόστιμο.

Στο άρθρο 308Α τονίζεται η απρόκλητη σωματική βλάβη που τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών αν έγινε χωρίς πρόκληση από τον παθόντα. Αν η πράξη της προηγούμενης παραγρ. έχει το χαρακτήρα επικίνδυνης σωματικής βλάβης (άρθρο 309) ή αν σ' αυτήν συμμετείχαν δύο ή περισσότεροι, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.

Το άρθρο 309 καταγράφει την επικίνδυνη σωματική βλάβη Αν η πράξη του άρθρου 308 τελέστηκε με τρόπο που μπορούσε να προκαλέσει στον παθόντα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά σωματική του βλάβη επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.

Σύμφωνα με το άρθρο 310 του ποινικού κώδικα η βαριά σωματική βλάβη ποινικοποιείται. Αν η πράξη του άρθρου 308 είχε επακόλουθο τη βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του παθόντος, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών. Βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση υπάρχει ιδίως αν η πράξη προξένησε στον παθόντα κίνδυνο ζωής ή βαριά και μακροχρόνια αρρώστια ή σοβαρό ακρωτηριασμό ή αν τον εμπόδισε σημαντικά και για πολύ χρόνο να χρησιμοποιεί το σώμα ή τη

διάνοιά του. Αν ο υπαίτιος επιδίωκε το αποτέλεσμα που προξένησε, τιμωρείται με κάθειρξη δέκα ετών.

Η θανατηφόρα βλάβη επισημαίνεται στο άρθρο 311, αν η σωματική βλάβη είχε επακόλουθο το θάνατο του παθόντος επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο υπαίτιος επιδίωκε τη βαριά σωματική βλάβη του παθόντος επιβάλλεται κάθειρξη.

Το άρθρο 314 εντοπίζει τη σωματική βλάβη από αμέλεια, όποιος από αμέλεια προκαλεί σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας άλλου τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών. Αν η σωματική βλάβη που προκλήθηκε είναι εντελώς ελαφρά επιβάλλεται φυλάκιση μέχρι τριών μηνών ή χρηματική ποινή. Η διάταξη της παρ.2 του άρθρου 302 εφαρμόζεται αναλόγως και στην πράξη της προηγούμενης παραγράφου. Στη περίπτωση αυτή για την ποινική δίωξη απαιτείται πάντοτε έγκληση που δεν εφαρμόζεται το δεύτερο εδάφιο της πρώτης παραγρ. του επόμενου άρθρου. (Κουμάντος,1998:250-255)

Το δέκατο όγδοο κεφάλαιο του ποινικού κώδικα αναλύει τα εγκλήματα της προσωπικής κατά ελευθερίας. Ένα από αυτά τα εγκλήματα είναι η αρπαγή που αναφέρεται στο άρθρο 322, συγκεκριμένα: όποιος με απάτη ή βία, με την απειλή βίας συλλαμβάνει, απάγει ή παράνομα κατακρατεί κάποιον έτσι ώστε να αποστέρει το συλλαμβανόμενο από την προστασία της πολιτείας και ιδίως όποιος περιάγει κάποιον σε ομηρία ή σε άλλη παρόμοια κατάσταση στέρησης της ελευθερίας τιμωρείται με κάθειρξη. Αν η πράξη έγινε με σκοπό να εξαναγκαστεί ο παθών ή κάποιος άλλος σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή για την οποία δεν υπάρχει υποχρέωσή του, τιμωρείται: α) με ισόβια κάθειρξη αν ο εξαναγκασμός στρέφεται εναντίον των σωμάτων ή των προσώπων του άρθρου 157 παρ.1. β) με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών σε κάθε άλλη περίπτωση.

Στο άρθρο 323 αναλύεται το εμπόριο δούλων (γνωστό ως trafficking): Όποιος ενήργησε εμπόριο δούλων τιμωρείται με κάθειρξη. Το εμπόριο δούλων περιλαμβάνει κάθε πράξη σύλληψης, απόκτησης και διάθεσης ενός ατόμου, η οποία σκοπεύει να το κάνει δούλο, κάθε πράξη απόκτησης δούλου με σκοπό τη μεταπώληση ή την ανταλλαγή του, την πράξη της παραχώρησης με πώληση ή την ανταλλαγή αποκτημένου δούλου και γενικά κάθε πράξη εμπορίου ή μεταφοράς δούλων.

Όποιος αναλαμβάνει οποιαδήποτε υπηρεσία σε πλοίο, εν γνώσει ότι το πλοίο προορίζεται για διενέργεια εμπορίου δούλων η ότι χρησιμοποιείται ήδη γι' αυτό το σκοπό, καθώς και όποιος παραμένει με τη θέλησή του στην υπηρεσία αυτή εν γνώσει του ανωτέρω προορισμού του πλοίου ή της χρησιμοποίησής του για τέτοιο σκοπό, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. Όποιος συντέλεσε άμεσα ή έμμεσα στη ναύλωση πλοίου εν γνώσει ότι η ναύλωση αποβλέπει στη διενέργεια εμπορίου δούλων, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών.

Όποιος μεταφέρει από ένα τόπο σε άλλο δούλους, χωρίς σκοπό να του εμπορευθεί αλλά κι χωρίς η μεταφορά να γίνεται με σκοπό την απελευθέρωσή τους τιμωρείται με φυλάκιση. Με την ίδια ποινή τιμωρείται ο ιδιοκτήτης και ο πλοίαρχος του πλοίου, με τον οποίο εν γνώσει τους θα γινόταν τέτοια μεταφορά δούλων.

Το άρθρο 325 καταγράφει την παράνομη κατακράτηση. Όποιος με πρόθεση κατακρατεί άλλον χωρίς τη θέλησή του ή του στερεί με άλλον τρόπο την ελευθερία

της κίνησής του, τιμωρείται με φυλάκιση και αν η κατακράτηση διήρκησε μακρό χρονικό διάστημα, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

Στο άρθρο 327 σημειώνεται η ακούσια απαγωγή Όποιος με σκοπό το γάμο ή την ακολασία απάγει ή κατακρατεί παράνομα (άρθρο 325) γυναίκα χωρίς τη θέλησή της ή γυναίκα που έχει διαταραγμένη νόηση ή είναι ανίκανη ν' αντισταθεί λόγω απώλειας της συνείδησης ή διανοητικής ατέλειας ή για άλλο λόγο τιμωρείται αν τέλεσε την πράξη αυτή με σκοπό το γάμο, με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, αν τη διέπραξε με σκοπό την ακολασία με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.

Επιπρόσθετα στο παραπάνω άρθρο, το άρθρο 328 αναφέρεται στην εκούσια απαγωγή όπου όποιος απάγει ή κατακρατεί με σκοπό το γάμο ή την ακολασία άγαμη και ανήλική γυναίκα με τη θέλησή της, χωρίς όμως τη συγκατάθεση των προσώπων που την έχουν στην εξουσία τους ή που έχουν σύμφωνα με το νόμο το δικαίωμα να φροντίζουν για το πρόσωπό της τιμωρείται, αν τέλεσε την πράξη αυτή με σκοπό το γάμο, με φυλάκιση μέχρι τριών ετών, αν με σκοπό την ακολασία, με φυλάκιση.

Η ποινικοποίηση της παράνομης βίας κατοχυρώνεται με το άρθρο 330. οποιός χρησιμοποιώντας σωματική βία ή απειλή σωματικής βίας ή άλλης παράνομης πράξης ή παράλειψης εξαναγκάζει άλλον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή για τις οποίες ο παθών δεν έχει υποχρέωση τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών, ανεξάρτητα αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον εκείνου που απειλείται ή κάποιου από τους οικείους του.

Τέλος το άρθρο 333 αναφέρεται στην απειλή την οποία μπορεί να επωμισθεί κάποιο άτομο: Όποιος προκαλεί σε άλλον τρόμο ή ανησυχία απειλώντας τον με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική ποινή. (Κουμάντος, 1998:256-258)

Το δέκατο ένατο κεφάλαιο του ποινικού κώδικα επισημαίνει τα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και τα εγκλήματα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής.

Αρχικά το άρθρο 336 ορίζει το βιασμό. Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία εξώγαμη ή σε ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξης τιμωρείται με κάθειρξη. Αν η πράξη της προηγούμενης παραγράφου έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

Στη συνέχεια το άρθρο 337 ποινικοποιεί την προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας. Όποιος με ασελγείς χειρονομίες ή προτάσεις που αφορούν ασελγείς πράξεις, προσβάλλει βάνουσα την αξιοπρέπεια άλλου στο πεδίο της γενετήσιας ζωής του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή χρηματική ποινή. Με φυλάκιση τριών μηνών μέχρι δύο ετών τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι νεότερος από 12 ετών.

Το άρθρο 338 τονίζει την κατάχρηση σε ασέλγεια Όποιος καταχράται την παραφροσύνη γυναίκας ή την από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενη ανικανότητά της να αντισταθεί για να έλθει σε εξώγαμη συνουσία μαζί της, τιμωρείται με κάθειρξη

μέχρι δέκα ετών. Όποιος καταχράται τις παραπάνω καταστάσεις και ενεργεί άλλη ασελγή πράξη σε γυναίκα ή άντρα, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών.

Η απατηλή επίτευξη συνουσίας ποινικοποιείται βάση του άρθρου 341. Όποιος επιτύχει να έλθει σε συνουσία με γυναίκα προκαλώντας ή χρησιμοποιώντας πλάνη εξαιτίας της οποίας η παθούσα θεώρησε ότι η συνουσία πραγματοποιήθηκε σε γάμο, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών.

Όποιος καταχράται την εξουσία που διαθέτει για να προβεί σε ασελείς πράξεις τιμωρείται βάση του άρθρου 343 με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, συγκεκριμένα: α) ο δημόσιος υπάλληλος που ενεργεί ασελή πράξη με πρόσωπο που εξαρτάται υπηρεσιακά από αυτόν, εκμεταλλεόμενος αυτή τη σχέση. β) οι διορισμένοι ή οπωσδήποτε εργαζόμενοι σε φυλακές ή άλλα κρατητήρια, σε σχολές, παιδαγωγικά ιδρύματα, νοσοκομεία, κλινικές ή κάθε είδους θεραπευτήρια και αναρρωτήρια ή σε άλλα ιδρύματα, προορισμένα να περιθάλπουν πρόσωπα που έχουν ανάγκη από βοήθεια, αν ενεργήσουν ασελή πράξη με πρόσωπο που έχει εισαχθεί σ' αυτά τα ιδρύματα.

Το άρθρο 345 αναφέρεται στην αιμομιξία. Η συνουσία μεταξύ συγγενών εξ αίματος ανιούσας και κατιούσας γραμμής τιμωρείται ως προς τους ανιόντες με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, ως προς του κατιόντες με φυλάκιση μέχρι δύο ετών. μεταξύ αμφιθαλών ή ετεροθαλών αδελφών η συνουσία τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

Το άρθρο 346 συνεχίζει με την ασέλγεια μεταξύ συγγενών. Η επιχείρηση άλλης ασελγούς πράξης που γίνεται μεταξύ των συγγενών που αναφέρονται στο άρθρο 345 τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους.

Όποιος κατ' επάγγελμα διευκολύνει με οποιοδήποτε τρόπο την ασέλγεια μεταξύ άλλων τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους. Με φυλάκιση μέχρι 3 ετών και με χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος διευκολύνει την ασέλγεια μεταξύ άλλων χρησιμοποιώντας απατηλά μέσα και αν ακόμη δεν ενεργεί κατ' επάγγελμα, σύμφωνα με το άρθρο 348 που υποδεικνύει τη διευκόλυνση ακολασίας άλλων.

Το άρθρο 349 ορίζει τη μαστροπεία. Όποιος για να εξυπηρετήσει ακολασία άλλων προάγει στην πορνεία ή εξωθεί στη διαφθορά ανήλικα πρόσωπα η υποθάλλει ή διευκολύνει τη πορνεία ή τη διαφθορά των ανηλίκων τιμωρείται με φυλάκιση εννέα μηνών μέχρι τριών ετών και με χρηματική ποινή, αν δεν υπάρχει περίπτωση να τιμωρηθεί για άλλη βαρύτερη αξιόποινη πράξη. Η ποινή επιτείνεται σε φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και σε χρηματική ποινή, αν το έγκλημα τελέστηκε: α) εναντίον προσώπου νεότερου από δεκαέξι ετών. β) με απατηλά μέσα. γ) από τον ανιόντα συγγενή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας ή από θετό γονέα, σύζυγο, επίτροπο ή από άλλον στον οποίο έχουν εμπιστευθεί τον ανήλικο για ανατροφή, διδασκαλία, επίβλεψη ή φύλαξη, έστω και προσωρινή. Όποιος κατ' επάγγελμα ή από κερδοσκοπία προάγει στην πορνεία γυναίκες τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δεκαοκτώ μηνών και με χρηματική ποινή. (Τσιγγής Α.1996; 205-208)

Στο άρθρο 350 σημειώνεται η εκμετάλλευση πόρνης. Άνδρας που συντηρείται ολικά ή εν μέρει από γυναίκα που ασκεί κατ' επάγγελμα την πορνεία και από την εκμετάλλευση των σχετικών ανήθικων κερδών της τιμωρείται με φυλάκιση έξι μηνών μέχρι τριών ετών.

Η σωματεμπορία καταγράφεται στο άρθρο 351. Όποιος για να εξυπηρετήσει την ακολασία άλλων: α) προσλαμβάνει ή παρασύρει, έστω και με τη συναίνεσή της, ανήλικη γυναίκα με σκοπό την πορνεία. β) με τη βία, με απατηλά μέσα, με απειλές, με επιβολή ή κατάχρηση εξουσίας ή με κάθε άλλο εξαναγκαστικό μέσο προσλαμβάνει ή παρασύρει ενήλικη γυναίκα με σκοπό την πορνεία. γ) με τα προαναφερόμενα μέσα κατακρατεί παρά τη θέλησή της σε οίκο ανοχής μια γυναίκα ή την εξαναγκάζει να παραδοθεί σε πορνεία τιμωρείται με φυλάκιση ενός έτους μέχρι τριών ετών κι με χρηματική ποινή αν δεν συντρέχει περίπτωση βαρύτερης αξιόποινης πράξης.

Το άρθρο 353 τονίζει την πρόκληση σκανδάλου με ακόλαστες πράξεις Όποιος δημόσια επιχειρεί ακόλαστη πράξη και προκαλεί μ' αυτήν σκάνδαλο τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών. Όποιος εν γνώσει προσβάλλει βάνουσα την αιδω άλλου με ακόλαστη πράξη που επιχειρείται ενώπιόν του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι έξι μηνών ή με χρηματική ποινή. Για την ποινική δίωξη αυτής της πράξης απαιτείται έγκληση.

Στο εικοστό κεφάλαιο αναλύονται τα εγκλήματα σχετικά με το γάμο συγκεκριμένα σύμφωνα με το άρθρο 354 για την διατάραξη της οικογενειακής τάξης, όποιος με οποιονδήποτε τρόπο νοθεύει ή συγκαλύπτει την οικογενειακή τάξη κάποιου και ιδίως όποιος υποβάλλει τέκνο τιμωρείται με φυλάκιση.

Σύμφωνα με το άρθρο 355 για απάτη σχετικά με γάμο, όποιος με απατηλά μέσα παραπείθει κάποιον να τελέσει γάμο άκυρο ή ακυρώσιμο, αν ο γάμος γι' αυτό τον λόγο κηρύχθηκε αμετάκλητα άκυρος τιμωρείται με φυλάκιση. Η ποινική δίωξη ασκείται μόνο ύστερα από έγκληση.

Σύμφωνα με το άρθρο 356 που αφορά την διαγαμία, ο σύζυγος που τέλεσε νέο γάμο πριν αμετακλήτως διαλυθεί ή ακυρωθεί ο προηγούμενος γάμος του, καθώς επίσης και εκείνος που συνάπτει μαζί του νέο γάμο εν γνώσει ότι υπάρχει γάμος που δεν λύθηκε ή δεν ακυρώθηκε, τιμωρείται με φυλάκιση. Η παραγραφή της πράξης αρχίζει αφ' ότου ο ένας από τους δύο γάμους λύθηκε ή κηρύχθηκε άκυρος.

Σύμφωνα με το άρθρο 358 που αφορά την παραβίαση της υποχρέωσης για διατροφή, όποιος κακόβουλα παραβιάζει την υποχρέωση διατροφής που του την έχει επιβάλει ο νόμος και έχει αναγνωρίσει, έστω και προσωρινά, το δικαστήριο, με τρόπο τέτοιο ώστε ο δικαιούχος να υποστεί στέρησεις ή να αναγκαστεί να δεχτεί βοήθεια άλλων, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους.

Σύμφωνα με το άρθρο 359 που αφορά την εγκατάλειψη εγκύου, όποιος εγκαταλείπει σε απορία ή με άλλο τρόπο αβοήθητη μια γυναίκα που έμεινε απ' αυτόν έγκυο κι που λόγω της εγκυμοσύνης ή του τοκετού δε μπορεί να φροντίσει τον εαυτό της τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους. Η ποινική δίωξη ασκείται μόνο ύστερα από έγκληση.

Στο εικοστό πρώτο κεφάλαιο αναφέρονται τα εγκλήματα κατά της τιμής. Σύμφωνα με το άρθρο 361 για εξύβριση, όποιος, εκτός από τις περιπτώσεις της δυσφήμισης (άρθρα 362 και 363), προσβάλλει την τιμή άλλου με λόγο ή με έργο ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή με χρηματική

ποινή. Η χρηματική ποινή μπορεί να επιβληθεί και μαζί με την ποινή της φυλάκισης. Όταν η προσβολή της τιμής δεν είναι ιδιαίτερα βαριά αν ληφθούν υπόψη οι περιστάσεις και το πρόσωπο του ατόμου που προσβλήθηκε, ο υπαίτιος τιμωρείται με κράτηση ή με πρόστιμο. Η διάταξη της παρ.3 του άρθρου 308 έχει και σ' αυτή την περίπτωση εφαρμογή.

Σύμφωνα με το άρθρο 361Α που αφορά την απρόκλητη έμπρακτη εξύβριση τιμωρείται (άρθρο 361 παρ.1) με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών, αν έγινε χωρίς πρόκληση από τον παθόντα. Αν στην πράξη της προηγούμενης παραγράφου συμμετείχαν δύο ή περισσότεροι, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών.

Σύμφωνα με το άρθρο 362 που αφορά την δυσφήμιση, όποιος με οποιονδήποτε τρόπο ενώπιον τρίτου ισχυρίζεται ή διαδίδει για κάποιον άλλον γεγονός που μπορεί να βλάψει την τιμή ή την υπόληψή του τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών ή με χρηματική ποινή. Η χρηματική ποινή μπορεί να επιβληθεί και μαζί με την ποινή φυλάκισης.

Σύμφωνα με το άρθρο 363 σχετικό με την συκοφαντική δυσφήμιση, αν στην περίπτωση του άρθρου 362, το γεγονός είναι ψευδές και ο υπαίτιος γνώριζε ότι αυτό είναι ψευδές τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Μαζί με τη φυλάκιση μπορεί να επιβληθεί και χρηματική ποινή. Μπορεί επίσης να επιβληθεί και στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων κατά το άρθρο 63.

Σύμφωνα με το άρθρο 366 που αφορά τις γενικές διατάξεις, αν το γεγονός του άρθ. 362 είναι αληθινό, η πράξη μένει ατιμώρητη. Η απόδειξη όμως της αλήθειας του γεγονότος απαγορεύεται όταν αυτό αφορά αποκλειστικά σχέσεις του οικογενειακού ή του ιδιωτικού βίου που δεν θίγουν το δημόσιο συμφέρον και ο ισχυρισμός ή η διάδοση έγιναν κακόβουλα.

Αν στις περιπτώσεις των άρθρων 362, 363, 364 και 365 το γεγονός που ασκήθηκε δικαστική δίωξη αναστέλλεται η δίκη για τη δυσφήμιση έως το τέλος της ποινικής δίωξης. Θεωρείται αποδεδειγμένο ότι το γεγονός που αφορά τη δυσφήμιση είναι αληθινό αν η απόφαση είναι καταδικαστική και ψευδές αν η απόφαση είναι αθωωτική και στηρίζεται στο ότι δεν αποδείχθηκε ότι το πρόσωπο που είχε δυσφημιστεί τέλεσε την αξιόποινη πράξη. Η απόδειξη της αλήθειας του γεγονότος που αφορά τη δυσφήμιση δεν αποκλείει την τιμωρία για εξύβριση αν από το τρόπο που εκδηλώθηκε ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η δυσφήμιση προκύπτει σκοπός εξύβρισης.

Σύμφωνα με το άρθρο 367 δεν αποτελούν άδικη πράξη: α) οι δυσμενείς κρίσεις για επιστημονικές, καλλιτεχνικές ή επαγγελματικές εργασίες. β) οι δυσμενείς εκφράσεις που περιέχονται σε έγγραφο δημόσιας αρχής για αντικείμενα που ανάγονται στο κύκλο της υπηρεσίας της, καθώς και γ) οι εκδηλώσεις που γίνονται για την εκτέλεση νόμιμων καθηκόντων, την άσκηση νόμιμης εξουσίας ή για τη διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή απ' άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον ή δ) σε ανάλογες περιπτώσεις. Η προηγούμενη διάταξη δεν εφαρμόζεται: α) όταν οι παραπάνω κρίσεις και εκδηλώσεις περιέχουν τα συστατικά στοιχεία της πράξης του άρθρου 363 καθώς και β) όταν από τον τρόπο της εκδήλωσης ή από τις περιστάσεις υπό τις οποίες τελέστηκε η πράξη, προκύπτει σκοπός εξύβρισης.

Σύμφωνα με το άρθρο 368 στις περιπτώσεις των άρθρων 361, 362, 363, 364 και 365 η ποινική δίωξη ασκείται μόνο ύστερα από έγκληση. Στην περίπτωση του άρθ.365 δικαίωμα να υποβάλλουν έγκληση έχουν ο σύζυγος που έζησε και τα παιδιά του νεκρού, και αν αυτοί δεν υπάρχουν, οι γονείς και οι αδελφοί του. Στην περίπτωση του άρθ. 364, δικαίωμα να υποβάλει έγκληση έχει το διοικητικό συμβούλιο και όποιος άλλος έχει ουσιώδες έννομο συμφέρον. Αν ο παθών είναι δημόσιος υπάλληλος και η πράξη συνέβη κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του ή για λόγους σχετικούς με την εκτέλεσή της έχουν επίσης δικαίωμα να υποβάλλουν έγκληση η προϊσταμένη του αρχή και ο αρμόδιος υπουργός. (Τσιγγής Α. 1996:200-204)

5.2 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Σύμφωνα με το Οικογενειακό Δίκαιο αξίζει να αναφέρουμε τα εξής:

- 1) Η άσκηση σωματικής βίας, που συνιστά απειλή και καθιστά ακυρώσιμο το γάμο, εξαφανίζει τη βούληση για τη πράξη του γάμου και επομένως επισύρει την ανυπαρξία της σχετικής δικαιοπραξίας. Ο γάμος είναι ανυπόστατος (σωματική βία).
- 2) Ενώ κατά τις γενικές διατάξεις η άγνοια ή η εσφαλμένη γνώση για τις ουσιώδεις ιδιότητες του προσώπου συνεπάγονται ακύρωση της δικαιοπραξίας ειδικά στη σύμβαση του γάμου μόνο η πλάνη περί την ταυτότητα του προσώπου λαμβάνεται υπόψη και οδηγεί στην ακύρωση του γάμου. Η έννοια, βέβαια, της «ταυτότητας» του προσώπου είναι στενότερη εκείνης των «ουσιωδών ιδιοτήτων» και επομένως η ακύρωση του γάμου για πλάνη είναι δυσχερέστερη από την ακύρωση των κοινών δικαιοπραξιών. Κατά το γράμμα της διάταξης, μόνο η πλάνη περί την φυσική και αστική ταυτότητα του προσώπου είναι σημαντική. Π.χ. συνάπτει κάποιος γάμο με ορισμένο πρόσωπο, νομίζοντας ότι πρόκειται για άλλο. Η περίπτωση βέβαια είναι μάλλον απίθανη. Αν παραμείνει, λοιπόν, κανείς στο γράμμα της διάταξης, τότε η πρακτική σημασία του άρθρου 1374 ΑΚ είναι ιδιαίτερα περιορισμένη. Υποστηρίζεται, ωστόσο, η άποψη ότι η έννοια της «ταυτότητας» του προσώπου περιλαμβάνει και τις ηθικές ή και κοινωνικές ιδιότητες, όπως ο ηθικά επιλήψιμος βίος, η ιδιότητα μέλους ορισμένης οικογένειας, όχι όμως και η υγεία, η ηλικία, η μόρφωση κ.α. Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι στις περισσότερες από τις περιπτώσεις που αναφέρθηκαν η πλάνη ή η εσφαλμένη γνώση σχετικά με ουσιώδεις ιδιότητες του προσώπου θα δικαιολογηθεί το διαζύγιο και επομένως δεν φαίνεται σκόπιμη η διεύρυνση της έννοιας της «ταυτότητας» του προσώπου. (πλάνη περί την ταυτότητα)
- 3) Ο νόμος δεν αναφέρει ρητά την απάτη ως λόγο ακύρωση του γάμου. Γίνεται δεκτό ότι και η απάτη, όταν αφορά στην ταυτότητα του προσώπου, συνεπάγεται στην ακύρωση του γάμου (απάτη).
- 4) Σε αντίθεση με την σωματική βία, η ψυχολογική βία, δηλαδή η απειλή, αποτελεί λόγο για την ακύρωση του γάμου (ΑΚ 1375). Ο γάμος συνάπτεται υπό το κράτος απειλής και επομένως είναι ακυρώσιμος όταν η σχετική βούληση δηλώνεται ύστερα από εξαγγελία. Αντίθετα, στο νόμο ή στα χρηστά ήθη, κακού ικανού να θέσει σε κίνδυνο τα προσωπικά ή τα περιουσιακά συμφέροντα του ίδιου του προσώπου, καθώς και των άλλων που συνδέονται μαζί του. Παράνομη είναι η εξαγγελία κακού, που απαγορεύεται από το νόμο, απειλή φόνου, τραυματισμού,

καταστροφής πραγμάτων κλπ. Το εξαγγελμένο κακό μπορεί να αφορά και το ίδιο το πρόσωπο που ασκεί την απειλή, π.χ. ο πατέρας απειλεί ότι θα αυτοκτονήσει, αν η κόρη του δεν συνάψει γάμο με το γιο του φίλου του. Διαφορετική είναι η περίπτωση κατά την οποία το εξαγγελμένο κακό αναφέρεται στο ίδιο το πρόσωπο που επιθυμεί για τον εαυτό του το γάμο. Ο Α απειλεί ότι θα αυτοκτονήσει αν δεν τον παντρευτεί η Β. Αμφισβητείται αν στην περίπτωση αυτή πρόκειται για απειλή ή απλώς για ηθική πίεση, χωρίς νομική σημασία(απειλή).

- 5) Η απειλή φόνου είτε του ίδιου του προσώπου, με το οποίο επιδιώκεται ο γάμος (ΕΦ.Αθ.5204/1983,Αρχ.Ν35/1984, σ.19), είτε των οικείων του (Εφ.Αθ.33/1951,Αρχ.Ν3/1952, σ.85) κρίθηκε ότι συνιστά απειλή που δικαιολογεί την ακύρωση του γάμου (απειλή)
- 6) Μοιχεία στο αστικό δίκαιο αποτελεί κάθε σαρκική επαφή έγγαμου προσώπου με τρίτον, η οποία αποβλέπει στη σεξουαλική ικανοποίηση. Στην ευρεία έννοια της μοιχείας περιλαμβάνεται και η ερωτική επαφή με πρόσωπο του αυτού φύλλου. Δε συνιστά, πάντως, μοιχεία η τεχνητή σπερματέγχυση σε έγγαμη γυναίκα με γενετικό υλικό τρίτου δότη, έστω και αν γίνεται χωρίς τη συγκατάθεση του συζύγου. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να υπάρχει κλονισμός γάμου, αλλά η απόδειξή του θα πρέπει να γίνει από τον σύζυγο, αφού δεν ισχύει το τεκμήριο μοιχείας (μοιχεία)
- 7) Διγαμία είναι η σύναψη γάμου από έγγαμο πρόσωπο, χωρίς να έχει λυθεί ή ακυρωθεί ο υφιστάμενος γάμος. Όταν υπάρχει διγαμία, ο δεύτερος γάμος είναι άκυρος, αφού έγινε κατά παράβαση του κωλύματος του υφιστάμενου γάμου. Ταυτόχρονα, συντρέχει τεκμήριο κλονισμού για πρώτο γάμο. Η διγαμία συνδέεται βέβαια από σεξουαλική επαφή μεταξύ των συζύγων του δεύτερου γάμου. Από την άποψη αυτή η διγαμία συνιστά και μοιχεία. Ωστόσο, η μνεία της διγαμίας ως χωριστό τεκμήριο κλονισμού είναι αναγκαία, αφού στην πραγματικότητα δεν υπάρχει μοιχεία και τούτο γιατί ουδέτερος γάμος αν και άκυρος παράγει όλα τα αποτελέσματά του, μέχρι να ακυρωθεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση. Κατά συνέπεια, η σεξουαλική επαφή μεταξύ των συζύγων του δεύτερου αυτού γάμου εντάσσεται στο πλαίσιο της έγγαμης συμβίωσης και επομένως, παρά την ύπαρξη και του πρώτου γάμου δεν υπάρχει μοιχεία (διγαμία).
- 8) Η επιβουλή ζωής είναι κάθε πράξη ή παράλειψη του συζύγου με την οποία εκδηλώνεται η πρόθεση του να σκοτώσει τον άλλο σύζυγο. Απαιτείται, λοιπόν, επιδίωξη θανάτωσης, η οποία πρέπει να εξωτερικεύεται με συγκεκριμένες ενέργειες, έστω και αν αυτές δεν συνιστούν απόπειρα από την έννοια του ποινικού δικαίου(επιβουλή ζωής).
- 9) Εγκατάλειψη είναι η διακοπή της έγγαμης συμβίωσης χωρίς εύλογη αιτία. Από τη στιγμή που αποδεικνύεται η εγκατάλειψη ισχύει το τεκμήριο για τον ισχυρό κλονισμό του γάμου. Θα πρέπει, όμως, να εμφανίζει στοιχεία μονιμότητας (εγκατάλειψη). (Κουμάντος,1998:107-109)

5.3 Κλονισμός Ισχυρός

Για να είναι βασίμως αφόρητη για τον ενάγοντα, η εξακολούθηση της έγγαμης συμβίωσης, ο κλονισμός πρέπει να είναι ισχυρός και η μεταστροφή των συναισθημάτων πολύ σημαντική.

Η απαίτηση του νόμου για κλονισμό τόσο ισχυρό, ώστε βασίμως να καθιστά αφόρητη τη συμβίωση για τον ενάγοντα, έχει οδηγήσει στην άποψη ότι η κρίση «περί ισχυρού κλονισμού» γίνεται με κριτήρια τόσο υποκειμενικά (ο χαρακτήρας του ενάγοντος, η ψυχοσύνθεσή του, τα βιώματά του) όσο και αντικειμενικά (το όριο ψυχικής αντοχής που μπορεί να απαιτηθεί από κάθε σύζυγο, γενικά και αφηρημένα).

Τόσο όμως ο κλονισμός (η μεταστροφή των αισθημάτων απέναντι στο γάμο), όσο και η έντασή του, ώστε να καθίσταται «βασίμως αφόρητη» η συμβίωση, αφορούν αποκλειστικά τον ενάγοντα. Κατά συνέπεια, τα κριτήρια, με βάση τα οποία θα πρέπει να διαπιστωθεί αν το συγκεκριμένο γεγονός προκάλεσε κλονισμό τόσο ισχυρό, ώστε η συνέχιση της έγγαμης συμβίωσης βασίμως να καθίσταται αφόρητη για τον ενάγοντα δεν μπορεί παρά να είναι υποκειμενικά, να συνδέονται, δηλαδή, με τον συγκεκριμένο σύζυγο και το πλαίσιο ζωής που έχει διαμορφώσει με τον άλλο σύζυγο. Η κρίση για το αν υπάρχει ή όχι "ισχυρός κλονισμός", σε βαθμό που βασίμως η έγγαμη συμβίωση να καθίσταται αφόρητη για τον ενάγοντα, θα, είναι αντικειμενική. Τούτο, όμως, δεν σημαίνει ότι θα είναι και αποστασιοποιημένη από τα συγκεκριμένα πρόσωπα και τα πρότυπα συμπεριφοράς που αυτά ακολουθούν. Αντικειμενική κρίση σημαίνει λογική κρίση, όχι απαραίτητα αναγόμενη σε κάποια αφηρημένη σύλληψη του "μέσου συζύγου". Για να διαπιστωθεί, επομένως, ο ισχυρός κλονισμός, που βασίμως καθιστά αφόρητη την έγγαμη συμβίωση, θα συνεκτιμηθούν όλα τα στοιχεία, που συνθέτουν το πλαίσιο ζωής του ζεύγους, θα κριθεί αν εξαντλήθηκαν τα όρια αντοχής του ενάγοντος.

Από τη στιγμή, λοιπόν, που η κρίση για τον ισχυρό κλονισμό και το βασίμως αφόρητο, της έγγαμης συμβίωσης για τον ενάγοντα δεν ανάγεται σε κάποιες γενικές και αφηρημένες αξιολογικές έννοιες, δεν τίθεται θέμα αναιρετικού ελέγχου για την "προσφορότητα" ορισμένων γεγονότων να προκαλούν, αφηρημένα, ισχυρό κλονισμό. (Τσιγγής Α., 1996:107-109)

5.4 Ισχυρός κλονισμός για λόγο που δεν αφορά αποκλειστικά τον ενάγοντα

Εκτός από τον ισχυρό κλονισμό του γάμου, σε βαθμό που βασίμως καθίσταται αφόρητη η συνέχιση της συμβίωσης για τον ενάγοντα, στοιχείο του πραγματικού της Α.Κ.1439 §§1 και 2, αποτελεί και η σύνδεση του λόγου του κλονισμού με το πρόσωπο του εναγόμενου ή τουλάχιστον και του εναγόμενου. Αυτό σημαίνει ότι το κλονιστικό γεγονός (ο λόγος του κλονισμού) δεν μπορεί, προκειμένου να στοιχειοθετηθεί ο λόγος διαζυγίου της Α.Κ.1439 §§1 και 2, να αφορά αποκλειστικά τον ενάγοντα· πρέπει να συνδέεται με τον εναγόμενο, ή, τουλάχιστον και με τον εναγόμενο.

Ο λόγος του κλονισμού (το κλονιστικό γεγονός) είναι τελείως αδιάφορος· οποιοδήποτε γεγονός, από τη στιγμή που κλονίζει το συγκεκριμένο γάμο, αποτελεί λόγο κλονισμού. Η αντικειμενική προσφορότητα ορισμένων γεγονότων ή

καταστάσεων να επιφέρουν αφηρημένα το κλωνιστικό αποτέλεσμα δεν αποτελεί στοιχείο του πραγματικού της Α.Κ.1439 §§1 και 2 και επομένως δεν έχει νόημα η προσπάθεια να συστηματοποιηθούν σε κατηγορίες τα κλωνιστικά γεγονότα. Αυτό που ενδιαφέρει είναι το κλωνιστικό αποτέλεσμα. Το κλωνιστικό γεγονός (ο λόγος του κλωνισμού) είναι καταρχήν αδιάφορο και η μόνη του σημασία έγκειται στο ότι δεν πρέπει να αφορά αποκλειστικά τον ενάγοντα.

Η αναφορά στο πρόσωπο του εναγόμενου δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση, ότι ο εναγόμενος πρέπει να είναι υπαίτιος (ή έστω συνυπαίτιος), αφού το διαζύγιο είναι πλέον αποσυνδεδεμένο από την υπαιτιότητα. Η σχέση ανάμεσα στο κλωνιστικό γεγονός και στο πρόσωπο του εναγομένου είναι σχέση αιτιότητας και όχι υπαιτιότητας.

Πρόβλημα προκύπτει, όταν το κλωνιστικό γεγονός συνδέεται με τυχαία περιστατικά ή καταστάσεις: υποστηρίζεται ότι τυχαία περιστατικά θεμελιώνουν δικαίωμα για διάλυση με βάση την Α.Κ.1439 §1. Στην πράξη όμως τα τυχαία περιστατικά θα επηρεάζουν τη συμπεριφορά των συζύγων με συνέπεια ο κλωνισμός να επέρχεται πλέον από τη δική τους συμπεριφορά.

Στην περίπτωση κατά την οποία ο κλωνισμός επήλθε από τη συμπεριφορά και των δύο συζύγων, δεν υπάρχει κανένας λόγος για σύγκριση της βαρύτητας των κλωνιστικών γεγονότων: από τη στιγμή που ο λόγος διαζυγίου είναι ο κλωνισμός, αρκεί η σύνδεση του κλωνιστικού γεγονότος με το πρόσωπο των δύο συζύγων (ή μόνο του εναγομένου) για να υπάρχει δικαίωμα διαζυγίου. Ακόμη και αν το κλωνιστικό γεγονός, που συνδέεται με το πρόσωπο του εναγομένου, είναι απόρροια της συμπεριφοράς του ενάγοντος (π.χ. εξωσυζυγικές σχέσεις του ενός προκαλούν στον άλλο σοβαρές ψυχικές διαταραχές, με συνέπεια ο γάμος να κλονίζεται και από αυτές), υπάρχει κλωνισμός από λόγο που οφείλεται στο πρόσωπο και του εναγομένου και, επομένως, μπορεί να ζητηθεί διαζύγιο. (Τσιγγής Α., 1996:110-112)

5.5 Τα τεκμήρια του κλωνισμού

Το κλωνιστικό γεγονός έχει σημασία για την απόδειξη του κλωνισμού. Και τούτο, γιατί ορισμένα κλωνιστικά γεγονότα, περιοριστικά αναφερόμενα στο νόμο, αποτελούν μαχητά τεκμήρια του κλωνισμού της έγγαμης σχέσης. Πρόκειται για τους παλαιούς υπαίτιους λόγους διαζυγίου, τη μοιχεία, τη διγαμία, την εγκατάλειψη και την επιβουλή της ζωής (Α.Κ.1439 § 2). Τα παραπτώματα αυτά δεν αποτελούν βέβαια λόγους διαζυγίου: απλώς από τη διαπίστωσή τους τεκμαίρεται ο κλωνισμός του γάμου, εκτός αν ο εναγόμενος αποδείξει ότι παρά τα γεγονότα αυτά (π.χ. τη μοιχεία του), ο γάμος δεν κλονίστηκε.

Τα τεκμήρια κλωνισμού που καθιερώνει ο νόμος αναφέρονται τόσο στον "κλωνισμό" (τη μεταστροφή, δηλαδή, των αισθημάτων του ενάγοντος απέναντι στην έγγαμη σχέση), όσο και τον ισχυρό του χαρακτήρα, που βασίμως καθιστά αφόρητη την εξακολούθηση της έγγαμης συμβίωσης για τον ενάγοντα.

Η βία ενάντια στις γυναίκες ως κοινωνικό φαινόμενο αποτελεί αντικείμενο ρύθμισης των κανόνων του Δικαίου της Ελληνικής Νομοθεσίας. Οι συγκεκριμένες διατάξεις όμως αναφέρονται κυρίως γενικά στα εγκλήματα κατά της προσωπικής ελευθερίας, της τιμής και της προσωπικότητας του ατόμου, καθώς και στα εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας.

Ο συζυγικός βιασμός δεν αποτελεί ιδιαίτερο αδίκημα. Είναι δυνατόν όμως να στηριχθεί στον εξαναγκασμό του άλλου σε ανοχή, ή στην επιχείρηση ασελγούς πράξης με σωματική βία ή με απειλή σοβαρού και άμεσου κινδύνου, χωρίς βεβαίως να υπάρχει σχετική νομολογία των Δικαστηρίων μέχρι σήμερα.

Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση άσκησης ψυχολογικής βίας, όπου δεν συνίσταται ιδιαίτερο αδίκημα αλλά κάθε σχετική μορφή βίας συνιστά προσβολή της προσωπικότητας του ατόμου που και αυτή ρυθμίζεται από τις γενικές διατάξεις του Αστικού και Ποινικού Κώδικα.

Ιδιαίτερα για το αδίκημα της παρενόχλησης στους χώρους εργασίας ή οπουδήποτε αλλού η Ελληνική Νομοθεσία παρέχει προστασία στις γυναίκες, με γενικές όμως διατάξεις που υπάρχουν διάσπαρτες είτε στον Αστικό και Ποινικό Κώδικα είτε σε ειδικότερους νόμους.

Πιστεύουμε ότι το θέμα της νομοθεσίας, για την κακοποίηση των γυναικών, πρέπει να εξειδικευθεί ώστε να υπάρξουν ειδικοί νόμοι που να προστατεύουν τα δικαιώματα της γυναίκας. Η μη εξειδίκευση του θέματος μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Ελληνική κοινωνία είναι ανδροκρατούμενη κι αυτό επηρεάζει τη νομοθεσία επομένως για να επιτευχθεί η αλλαγή της νομοθεσίας είναι απαραίτητο πριν να αλλάξει ο τρόπος σκέψης απέναντι στην ισότητα των δύο φύλων.

Όσον αφορά τις Η.Π.Α όπου έχουμε δείγματα του νομοθετικού πλαισίου καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι εκεί υπάρχει εξειδίκευση του θέματος αφού οι νόμοι αναφέρονται τόσο στην «τιμωρία» του θύτη όσο και στην ψυχολογική και οικονομική ικανοποίηση του θύματος.(Τσιγγής Α., 1993:55-57)

5.6. ΝΟΜΙΚΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΒΙΑΣΜΟΥ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΟΙΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Σε παλαιότερες εποχές ο βιασμός θεωρείτο ως έγκλημα κατά της ιδιοκτησίας και πιο συγκεκριμένα, ως κλοπή της σεξουαλικής ιδιοκτησίας του πατέρα ή του συζύγου αφέντη. Μ' αυτήν την λογική, ο νόμος δε θεωρούσε ότι ο βιασμός ήταν μια άδικη πράξη εναντίον της γυναίκας η οποία τον είχε υποστεί, αλλά εναντίον του κυρίου και κατόχου της. Η γυναίκα αποτελούσε περιουσιακό στοιχείο του άνδρα και ο βιασμός της ισοδυναμούσε με μείωση της αξίας του περιουσιακού αγαθού.

Οι νόμοι περί βιασμού, υπάρχουν για να προστατεύουν τον άνδρα ως κτήτορα του γυναικείου σώματος και όχι το δικαίωμα της γυναίκας πάνω στο σώμα της και τη γενετήσια ελευθερία της. Παραδοσιακά ο βιασμός έχει θεωρηθεί ως μία προσβολή που ένας άνδρας διαπράττει εναντίον ενός άλλου άνδρα. Βιάζοντας

την γυναίκα κάποιου άλλου, θεωρητικά κάποιος άνδρας μπορεί να αυξήσει τον ανδρισμό του, μειώνοντας ταυτόχρονα τον ανδρισμό κάποιου άλλου. Συνεπώς η τιμή του άνδρα δεν υπόκειται άμεσα στον βιασμό, αλλά έμμεσα μέσω της γυναίκας του. Κάτω από αυτό το ιδεολογικό- ιστορικό πλαίσιο, η ποινή του δράστη ήταν ο λιθοβολισμός ή η αποζημίωση του ιδιοκτήτη της γυναίκας που βιάστηκε. (Τσιγγής, 1996: 101)

Σήμερα, σύμφωνα με τη θεωρία του νομικού φορμαλισμού οι ποινικές αντιδράσεις απέναντι στα διάφορα εγκλήματα είναι συνέπεια του νομικού τους ορισμού και των νομικών προβλέψεων που τα χαρακτηρίζουν. Έτσι, για την εξήγηση και την ποινική αντιμετώπιση του βιασμού έχει αποδειχθεί ότι η σεξουαλική διείσδυση είναι καθοριστικός παράγοντας στην απόφαση των διωκτικών αρχών να προωθήσουν την υπόθεση. Επίσης έχει αποδειχθεί ότι ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας είναι η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στο δράστη και το θύμα πριν την διάπραξη του βιασμού, αν δηλαδή ήταν συγγενείς, απλώς γνωστοί, ή απολύτως γνωστοί. Η σχέση ανάμεσα στο θύμα και το δράστη συνδέεται με το ζήτημα της συναίνεσης του θύματος κατά τη διάρκεια της πράξης. Συνεπώς τα χαρακτηριστικά της συνουσίας και της έλλειψης συνέναισης του θύματος, είναι τα κύρια χαρακτηριστικά που δομούν τον ορισμό του συγκεκριμένου εγκλήματος. Τα δύο παραπάνω ουσιαστικά στοιχεία του νομικού ορισμού του βιασμού, έχει αποδειχθεί ότι καθορίζουν και την ποινική εξέλιξη των υποθέσεων μέσα στο ποινικό σύστημα.

Ο νομικός ορισμός του βιασμού, είναι μια κοινωνικά διαμορφωμένη πραγματικότητα που μετασχηματίζεται και μετεξελίσσεται ανάλογα με τις ευρύτερες κοινωνικές και πολιτισμικές αλλαγές. Αντιπροσωπεύει την άποψη που έχει η συγκεκριμένη κοινωνία για τη γυναίκα, το βαθμό της ισότητας των δύο φύλλων, την πολιτισμική εξέλιξη και το επίπεδο της νομικής κουλτούρας του λαού.

Υπάρχει, ωστόσο, γενική συμφωνία στο γεγονός ότι ο νομικός ορισμός του βιασμού συγκροτείται από τρία στοιχεία: 1) την κολπική διείσδυση(συνουσία) 2) τη χρήση βίας και 3) την απουσία συναίνεσης του θύματος. (Τσιγγής,1996:102)

Η συνουσία μπορεί να είναι οποιασδήποτε μορφής και να κυμαίνεται από την ελαφρότερη διείσδυση του ανδρικού οργάνου στον κόλπο της γυναίκας, έως την ολοκληρωμένη συνουσία που συνοδεύεται από την εκσπερμάτιση. Η χρήση βίας είναι απαραίτητη προκειμένου να καμφθεί η αντίσταση του θύματος. Στον αγγλικό νόμο, συγκεκριμένα, τονίζεται ότι η αντίσταση του θύματος θα πρέπει να διατηρηθεί ως το τέλος και να παραδοθεί μόνο όταν η αντίσταση του υπερνικηθεί από αναισθησία, απόλυτη εξάντληση, κτηνώδη βία ή φόβο θανάτου.

Το δικαστήριο της Φλόριντα, διατύπωσε μια επιεικέστερη άποψη σύμφωνα με την οποία η βία μπορεί να είναι μεταβιβασμένη στο μυαλό του θύματος, μπορεί δηλαδή μια γυναίκα να μην αγγιχτεί καθόλου και όμως να είναι τόσο τρομοκρατημένη, όσο και αν είχε ασκηθεί επάνω της ένα μεγάλο ποσό σωματικής βίας. Σ' αυτές τις περιπτώσεις μια γυναίκα ίσως, να μην τολμά να

αντισταθεί και γι' αυτό μπορεί να μην προσβάλλεται καμιά απολύτως αντίσταση. (Τσιγγής Α. 1996: 103)

Σύμφωνα με τον νομικό ορισμό του συγκεκριμένου εγκλήματος, όπως αυτό ισχύει στις περισσότερες πολιτείες των Η.Π.Α., αναφέρεται ως εξής:

«διάπραξη συνουσίας με μία γυναίκα, όχι τη σύζυγο, παρά τη θέληση και συναίνεση της, αν η θέληση της υπερνικηθεί από τη βία, ή το φόβο που προέρχεται από την απειλή βίας, ή από τα ναρκωτικά ή οιοπονευματώδη ποτά, ή όταν λόγω διανοητικού ελαττώματος είναι ανίκανη να ασκήσει λογική κρίση, ή όταν είναι κάτω από το αυθαίρετο όριο της ηλικίας.» (Τσιγγής Α. 1996: 100)

Ο ελληνικός ποινικός κώδικας μετά την αναθεώρηση του 1984, δίνει τον ορισμό του βιασμού σύμφωνα με το άρθρο 336 παρ. 1 ως εξής: «βιασμό διαπράττει όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία εξώγαμη ή σε ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξης» Η παραπάνω πράξη σύμφωνα πάντα με το άρθρο 336 παρ. 1 του ποινικού κώδικα, τιμωρείται με κάθειρξη, δηλαδή, με ποινή άνω των πέντε ετών. Αν η παραπάνω πράξη έγινε από δύο ή περισσότερους δράστες που ενεργούσαν από κοινού, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών. Αν ο βιασμός είχε ως συνέπεια τον θάνατο του παθόντος επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών ή ισόβια κάθειρξη.

Ο ποινικός νομοθέτης δεν ποινικοποιεί το βιασμό στα πλαίσια του γάμου και αυτό ίσως είναι η μεγαλύτερη παράλειψη του, κατά την τελευταία αναθεώρηση του άρθρου περί βιασμού. Μ' αυτήν την αναθεώρηση έγιναν σημαντικά βήματα προόδου όσον αφορά τον ποινικό ορισμό του βιασμού. Οι σημαντικότερες αλλαγές ήταν οι εξής:

1. Το έγκλημα του βιασμού παύει να αποτελεί έγκλημα κατά των ηθών και μετατρέπεται σε έγκλημα κατά της γενετήσιας ελευθερίας. Η γενετήσια ελευθερία αναλύεται σε δύο θεμελιώδη δικαιώματα, στο δικαίωμα ελεύθερης επιλογής του συντρόφου και στο δικαίωμα επιλογής της χρονικής στιγμής, που θέλει να έχει κάποιος με τον σύντροφό του, ερωτικό διάλογο.
2. Γίνεται ξεχωριστή και ταυτόχρονα αυστηρότερη πρόβλεψη για τον ομαδικό βιασμό. Η περίπτωση του ομαδικού βιασμού, αποτελεί πράξη εντονότατα αποκρουστική, που έπρεπε να διακριθεί σε απαξία, από τον απλό βιασμό.
3. Η ποινική προστασία καλύπτει πλέον, πλήρως και ισοβαρώς τόσο τον άνδρα όσο και την γυναίκα, από πράξεις που προσβάλλουν τη γενετήσια ελευθερία.
4. Γίνεται ενοποίηση των αντικειμενικών υποστάσεων των εγκλημάτων. Ενοποιούνται, δηλαδή, σ' ένα έγκλημα που ονομάζεται «βιασμός», οι αξιόποινες πράξεις του βιασμού και του εξαναγκασμού σε ασέλγεια. (Τσιγγής, 1996:104)

5.7 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ

Αξίζει να παραθέσουμε ορισμένα σημεία από το σχέδιο Νο 96 WT-NX-0007 βραβευμένο απ' το Εθνικό Ινστιτούτο Δικαιοσύνης, Γραφείο Προγραμμάτων Δικαιοσύνης, Υπουργείο Δικαιοσύνης Ηνωμένων Πολιτειών. Το 1997, μόνο 7 πολιτείες και η περιφέρεια της Κολομβίας δεν είχαν θεσπίσει νόμους σχετικά με την οικογενειακή βία (domestic violence). Τέσσερις άλλες πολιτείες ήταν ακόμη σε διαπραγμάτευση, αλλά δεν είχαν θέσει σαφείς νόμους. Το Μέριλαντ, η Μινεσότα, η Νεβάδα, το Τέξας ήταν οι πιο ενεργητικές χώρες στη θέσπιση νέων νόμων και ιδιαίτερα το Τέξας.

Σύμφωνα με το άρθρο 2003 του κώδικα των Ηνωμένων Εθνών, ο όρος «οικογενειακή βία» περιλαμβάνει τα εγκλήματα κακουργήματος ή παραπτώματος της βίας που διαπράττονται από έναν τρέχοντα ή προηγούμενο σύζυγο του θύματος, από ένα πρόσωπο με το οποίο το θύμα μοιράζεται ένα παιδί από κοινού, από ένα πρόσωπο που συμβιώνει με ή έχει συμβιώσει με το θύμα ως σύζυγος, ή από οποιοδήποτε άλλο ενήλικο πρόσωπο ενάντια σε ένα θύμα που προστατεύεται από τους νόμους περί οικογενειακής βίας.

Σύμφωνα με την ομοσπονδιακή ποινική ρήτρα 40112 που αφορά την τροποποίηση των ποινών σύμφωνα με την αρχή της στο πλαίσιο της παραγράφου 994 του τίτλου 28, Ηνωμένος κώδικας, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα αναθεωρήσουν και θα τροποποιήσουν, όπου είναι απαραίτητο, τις ποινές καταδίκης για την επιδεινωμένη σεξουαλική κακοποίηση στο πλαίσιο της παραγράφου 2241 τίτλος 18, του Ηνωμένου κώδικα, ή της σεξουαλικής κακοποίησης στο πλαίσιο παράγραφος 2242 του τίτλου 18, Ηνωμένος κώδικας ως εξής:

1. Η Επιτροπή θα αναθεωρήσει και θα διαδώσει τις τροποποιήσεις, εάν κριθεί απαραίτητο, για να ενισχύσει τις ποινικές ρήτρες εάν περισσότερος από 1 παραβάτης περιλαμβάνεται στην παράβαση.
2. Η Επιτροπή θα αναθεωρήσει και θα διαδώσει τις τροποποιήσεις, εάν κριθεί απαραίτητο, για να μειώσει τις αδικαιολόγητες διαφορές μεταξύ των ποινών για τους παραβάτες σεξουαλικών εγκλημάτων που είναι γνωστοί στο θύμα και των ποινών για τους παραβάτες σεξουαλικών εγκλημάτων που δεν είναι γνωστοί στο θύμα.
3. Η Επιτροπή θα αναθεωρήσει και θα διαδώσει τις τροποποιήσεις για να ενισχύσει τις ποινικές ρήτρες, εάν κριθεί απαραίτητο, για να καταστήσει τις ομοσπονδιακές ποινικές ρήτρες στο ομοσπονδιακό έδαφος ισόμετρες με τις ποινικές ρήτρες για παρόμοιες παραβάσεις στα κράτη.
4. Η Επιτροπή θα αναθεωρήσει και θα διαδώσει τις τροποποιήσεις, εάν κριθεί απαραίτητο, για να ερμηνεύσει το γενικό πρόβλημα της επανάληψης του εγκλήματος σε περιπτώσεις σεξουαλικών εγκλημάτων, τη σοβαρότητα της παράβασης, και τα καταστρεπτικά αποτελέσματά της στους επιζώντες. (<http://www.womensaid.org.uk>)

5.8 ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Ως «σεξουαλική επίθεση» ορίζεται οποιαδήποτε συμπεριφορά που προγράφεται από το κεφάλαιο 109Α του τίτλου 18, του Ηνωμένου κώδικα, είτε η συμπεριφορά εμφανίζεται ή όχι στην ειδική θαλάσσια και εδαφική αρμοδιότητα των Ηνωμένων Πολιτειών ή σε μια ομοσπονδιακή φυλακή και περιλαμβάνει και τις δύο επιθέσεις, επιθέσεις που έχουν διαπραχθεί από παραβάτες που είναι ξένοι στο θύμα και τις επιθέσεις που έχουν διαπραχθεί από παραβάτες που είναι γνωστοί ή έχουν σχέση εξ αίματος ή σχέση γάμου με το θύμα.

Σύμφωνα με το άρθρο 2248 του Ηνωμένου κώδικα καθίσταται υποχρεωτική η αποκατάσταση του θύματος σύμφωνα με την παράγραφο 3663, και εκτός από οποιαδήποτε άλλη αστική ή εγκληματική ποινική ρήτρα που εγκρίνεται από το νόμο, το δικαστήριο θα διατάξει την αποκατάσταση για οποιαδήποτε παράβαση στο πλαίσιο αυτού του κεφαλαίου.

Πεδίο και φύση του νόμου

Η διαταγή της αποκατάστασης ορίζεται ως εξής:

- α) Ο κατηγορούμενος καταβάλλει στο θύμα το πλήρες ποσό των απωλειών του θύματος όπως καθορίζεται από το δικαστήριο, σύμφωνα με την παράγραφο (3) και
- β) Ο πληρεξούσιος δικηγόρος των Η.Π.Α επιβάλλει την υποχρέωση αποκατάστασης με όλα τα διαθέσιμα και λογικά μέσα.

Ως πλήρες ποσό των απωλειών του θύματος ορίζεται από το δικαστήριο οι οποιεσδήποτε δαπάνες που αναλαμβάνονται από το θύμα για:

- α) ιατρικές υπηρεσίες σχετικά με τη φυσική, ψυχιατρική, ή ψυχολογική προσοχή
- β) φυσική και επαγγελματική θεραπεία ή αποκατάσταση
- γ) απαραίτητη μεταφορά, προσωρινή κατοικία, και δαπάνες παιδικής μέριμνας
- δ) χαμένο εισόδημα
- ε) αμοιβές των δικηγόρων, συν οποιεσδήποτε δαπάνες που αναλαμβάνονται στη λήψη μιας αστικής προστασίας και
- στ) οποιεσδήποτε άλλες απώλειες που υφίσταται το θύμα ως εγγύτατο αποτέλεσμα της παράβασης.

Το δικαστήριο δεν μπορεί να αρνηθεί να εκδώσει την εντολή της αποκατάστασης του θύματος λόγω

- 1) των όποιων οικονομικών περιστάσεων του κατηγορουμένου ή
- 2) του γεγονότος ότι το θύμα έχει λάβει αποζημίωση για τους τραυματισμούς της από τις εισπράξεις της ασφάλειας ή από οποιαδήποτε άλλη πηγή.

Το δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη τις οικονομικές περιστάσεις του κατηγορουμένου για τον καθορισμό του τρόπου με τον οποίο η αποκατάσταση πρόκειται να πληρωθεί δηλαδή τους οικονομικούς πόρους και άλλα προτερήματα του κατηγορουμένου, άλλες αποδοχές, και άλλο εισόδημα του κατηγορουμένου και οποιεσδήποτε οικονομικές υποχρεώσεις του κατηγορουμένου, συμπεριλαμβανομένων των υποχρεώσεων στους υποτελείς. (Wallance, 2002:30-32)

5.9 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΝΑΔΑ

Ο εγκληματικός κώδικας του Καναδά περιλαμβάνει διάφορα τμήματα που θα μπορούσαν να ισχύσουν σε μια κατάσταση κοκκοποίησης γυναικών. Αυτές οι παραβάσεις ισχύουν για τους ενήλικους καθώς επίσης και τα νεαρά άτομα μεταξύ της ηλικίας 12 και 18 όπως αναφέρονται στο πλαίσιο του νόμου νέων παραβατών.

Επίθεση

Σύμφωνα με τον ορισμό "της επίθεσης" που περιλαμβάνεται στον εγκληματικό κώδικα, ένα πρόσωπο διαπράττει επίθεση όταν:

1. χωρίς τη συγκατάθεση ενός άλλου προσώπου, χρησιμοποιεί σκόπιμα τη δύναμή του σε κάποιον άλλο, άμεσα ή έμμεσα
2. προσπαθεί ή απειλεί, με μια πράξη ή μια χειρονομία, να εφαρμόσει τη δύναμη σε ένα άλλο πρόσωπο, ή πείθει το άλλο πρόσωπο ότι ενεργεί πάνω σε λογικές βάσεις.
3. φέροντας ένα όπλο ή κάτι ανάλογο, υποβάλει το άλλο πρόσωπο σε ικεσία.

Η επίθεση είναι είτε μία ενδεικτική ή συνοπτική παράβαση που εξαρτάται από τη σοβαρότητα της. Για μια επίθεση, ένας παραβάτης είναι πιθανό να φυλακιστεί για έναν διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 5 έτη. Για μια ελαφρύτερη μορφή επίθεσης, ένα πρόσωπο τιμωρείται με πρόστιμο όχι περισσότερο από \$2,000.00 ή με φυλάκιση για 6 μήνες ή και τα δύο. (Benzamin and Adler, 1998: 195-196)

Επίθεση με όπλο και πρόκληση σωματικών βλαβών

Εκτός από την απλή επίθεση, υπάρχει μια παράβαση γνωστή ως επίθεση με όπλο ή πρόκληση σωματικής βλάβης. Αυτό εμφανίζεται όταν, στην διάπραξη μιας επίθεσης, ένα πρόσωπο φέρει ή απειλεί να χρησιμοποιήσει ένα όπλο ή μια μίμηση όπλου ή προκαλεί τη σωματική βλάβη στον ενάγοντα.

Αυτό η διάταξη το καθορίζει ως "σωματική βλάβη" ανεξάρτητα από την μορφή τραυματισμού του ενάγοντα που μπορεί να παρεμποδίσει την υγεία ή την άνεση του και που είναι περισσότερο από παροδικός ή ασήμαντης φύσης. Αυτό είναι μια ενδεικτική παράβαση και τιμωρείται με φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα 10 έτη.

Βαριά επίθεση

Βαριά επίθεση διαπράττεται όταν πληγώνεται ένα πρόσωπο, ακρωτηριάζεται, παραμορφώνεται ή διακινδυνεύεται η ζωή του. Καθένας που διαπράττει μια βαριά επίθεση είναι ένοχος μιας παράβασης και εκτεθειμένος στη φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τα 14 έτη.

Σεξουαλική επίθεση

Ο ορισμός της επίθεσης ισχύει όπως αναφέρθηκε προηγουμένως για όλες τις μορφές επίθεσης συμπεριλαμβανομένης και της σεξουαλικής. Μια επίθεση γίνεται

σεξουαλική όταν εντάσσεται στις καταστάσεις σεξουαλικής φύσης. Εάν μια επίθεση είναι σεξουαλική ή όχι εξαρτάται από διάφορους παράγοντες συμπεριλαμβανομένου του σεξουαλικού ή σαρκικού πλαισίου, το μέρος του σώματος που αγγίζεται, η φύση της επαφής, η κατάσταση στην οποία εμφανίστηκε, οι λέξεις και χειρονομίες που συνοδεύουν την πράξη και όλες οι άλλες περιστάσεις που περιβάλλουν τη συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένων των απειλών, της δύναμης, της πρόθεσης και των κινήτρων.

Ένας σύζυγος ή μια σύζυγος μπορεί να υποστεί οποιαδήποτε ποινή για τις επιθέσεις που διέπραξε είτε οι σύζυγοι ζούσαν μαζί ή όχι κατά την διάρκεια του γεγονότος. Η σεξουαλική επίθεση μπορεί να είναι μία πράξη με μέγιστο πρόστιμο \$2,000.000, 6 μήνες φυλάκισης ή και τα δύο εάν είναι σχετικά δευτερεύουσας φύσης. Όταν είναι σοβαρότερο, μπορεί επίσης να είναι μια ενδεδειγμένη παράβαση τιμωρητέα, της οποίας η φυλάκιση δεν υπερβαίνει 10 έτη.

Σεξουαλική επίθεση με όπλο, απειλή σε τρίτο ή πρόκληση σωματικής βλάβης

Αυτή η παρατυπία σημειώνεται όταν, στην πραγματοποίηση μιας σεξουαλικής επίθεσης, ένα πρόσωπο χρησιμοποιεί ή απειλεί να χρησιμοποιήσει όπλο ή μίμηση όπλου και απειλεί να προκαλέσει τη σωματική βλάβη σε ένα πρόσωπο εκτός από τον ενάγοντα ή προκαλεί τη σωματική βλάβη στον ενάγοντα. Η τιμωρία για μια τέτοια παράβαση δεν υπερβαίνει 14 έτη.

Βαριά σεξουαλική επίθεση

Μια βαριά σεξουαλική επίθεση διαπράττεται όταν, στην πραγματοποίηση μιας σεξουαλικής επίθεσης ένα πρόσωπο πληγώνει, ακρωτηριάζει, παραμορφώνει ή διακινδυνεύει τη ζωή του ενάγοντος. Ο καθένας που διαπράττει μια βαριά σεξουαλική επίθεση είναι ένοχος μιας παράβασης και καταδικάζεται σε ισόβια.

Δολοφονία / αποπειραθείσα δολοφονία

Ένα πρόσωπο διαπράττει ανθρωποκτονία όταν, άμεσα ή έμμεσα, όταν με οποιοδήποτε μέσο, προκαλεί το θάνατο ενός ανθρώπου. Η δολοφονία μπορεί να διαπραχθεί όταν ένα πρόσωπο προκαλεί το θάνατο ή προσπαθεί να διαπράξει μια σεξουαλική επίθεση με όπλο ή να προκαλέσει σωματική βλάβη. Εάν το πρόσωπο θέλει ή όχι να προκαλέσει το θάνατο και εάν ξέρει ή όχι ότι ο θάνατος είναι πιθανό να προκληθεί, εάν επιδιώκει να προκαλέσει σωματική βλάβη με σκοπό να διαπράξει την παρατυπία ή τη διευκόλυνσή της απόδρασής του, αφού προκάλεσε το θάνατο και τη σωματική βλάβη μπορεί να κατηγορηθεί για απόπειρα δολοφονίας.

Η δολοφονία μπορεί να είναι πρώτου βαθμού ή δεύτερου βαθμού. Χαρακτηρίζεται ως δολοφονία πρώτου βαθμού όταν προγραμματίζεται σκόπιμα. Ανεξάρτητα από το εάν μια δολοφονία προγραμματίζεται, είναι δολοφονία πρώτου βαθμού όταν προκαλεί το θάνατο. Μια σεξουαλική επίθεση, ή μια σεξουαλική επίθεση με όπλο, που προκαλεί σωματική βλάβη ή βαριά σεξουαλική επίθεση χαρακτηρίζεται επίσης ως δολοφονία δεύτερου βαθμού.

Ο καθένας που διαπράττει τη δολοφονία πρώτου βαθμού ή τη δολοφονία δεύτερου βαθμού είναι ένοχος μιας παράβασης και πρέπει να καταδικαστεί σε ισόβια φυλάκιση, η οποία είναι η ελάχιστη ποινή.

Απειλές

Αυτή η παρατυπία σημειώνεται όταν ένα πρόσωπο με οποιοδήποτε τρόπο εκφράζει εσκεμμένα, ή αναγκάζει κάποιον άλλο να δεχθεί μια απειλή θανάτου ή σοβαρή σωματική βλάβη ή να κάψει, να καταστρέψει ή να βλάψει την προσωπική ιδιοκτησία ή να σκοτώσει, να δηλητηριάσει ή να τραυματίσει ένα ζώο ή ένα πουλί που είναι η ιδιοκτησία οποιουδήποτε προσώπου. Ένα πρόσωπο που καταδικάζεται για τη διάπραξη απειλής σε ένα άλλο πρόσωπο έχει σημειώσει μια παρατυπία και είναι εκτεθειμένος στη φυλάκιση για ένα διάστημα που δεν υπερβαίνει τα 5 έτη.

Εκφοβισμός

Ο εκφοβισμός διαπράττεται όταν ένα πρόσωπο άδικα και χωρίς νόμιμη αρχή, εξαναγκάζει ένα άλλο πρόσωπο να απέχει από την χρήση των δικαιωμάτων του,

Εκφοβισμός θεωρείται:

- Η χρήση βίας ή οι απειλές της βίας προς το πρόσωπο ή τη σύζυγο ή τα παιδιά του, για την καταστροφή ιδιοκτησία του
- Όταν διαρκώς παρακολουθεί εκείνο το πρόσωπο
- Όταν κρύβει απαραίτητα αντικείμενα του προσώπου ή στερεί ή εμποδίζει τη χρήση τους
- Όταν παρακολουθεί την επιχείρηση ή την κατοικία του προσώπου

Παρενόχληση μέσω τηλεφωνημάτων

Είναι μια παράβαση όπου γίνονται επαναλαμβανόμενα τηλεφωνήματα σε ένα πρόσωπο χωρίς νόμιμη δικαιολογία και με την πρόθεση να παρενοχληθεί εκείνο το πρόσωπο. Αυτό είναι μια παράβαση πεποίθησης τιμωρητέα με πρόστιμο \$2,000.00 ή φυλάκιση για έξι (6) μήνες ή και τα δύο.

5.10 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΚΟΤΙΑΣ

Συμφωνα με το Ποινικό δίκαιο της Σκωτίας εάν ο σύντροφος φυσικά ή σεξουαλικά έχει επιτεθεί στο παιδί/παιδιά ή και στην σύντροφο η αστυνομία μπορεί να τον συλλάβει. Η αστυνομία στην Σκωτία χειρίζεται την βία μέσα στην οικογένεια με επαγγελματισμό και διακριτικότητα έτσι δεν υπάρχει φόβος όταν έρχεται σε επαφή για βοήθεια με μία κλήση στο 999 σε μια έκτακτη ανάγκη.

Εάν στον σύντροφο εκρεμεί μήνυση πηγαίνει στο δικαστήριο και χορηγείται εγγύηση ή το δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει τον εγκλεισμό του ή να θέσει περιοριστικά μέτρα.

Σύμφωνα με το αστικό δίκαιο υπάρχει επίσης αστική προστασία διαθέσιμη από το νόμο. Μπορείτε να απευθυνθείτε στο δικαστήριο, χρησιμοποιώντας δικηγόρο και να

παρθούν ασφαλιστικά μέτρα που απαγορεύουν στον σύντροφο να κάνει τίποτα πέρα από τα νόμιμα μέτρα για παράδειγμα δεν μπορεί να πλησιάσει σε μια ορισμένη απόσταση του σπιτιού. (Curie,2000:152-154)

5.11 ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΒΙΑΣ

Μια συγκριτική μελέτη της κατάστασης των κρατών- μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, έλαβε μέρος το 1998 και περιελάμβανε την διαπολιτισμική προσέγγιση που υιοθετήθηκε από την πλευρά της Κύπρου, ένα από τα υποσχόμενα μοντέλα για την αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια μέσα στην δημοκρατική κοινότητα της Ευρώπης, καθώς συνδυάζει τις εγκληματικές ενότητες με τα προστατευτικά μέτρα και τις κατάλληλες προσθήκες για το φαινόμενο αυτό, στα πλαίσια του αστικού δικαίου.

Εξαιτίας της αύξησης της δημόσιας ευαισθησίας, τα τελευταία χρόνια, για το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας η κυβέρνηση της Κύπρου, όρισε το 1994 μια συγκεκριμένη νομοθεσία που έχει να κάνει με το προαναφερόμενο πρόβλημα. Αυτή η νομοθεσία αφορούσε τον νόμο για την βία στην οικογένεια και συγκεκριμένα την πρόληψη και προστασία των θυμάτων.

Ο σκοπός αυτού του νόμου είναι να θεραπευτεί η αδυναμία των νομικών μέτρων για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς επίσης, και να προωθήσει μια απαραίτητη υποστήριξη και βοήθεια στα θύματα.

Σύμφωνα με το νόμο αυτό, ο όρος «βία», σημαίνει κάθε δράση ή συμπεριφορά ή επίθεση, της οποίας τα αποτελέσματα έχουν ακριβής σωματικούς, ψυχολογικούς και πνευματικούς τραυματισμούς σε κάποιο άλλο μέλος της οικογένειας. Ο νόμος εξηγεί ότι η διάπραξη της βίας μέσα στην οικογένεια, οδηγεί σε σοβαρές κυρώσεις, σε σχέση με οποιοδήποτε άλλο έγκλημα βίας που ποινικοποιείται σύμφωνα με τον κώδικα της εγκληματολογίας.

Γενικότερα αυξάνοντας τις κυρώσεις για τη βία μέσα στην οικογένεια, ο νόμος δίνει ένα ξεκάθαρο και ισχυρό μήνυμα στο κοινό, για το γεγονός ότι οι πράξεις βίας στον κλοιό της οικογένειας είναι σοβαρά εγκλήματα και πρέπει αυστηρώς να τιμωρούνται. Αναφέρονται, ωστόσο, ότι η τιμωρία για περιστατικά επίθεσης ενάντια στις γυναίκες έχει αυξηθεί από δύο σε πέντε χρόνια φυλάκισης, για το αδίκημα της πρόκλησης σοβαρών σωματικών φθορών από εφτά σε δέκα χρόνια, για τον τραυματισμό και άλλων παρόμοιων δράσεων από τρία σε τέσσερα χρόνια και για τις συνηθισμένες και κοινές επιθέσεις από ένα σε δύο χρόνια. Ο νέος, επίσης, νόμος επισημάνει ότι ο βιασμός που λαμβάνει μέρος στη διάρκεια ενός γάμου, υπόκειται στην ίδια τιμωρία, όπως στο βιασμό που διαπράττεται έξω από έναν γάμο, δηλαδή σε ισόβια φυλάκιση.

Για τους παραπάνω σκοπούς αυτού του νόμου ο όρος «οικογένεια», χρησιμοποιείται για να περιγράψει στο περιεχόμενο της, άτομα που είναι παντρεμένα,

ανεξάρτητα αν ο γάμος τους ακόμα ισχύει, άτομα που συγκατοικούν ή που έχουν συγκατοικήσει σαν σύζυγοι, καθώς επίσης και τα παιδιά του νοικοκυριού.

Μια ακόμη σημαντική προσθήκη αυτού του νόμου, είναι ότι αναγνωρίζει τις επιδράσεις που προκαλεί η ενδοοικογενειακή βία στα παιδιά. Αυτό, λοιπόν, που ορίζει, είναι ότι κάθε πράξη βίας που διαπράττεται παρουσία των παιδιών της οικογένειας, λαμβάνεται ως πράξη βίας ενάντια στο ίδιο το παιδί και αποτελεί, επίσης ένα αδίκημα που τιμωρείται από πέντε και πάνω χρόνια, με φυλάκιση.

Στην Κύπρο την πρωταρχική ευθύνη για την διευθέτηση των εγκληματικών υποθέσεων έχει αναλάβει το Γενικό Δικηγορικό Γραφείο. Μια πολύ σημαντική εξέλιξη μέχρι το 1998, ήταν το γεγονός ότι μια ομάδα ατόμων που δούλευε στο Γ.Δ.Γ, ασχολήθηκε με υπευθυνότητα και ευαισθησία για τις υποθέσεις της ενδοοικογενειακής βίας. Προσθετικά, αρκετοί υπάλληλοι της κυβέρνησης, όπως, αστυνομικοί, κοινωνικοί λειτουργοί, ακόμα και γιατροί, ψυχολόγοι, ψυχίατροι, που ασχολούνται με τα θέματα της βίας μέσα στην οικογένεια και γενικότερα, είχαν την υποχρέωση να υποβάλλουν αίτηση για το περιστατικό στο Γενικό Δικηγορικό Γραφείο, μέσα σε επτά ημέρες. Η ομάδα, έπειτα του Γ.Δ.Γ., εξέταζε τις αναφορές και έδινε οδηγίες για την ακριβή διευθέτηση των υποθέσεων.

Η ενδοοικογενειακή βία θεωρείται ότι είναι ένα αδίκημα ενάντια στην πολιτεία. Το ζευγάρι είναι ένας συμμετοχος και επίσης ένα εν-δυνάμει μάρτυρας, αν το αδίκημα λάβει μέρος εναντίον άλλων μελών της οικογένειας. Πιέζοντας το θύμα να δώσει στοιχεία, κάτω από την απειλή ότι το ίδιο θα τιμωρηθεί, αν αρνηθεί ή δώσει μια αντίθετη ή λανθασμένη αναφορά, είναι επίσης ένα ακόμα σημαντικό κεφάλαιο για το οποίο έχουν γίνει νέες προσθήκες σε αυτόν τον νόμο. Ο νόμος επίσης προβλέπει ότι η δημοσιότητα οποιασδήποτε αναφοράς του θύματος ή του μάρτυρα από έναν πολίτη, ποινικοποιείται με πέντε χρόνια φυλάκιση.

Προσθετικά κάθε δημοσιότητα, από οποιοδήποτε μέσο μαζικής ενημέρωσης, του ονόματος, ή της διεύθυνσης, ή άλλης πληροφορίας που μπορεί να φανερώσει την ταυτότητα του θύματος ή του δράστη, τιμωρείται με δύο χρόνια φυλάκιση, ή πρόστιμο ή και τα δύο.

Σύμφωνα με το νόμο η συμπλήρωση της κατάθεσης του θύματος γίνεται από αστυνομικό του ίδιου φύλου. Μ' αυτόν τον τρόπο οι γυναίκες και τα παιδιά θύματα νιώθουν περισσότερο άνετα να μιλήσουν, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για σεξουαλική κακοποίηση. Στα παιδιά δεν ζητείται να δώσουν κατάθεση στην αστυνομία και στο δικαστήριο, εφ' όσον αυτό μπορεί να αποφευχθεί.

Ωστόσο, στοιχεία της κατάθεσης του μάρτυρα μπορεί να δοθούν στο δικαστήριο μέσω βιντεοκασέτας έτσι ώστε να μην τον δει ο κατηγορούμενος. Στα πλαίσια του οικογενειακού δικαίου, άτομα που δουλεύουν στην κοινωνική ασφάλεια ή πρόνοια, αναμειγνύονται στις υποθέσεις που αφορούν την ενδοοικογενειακή βία. Συνεργάζονται με το Συμβούλιο των Υπουργών και παρέχουν κάθε είδους βοήθεια, που χρειάζεται το θύμα. (π.χ. συμβουλευτική, διαμονή, ιατρική εξέταση, κ.λ.π.) (Loizidou E. 2002, 152-154)

5.12 Ανθρώπινα Δικαιώματα

Υπάρχουν πολλές λανθασμένες αντιλήψεις σχετικά με την κακοποίηση των γυναικών. Οι αντιλήψεις αυτές επηρεάζουν τόσο τις κακοποιημένες γυναίκες όσο και την κοινή γνώμη και τους φορείς.

Σύμφωνα με στοιχεία τα οποία προέκυψαν από έρευνες στην Ε.Ε οι γυναίκες, που αποτελούν το 52% του πληθυσμού, είναι καλύτερα μορφωμένες όσο ποτέ άλλοτε στο παρελθόν και ολοένα περισσότερες μπαίνουν στο χώρο της εργασίας. Ωστόσο, η ίση συμμετοχή τους σε ανώτερες θέσεις της κοινωνικής ιεραρχίας, στη βιομηχανία και στην πολιτική εξακολουθεί να αποτελεί εξαίρεση.

Στο παρόν κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε τον ορισμό περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τα ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με το θέμα μας. Επιπλέον γίνεται αναφορά σε ορισμένα σημαντικά άρθρα για την κακοποίηση των γυναικών. Στη συνέχεια επισυνάπτονται σχετικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό και γίνεται αναφορά στην καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων της γυναίκας.(Διεθνής Αμνηστία - Ελληνική Επιτροπή,1997:18-20)

5.13 ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η γενική συνέλευση διακηρύσσει ότι η παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του ανθρώπου αποτελεί το κοινό ιδανικό στο οποίο πρέπει να κατατείνουν όλοι οι λαοί και όλα τα έθνη, έτσι ώστε κάθε άτομο και κάθε όργανό της κοινωνίας με τη Διακήρυξη αυτή διαρκώς στη σκέψη, να καταβάλλει, με την διδασκαλία και την παιδεία, κάθε προσπάθεια για να αναπτυχθεί ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών αυτών και να εξασφαλιστεί προοδευτικά, με εσωτερικά και διεθνή μέσα, η παγκόσμια και αποτελεσματική εφαρμογή τους, ανάμεσα στους λαούς των ίδιων των κρατών μελών όσο και ανάμεσα στους πληθυσμούς που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους .

- **Άρθρο 1:** Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα. Είναι προικισμένοι με λογική και συνείδηση και οφείλουν να συμπεριφέρονται μεταξύ τους με πνεύμα αδελφοσύνης .
- **Άρθρο 2:** Κάθε άνθρωπος δικαιούται να επικαλείται όλα τα δικαιώματα και όλες τις ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη , χωρίς καμία απολύτως διάκριση, ειδικότερα ως προς την φυλή, το φύλο, το χρώμα, τη γλώσσα, τις θρησκείες, τις πολιτικές ή οποιεσδήποτε άλλες πεποιθήσεις, την εθνική καταγωγή, την περιουσία, τη γέννηση ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση. Δεν θα μπορεί ακόμα να γίνεται καμία διάκριση εξαιτίας του πολιτικού, νομικού ή διεθνούς καθεστώτος της χώρας από την οποία προέρχεται κανείς, είτε πρόκειται για χώρα ή εδαφική περιοχή ανεξάρτητη, υπό κηδεμονία ή υπεξούσια ή που βρίσκεται υπό οποιονδήποτε άλλον περιορισμό κυριαρχίας.
- **Άρθρο 3:** Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική του ασφάλεια.
- **Άρθρο 5:** Κανείς δεν επιτρέπεται να υποβάλλεται σε βασανιστήρια ούτε σε ποινή ή μεταχείριση σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική.

- **Άρθρο 6:** Καθένας, όπου και αν βρίσκεται έχει δικαίωμα στην αναγνώριση της νομικής του προσωπικότητας .
- **Άρθρο 7:** Όλοι είναι ίσοι απέναντι στο νόμο και έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία το νόμου, χωρίς καμία απολύτως διάκριση. Όλοι εν έχουν δικαίωμα σε ίση προστασία από κάθε διάκριση που θα παραβίαζε την παρούσα Διακήρυξη και από κάθε πρόκληση για μια τέτοια δυσμενή διάκριση.
- **Άρθρο 8:** Καθένας έχει δικαίωμα να ασκεί αποτελεσματικά ένδικα μέσα στα αρμόδια εθνικά δικαστήρια κατά των πράξεων που παραβιάζουν τα θεμελιακά δικαιώματα τα οποία του αναγνωρίζουν το Σύνταγμα και ο νόμος.
- **Άρθρο 9:** Κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται, να κρατείται ή να εξορίζεται αυθαίρετα.
- **Άρθρο 12:** Κανείς δεν επιτρέπεται να υποστεί αυθαίρετες επεμβάσεις στην ιδιωτική του ζωή, την οικογένεια, την κατοικία ή την αλληλογραφία του, ούτε προσβολές της τιμής και της υπόληψης του. Καθένας έχει το δικαίωμα να τον προστατεύουν οι νόμοι από επεμβάσεις και προσβολές αυτού του είδους.
- **Άρθρο 13:** α. Καθένας έχει το δικαίωμα να κυκλοφορεί ελεύθερα και να εκλέγει τον τόπο της διαμονής του στο εσωτερικό ενός κράτους.
β. Καθένας έχει το δικαίωμα να εγκαταλείπει οποιαδήποτε χώρα ακόμα και την δική του και να επιστρέφει σ' αυτή.
- **Άρθρο 16:** α. Από την στιγμή που θα φθάσουν σε ηλικία γάμου, ο άνδρας και η γυναίκα, χωρίς κανένα περιορισμό εξαιτίας της φυλής, της εθνικότητας ή της θρησκείας, έχουν το δικαίωμα να παντρευτούν και να ιδρύουν οικογένεια. Και οι δύο έχουν ίσα δικαιώματα ως προς τον γάμο κατά την διάλυσή του.
β. Γάμος δεν μπορεί να συναφθεί παρά μόνο με ελεύθερη και πλήρη συναίνεση των μελλοντύμων.
γ. Η οικογένεια είναι το φυσικό και βασικό στοιχείο της κοινωνίας και έχει το δικαίωμα προστασίας από την κοινωνία και το κράτος .
- **Άρθρο 18:** Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας. Στο δικαίωμα αυτό περιλαμβάνεται η ελευθερία για την αλλαγή της θρησκείας ή πεποιθήσεων, όπως και η ελευθερία να εκδηλώνει κανείς τη θρησκεία του ή τις θρησκευτικές του πεποιθήσεις μόνος ή μαζί με την διδασκαλία, την άσκηση, τη λατρεία και με την τέλεση θρησκευτικών τελετών.
- **Άρθρο 19:** Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις γνώμες του και το δικαίωμα ν' αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης και από όλο τον κόσμο.
- **Άρθρο 21:** α. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στη διακυβέρνηση της χώρας του, άμεσα ή έμμεσα, με αντιπροσώπους ελεύθερα εκλεγμένους .
β. Καθένας έχει το δικαίωμα να γίνεται δεκτός, υπό ίσους όρους στις δημόσιες υπηρεσίες της χώρας του.
γ. Η λαϊκή θέληση είναι το θεμέλιο της κρατικής εξουσίας. Η θέληση αυτή πρέπει να εκφράζεται με τίμιες εκλογές, οι οποίες πρέπει να διεξάγονται περιοδικά, με καθολική, ίση και μυστική ψηφοφορία ή με αντίστοιχη διαδικασία που να εξασφαλίζει την ελευθερία της εκλογής.
- **Άρθρο 22:** Κάθε άτομο, ως μέλος του κοινωνικού συνόλου, έχει δικαίωμα κοινωνικής προστασίας. Η κοινωνία, με την εθνική πρωτοβουλία και τη διεθνή συνεργασία, ανάλογα πάντα με την οργάνωση και τις οικονομικές δυνατότητες κάθε κράτους, έχει χρέος να του εξασφαλίσει την ικανοποίηση των οικονομικών,

κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων που είναι απαραίτητα για την αξιοπρέπεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας του.

- **Άρθρο 23:** Καθένας έχει το δικαίωμα να εργάζεται και να επιλέγει ελεύθερα το επάγγελμα του, να έχει δίκαιες και ικανοποιητικές συνθήκες δουλειάς και να προστατεύεται από την ανεργία.
β. Όλοι, χωρίς καμία διάκριση έχουν το δικαίωμα ίσης αμοιβής για να ίση εργασία.
γ. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα δίκαιης και ικανοποιητικής αμοιβής, που να εξασφαλίζει σ' αυτόν και την οικογένεια του συνθήκες ζωής άξιες στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Η αμοιβή της εργασίας, αν υπάρχει, πρέπει να συμπληρώνεται με άλλα μέσα κοινωνικής προστασίας.
δ. Καθένας έχει το δικαίωμα να ιδρύει μαζί με άλλους συνδικάτα και να συμμετέχει σε συνδικάτα για την προάσπιση των συμφερόντων του.
- **Άρθρο 24:** Καθένας έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση, σε ελεύθερο χρόνο και ιδιαίτερα, σε λογικό περιορισμό του χρόνου εργασίας και σε περιοδικές άδειες με πλήρεις αποδοχές.
- **Άρθρο 25:** α. Καθένας έχει το δικαίωμα σ' ένα βιοτικό επίπεδο ικανό να εξασφαλίσει στον ίδιο και στην οικογένεια του υγεία και ευημερία και ειδικότερα τροφή, ρουχισμό, κατοικία, ιατρική περίθαλψη όπως και τις απαραίτητες κοινωνικές υπηρεσίες. Έχει ακόμα δικαίωμα σε ασφάλιση για την ανεργία, την αρρώστια, την αναπηρία, τη χηρεία, τη γεροντική ηλικία όπως και για όλες τις περιπτώσεις που στερείται τα μέσα της συντήρησής του, εξαιτίας περιστάσεων ανεξαρτήτων της θέλησής του.
β. Η μητρότητα και η παιδική ηλικία έχουν δικαίωμα ειδικής μέριμνας και περίθαλψης.
- **Άρθρο 26:** α. Καθένας έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν, τουλάχιστον στη στοιχειώδη και βασική βαθμίδα της. Η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι υποχρεωτική. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να εξασφαλίζεται για όλους. Η πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία πρέπει να είναι ανοικτή σε όλους, υπό ίσους όρους, ανάλογα με τις ικανότητές τους.
β. Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιακών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και την φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές και τις θρησκευτικές ομάδες και να ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.
γ. Οι γονείς έχουν, κατά προτεραιότητα, το δικαίωμα να επιλέγουν το είδος της παιδείας που θα δοθεί στα παιδιά τους .
- **Άρθρο 27:** α. Καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει ελεύθερα στην πνευματική ζωή της κοινότητας, να χαίρεται τις καλές τέχνες και να μετέχει στην επιστημονική πρόοδο και στα αγαθά της.
β. Καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύεται τα ηθικά και υλικά συμφέροντα του που απορρέουν από κάθε είδους επιστημονική, λογοτεχνική ή καλλιτεχνική παραγωγή του
- **Άρθρο 28:** Καθένας έχει το δικαίωμα να επικρατεί μια κοινωνική και διεθνής τάξη, μέσα στην οποία τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που προκηρύσσει η παρούσα Διακήρυξη να μπορούν να πραγματώνονται σε όλη τους την έκταση.

- **Άρθρο 29:**α. Το άτομο έχει καθήκοντα απέναντι στην κοινότητα, μέσα στα πλαίσια της οποίας και μόνο είναι δυνατή η ελεύθερη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητας του.
β. Στην άσκηση των δικαιωμάτων του και στην απόλαυση των ελευθεριών του κανείς δεν υπόκειται παρά μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από τους νόμους, με αποκλειστικό σκοπό να εξασφαλίζεται η αναγνώριση και ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων και να ικανοποιούνται οι δίκαιες απαιτήσεις της ηθικής, της ηθικής, της δημόσιας τάξης και του γενικού καλού, σε μία δημοκρατική κοινωνία.
γ. Τα δικαιώματα αυτά και οι ελευθερίες δεν μπορούν, σε καμία περίπτωση, ν' ασκούνται αντίθετα προς τους σκοπούς και τις αρχές των Ηνωμένων Εθνών.
- **Άρθρο 30:** Καμία διάταξη της παρούσας Διακήρυξης δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι παρέχει σε ένα κράτος, σε μία ομάδα ή σε ένα άτομο οποιοδήποτε δικαίωμα να επιδίδεται σε ενέργειες ή να εκτελεί πράξεις που αποβλέπουν στην άρνηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εξαγγέλλονται σ' αυτήν. (Διεθνής Αμνηστία- Ελληνική Επιτροπή, 1997:21-24)

5.14 Ορισμός ανθρωπίνων δικαιωμάτων και διακηρύξεις περί κακοποίησης.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα υπονοούν σχέση ατόμου και κράτους, δηλαδή το κράτος υποχρεούται να σέβεται και να υλοποιεί τα δικαιώματα των ατόμων. Για δεκαετίες όμως τα κράτη εμπόδιζαν την θεώρηση της βίας κατά των γυναικών άρα και της βίας στην οικογένεια σαν θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Έτσι, φαινόμενα κακοποίησης γυναικών όπως τα λεγόμενα εγκλήματα τιμής, οι υποχρεωτικοί γάμοι για γυναίκες και ανήλικα κορίτσια, το κόψιμο των γεννητικών οργάνων των κοριτσιών και γυναικών, η αιμομιξία, το κάψιμο των γυναικών μετά το θάνατο του άνδρα τους, η στέρηση τροφής από τα κορίτσια σε άλλες περιοχές και η υποχρεωτική και με φυσική βία σίτιση των κοριτσιών, η υποχρεωτική έκτρωση θηλυκών εμβρύων, ο βιασμός στο γάμο, η σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών, η κακοποίηση του γυναικείου προσωπικού στα σπίτια, και άλλα τέτοια φαινόμενα, ξεφεύγουν από κάθε έννοια κρατικής ευθύνης.

Τα τέλη της δεκαετίας του '80 οι μη κυβερνητικές οργανώσεις που είχαν ήδη δημιουργήσει ένα σημαντικό δίκτυο άρχισαν μια διεθνή καμπάνια που έγραψε πραγματική ιστορία. Εκατοντάδες χιλιάδες υπογραφές συγκεντρώθηκαν απ' όλο τον κόσμο, από γυναίκες κάθε κοινωνικής τάξης από καθηγήτριες πανεπιστημίου μέχρι γυναίκες που υπέγραψαν με τα δακτυλικά τους αποτυπώματα, γυναίκες κάθε φυλής, θρησκείας η πολιτικής απόχρωσης.

Η διακήρυξη αυτή κατατέθηκε στον Ο.Η.Ε. το 1993 στην παγκόσμια διάσκεψη της Βιέννης. Η αίτηση αναφερόταν στην οικουμενική διακηρύξει για τα ανθρώπινα δικαιώματα που μεταξύ άλλων εγγυάται το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την ασφάλεια του ατόμου και την προστασία κατά των βασανιστηρίων και κάθε απάνθρωπης μεταχείρισης.

Η αίτηση κατήγγειλε τη βία κατά των γυναικών με παραδείγματα {α} από τις ΗΠΑ, όπου η κακοποίηση γυναικών από άνδρες είναι η μεγαλύτερη αιτία τραυματισμού των γυναικών με περίπου 4000 θάνατοι το χρόνο σαν αποτέλεσμα ξυλοδαρμού από τους συντρόφους τους {β} από την Ινδία όπου τα κορίτσια 2 έως 4 χρονών πεθαίνουν σε διπλάσιο ρυθμό απ' ότι τα αγόρια σαν αποτέλεσμα συστηματικού υποσιτισμού και παραμελήσεις {γ} τα 84 εκατομμύρια γυναικών στον κόσμο που έχουν υποβληθεί σε κόψιμο των γενετικών οργάνων.

Έτσι μέσα από την κινητοποίηση αυτή επιτεύχθηκε το εξής:

{α} Το θέμα της βίας κατά των γυναικών, είτε στη δημόσια είτε στην ιδιωτική σφαίρα, ανακηρύχθηκε σαν θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων {β} οι κυβερνήσεις κλήθηκαν να πατάξουν έθιμα πρακτικές ή άλλες θρησκευτικές ή πολιτισμικές συνήθειες που καταπατούν τα δικαιώματα των γυναικών.

Επίσης το 1993 η γενική συνέλευση του ΟΗΕ υιοθέτησε την διακήρυξη εναντίον της βίας των γυναικών. Σύμφωνα με το άρθρο {1} ο όρος «βία κατά των γυναικών» σημαίνει κάθε πράξεις βίας με βάση το φύλο που έχει ή μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα σωματική, σεξουαλική, ή ψυχολογική βλάβη ή οδύνη για τη γυναίκα, συμπεριλαμβανομένης και της απειλής τέτοιων πράξεων, τον εξαναγκασμό ή την αυθαίρετη στέρηση της ελευθερίας, είτε στη δημόσια είτε στην ιδιωτική ζωή.

Η επιτροπή του Ο.Η.Ε. για την εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών υιοθέτησε την σύσταση για την βία κατά των γυναικών όπου δήλωνε μεταξύ άλλων, ότι: «Η βία με βάση το φύλο που ακυρώνει ή εμποδίζει την απόλαυση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και βασικών ελευθεριών που βασίζονται στο γενικό Διεθνές Δίκαιο ή στις συγκεκριμένες συνθήκες των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αποτελεί διάκριση, σύμφωνα με το άρθρο 4 της συνθήκης».

Σύμφωνα με το άρθρο {2} της διακηρύξεις αναφέρει ενδεικτικά ένα κατάλογο των πράξεων που καθιστούν την βία κατά των γυναικών όπως η σωματική ή σεξουαλική βία μέσα στην οικογένεια, ο βιασμός μέσα στο γάμο. Επίσης περιλαμβάνει τη σωματική, σεξουαλική και ψυχολογική βία που διαπράττεται ή παραβλέπεται από το κράτος. Η διακηρύξει απαιτεί από τα κράτη όχι μόνο να απέχουν από την άσκηση βίας κατά των γυναικών, αλλά και να ασκούν την απαιτούμενη επιμέλεια, ώστε να προλαμβάνουν να ερευνούν δικαστικά και να τιμωρούν πράξεις βίας κατά των γυναικών, είτε αυτές διαπράττονται από το κράτος είτε από ιδιώτες.

Επίσης η διακηρύξει ζητά από τα κράτη να προωθούν την έρευνα και τη συλλογή στατικών στοιχείων για το θέμα, καθώς και τα αίτια, τη φύση και τις επιπτώσεις της βίας και να προωθούν μέτρα πρόληψης και αποκατάστασης και να δίνονται αυτές οι στατιστικές και τα αποτελέσματα των ερευνών στην δημοσιότητα. (<http://www.unicef.gr/oldpress/2000/21-2000.htm>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΕΠΙΛΟΓΗ ΚΑΙ ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της επιστημονικής έρευνας είναι να δώσει απάντηση σε σημαντικά ερωτήματα με την εφαρμογή επιστημονικών μεθόδων. Η απόφαση, αν ένα σημαντικό πρόβλημα, χρειάζεται, μπορεί ή πρέπει να ερευνηθεί με επιστημονικές μεθόδους είναι το πρώτο βήμα στην ερευνητική διαδικασία.

Έτσι, υπάρχουν σημαντικά προβλήματα που δεν μπορούν, ή δεν μπόρεσαν έως τώρα να απαντηθούν με βάση την επιστημονική μέθοδο. Υπάρχουν όμως άλλα προβλήματα με τα οποία μπορεί να καταπιαστεί η επιστημονική έρευνα. Αυτό δεν σημαίνει ότι θα ληφθούν απαντήσεις και πολύ περισσότερο ικανοποιητικές ή οριστικές απαντήσεις. Η έρευνα προσανατολίζεται στην αναζήτηση απαντήσεων. Χαρακτηριστικά, η σύγχρονη επιστήμη και πιο πολύ η κοινωνική επιστήμη είναι κατ' ουσία μια ατελείωτη διαδικασία.

Η ερευνητική διαδικασία στην κοινωνική επιστήμη, είναι μια σειρά στενά συνδεδεμένων δραστηριοτήτων που συνεχώς αλληλοκαλύπτονται, παρά μια αυστηρά προδιαγραμμένη αλληλουχία φάσεων.

Όσον αφορά, την επιλογή του θέματος της έρευνας, δεν είναι ολοκληρωτικά λογικά εδραιωμένα. Είναι συνηθέστατα συνάρτηση τόσο της προσωπικότητας του ερευνητή, όσο και του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο κινείται και εργάζεται.

Ο επιστημονικός τρόπος ζωής κυβερνιέται από τρεις μεγάλες κατηγορίες αλληλοεπηρεαζόμενων κινήτρων: την περιέργεια, δηλαδή την επιθυμία να γνωρίσει κανείς όσο οι αισθήσεις και οι διαισθήσεις του δεν φτάνουν, την χρησιμότητα, δηλαδή την επιθυμία ώστε το αποτέλεσμα των προσπαθειών και των ερευνών μας, να είναι χρήσιμο και σημαντικό, να προσθέτει δηλαδή κάτι. Τέλος, την εσωτερική δομή, δηλαδή την επιθυμία να αναχθεί μια πληθώρα στοιχείων επιφανειακά περίπλοκη που κυριαρχείται από μια τάξη και υπάγεται σε ορισμένους κανόνες. (Javeau C., 1996:17)

Ενώ η επιλογή του θέματος έρευνας, συχνά υπαγορεύεται από θεωρήσεις όχι καθαρά επιστημονικές, η διατύπωση του είναι η πρώτη και βασική φάση της επιστημονικής διαδικασίας ιδιαίτερα στην κοινωνική έρευνα. (Javeau C., 1996:18)

Όταν ο κοινωνικός επιστήμονα, έχει προχωρήσει στον στόχο της διατύπωσης του προβλήματος στο σημείο που να το συγκεκριμενοποιήσει και να προσδιορίσει τα στοιχεία που πρέπει να συλλέξει, πολλοί νομίζουν ότι έφτασε η ώρα για τη συλλογή των στοιχείων. Πριν όμως ο ερευνητής προχωρήσει στην αλλαγή των στοιχείων θα πρέπει να ξαναδιατυπώσει το συγκεκριμένο πρόβλημα κατά τρόπο που τελικά θα του επιτρέψει να βγάλει συμπεράσματα. (Javeau C., 1996:18)

Ωστόσο, στην επιστημονική έρευνα, η διατύπωση του προβλήματος δεν είναι μόνο το πρώτο αλλά και το τελευταίο στάδιο. Η διατύπωση του ερευνητικού προβλήματος περνά από διάφορα στάδια.

- Ένα πρόβλημα που απαιτεί λύση πρέπει να εντοπισθεί μέσα στη γενικότερη περιοχή ενδιαφέροντος του κοινωνικού επιστήμονα.
- Τα ερευνητικά καθήκοντα πρέπει να περιοριστούν κατά τρόπο ώστε να επαρκέσει για τη λύση του η ερευνητική προσπάθεια που πρόκειται να αναληφθεί. Αυτό γίνεται με τον προσδιορισμό του είδους των στοιχείων που θα συλλεχθούν.
- Η διατύπωση της έρευνας πρέπει να στοχεύει στα γενικεύσιμα χαρακτηριστικά του προβλήματος, δηλαδή το τμήμα του πληθυσμού και τον τύπο της αντίδρασης που αφορά τη γενίκευση. (Javeau C., 1996:20)

Αν υφίσταται συναφής γνώση σχετικά με το ερευνώμενο πρόβλημα, τότε η διατύπωση θα περιέχει και υποθέσεις, αν όχι η διατύπωση πρέπει να προσδιορίζει περιοχές όπου μια διερευνητική προσπάθεια θα έχει σαν σκοπό να διατυπώσει υποθέσεις (Claude Jaurau, 1996,23-24).

Η επιλογή του ερευνητικού θέματος της παρούσας εργασίας, επήλθε μέσα από την ευαισθητοποίηση των δυο σπουδαστριών και την κατεύθυνση της υπεύθυνης καθηγήτριας Dr. Σεβαστής Χατζηφωτίου, η οποία έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με το θέμα της κακοποίησης. Ένας άλλος λόγος επιλογής του θέματος ήταν η συχνή δημοσιοποίηση του στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και η προσέγγισή του μέσα από τις τοπικές δομές και την υπάρχουσα κοινωνική πολιτική. Ο ρόλος και η επάρκεια των τοπικών δομών για την αντιμετώπιση των περιστατικών βίας αποτέλεσε για εμάς και το βασικό ερώτημα αυτής της ερευνητικής μελέτης.

Η προσέγγιση, λοιπόν, του συγκεκριμένου θέματος έχει περισσότερο κοινωνιολογικό χαρακτήρα και η έρευνα μας, χαρακτηρίζεται διερευνητική-εμπειρική. Για την διερεύνηση του επιλεγμένου θέματος και την απόκτηση των απαντήσεων του βασικού μας ερωτήματος, επιλέξαμε τη μέθοδο συλλογής ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων. Η συλλογή των ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων έχει δημιουργήσει μια αντιπαράθεση στους ερευνητές που ακολουθούν ποιοτικές μεθόδους και σ' αυτούς που ακολουθούν ποιοτικές. Οι ερευνητές των ποσοτικών δεδομένων, χαρακτηρίζουν τις ποιοτικές μεθόδους συλλογής πληροφοριών περιγραφικές και θεωρούν ότι εμπεριέχουν υλικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί μόνο σε προφορικό λόγο και δεν δημοσιεύεται εύκολα. Αντίθετα, οι ερευνητές που ακολουθούν ποιοτικές μεθόδους συλλογής πληροφοριών τις θεωρούν καλύτερες και κατηγορούν τις ποσοτικές μεθόδους για "θετικισμό". (Ramazanoglou C., 1992:208-209)

Λαμβάνοντας υπόψη μας τα παραπάνω χαρακτηριστικά της ποιοτικής και ποσοτικής μεθοδολογίας συλλογής πληροφοριών και τη διαφοροποίηση μεταξύ αυτών θεωρούμε ότι σημαντικότερο ρόλο παίζει η ποιοτική μεθοδολογία στην παρούσα έρευνα. Με τη χρήση των ανοιχτών ερωτήσεων της ποιοτικής μεθοδολογίας οι ερωτώμενοι είχαν τη δυνατότητα να παρουσιάσουν πιο ελεύθερα και εύκολα τις στάσεις και απόψεις τους σε σχέση με τη προσέγγιση του θέματος μέσα από τις δομές που υπάρχουν και τη γενικότερη κοινωνική πολιτική.

Το ερωτηματολόγιο το οποίο χρησιμοποιήθηκε για τη παρούσα έρευνα, συμπεριλάμβανε ερωτήσεις και των δυο μεθοδολογιών συλλογής πληροφοριών με περισσότερη έμφαση σ' αυτή της ποιοτικής, εξαιτίας της προσπάθειας των δυο

σπουδαστριών να διερευνήσουν εις βάθος τις απόψεις και στάσεις των ερωτώμενων. Το ερωτηματολόγιο όμως, όπως διακρίνεται από τα παραπάνω είχε τη μορφή του ημιδομημένου. Το μέσο που χρησιμοποιήσαμε για τη συλλογή των πληροφοριών ήταν η συνέντευξη. Εξαιρούνται βέβαια, οι περιπτώσεις των επαγγελματιών που λόγω έλλειψης χρόνου απάντησαν στις ερωτήσεις μόνοι τους.

Το ερωτηματολόγιο, περιλαμβάνει διάφορους τύπους ερωτήσεων. Η πλειοψηφία αυτών ήταν ανοιχτές. Οι κλειστές ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ήταν, ωστόσο, αναγκαίες για τη συλλογή δημογραφικών στοιχείων. Όσον αφορά, τη διαμόρφωση του ερωτηματολογίου σε τοποχρονικό επίπεδο, έγινε κατόπιν βιβλιογραφικής διερεύνησης με σκοπό την κατάρτιση των σπουδαστών, για όλα εκείνα τα στοιχεία που αφορούν το θέμα της κακοποίησης. Συγκεκριμένα τα στοιχεία αφορούσαν κυρίως το νομικό πλαίσιο του θέματος και την παροχή υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο.

Αφού, πραγματοποιήθηκε, η παραπάνω διερεύνηση ακολούθησε η καταγραφή των ερωτήσεων, προσέχοντας τη σειρά αυτών, ώστε να μην υπάρχουν επαναλήψεις. Κατά τη διάρκεια καταγραφής των ερωτήσεων μας διακρίθηκαν τέσσερις βασικές ενότητες. Η πρώτη ενότητα, αφορούσε τα δημογραφικά στοιχεία του ερωτώμενου, η δεύτερη τα προγράμματα και τους στόχους αυτών για την παροχή υπηρεσιών στις κακοποιημένες γυναίκες, η τρίτη το μέσο όρο του προφίλ των κακοποιημένων γυναικών και η τέταρτη τις προτάσεις για την κοινωνική πολιτική.

Το δείγμα της έρευνας μας, αποτέλεσαν οι κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου Ηρακλείου που δέχονται περιστατικά κακοποίησης, το σύνολο των οποίων ήταν δεκαπέντε. Οι υπηρεσίες συγκεκριμένα που απευθυνθήκαμε ήταν: το Βενιζέλειο, το Π.Α.Γ.Ν.Η, η Ασφάλεια του Ηρακλείου, ο Ξενώνας κακοποιημένων γυναικών, το Κ.Ψ.Υ, το Κ.Ε.Θ.Ι, τα Κ.Α.Π.Η Α', Γ', Δ', Ε', Ζ', το πρόγραμμα « Κοινωνικής Μέριμνας» του ΣΤ' κ.α.π.η, η Πρόνοια και η υπηρεσία των Α.Α. Έτσι προέκυψαν στο σύνολο η διεξαγωγή των 20 συνεντεύξεων με τους ειδικούς επαγγελματίες των παραπάνω υπηρεσιών. Αριθμητικά ήταν 14 Κοινωνικοί Λειτουργοί, 2 Νοσηλευτές, 2 Ψυχολόγοι, 1 Σύμβουλος Ψυχοκοινωνικής ένταξης και 1 Σύμβουλος σε θέματα αλκοολισμού.

Πριν, ωστόσο, τη λήψη των συνεντεύξεων, προηγήθηκαν οι πρώτες «πιλοτικές» συνεντεύξεις. Ο λόγος που ελήφθησαν, ήταν για να διερευνηθεί ο τρόπος που θα χρησιμοποιηθεί το ερωτηματολόγιο και αν χρειάζεται κάποιες προσθήκες ή αλλαγές. Ο βαθμός σημαντικότητας αυτού του είδους των συνεντεύξεων ήταν αρκετά σημαντικός ώστε να πάρει την τελική μορφή το ερωτηματολόγιο μας για την καλύτερη λήψη των ζητούμενων πληροφοριών.

Μετά τη λήψη των συνεντεύξεων, ακολούθησε η ανάλυση του περιεχομένου. Η ανάλυση, εστιάστηκε στην επεξεργασία των ποιοτικών δεδομένων. Το πρώτο βήμα της ανάλυσης μας ήταν, η κωδικοποίηση των απαντήσεων. Έτσι σε κάθε ερώτηση υπήρχαν κωδικοποιημένες απαντήσεις, ενώ πολλές φορές χρησιμοποιήθηκαν αυτούσια κάποια λόγια. Επόμενο βήμα ήταν η συγκέντρωση των κωδικοποιημένων ερωτήσεων όπου και ακολούθησε το συμπέρασμα και ο σχολιασμός, σε σχέση με το θεωρητικό μέρος. Αμέσως επόμενο βήμα, ήταν η έκβαση των συνολικών αποτελεσμάτων σε σχέση με τις υπάρχουσες δομές αντιμετώπισης των περιστατικών κακοποίησης στην πόλη του Ηρακλείου και τις προτάσεις Κοινωνικής Πολιτικής για τον τομέα της πρόληψης και θεραπείας.

Όσον αφορά την ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων, ως βασικό μέσο χρησιμοποιήθηκε το πρόγραμμα του ηλεκτρονικού υπολογιστή Microsoft Word για την καταγραφή των δεδομένων και την μετατροπή αυτών σε στατιστικά στοιχεία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7°

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Στην προσπάθεια μας να αναλύσουμε και να επεξεργαστούμε τα δεδομένα που προέκυψαν, αρχικά, θα αναφερθούμε σ'αυτά, που αφορούν τον πρώτο θεματικό άξονα. Τα στοιχεία αυτά είναι σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των ερωτώμενων του δείγματός μας, το χαρακτήρα της υπηρεσίας στην οποία εργάζονται, την επαγγελματική εξέλιξη αυτών και την διάρκεια της εμπειρίας τους, στον εργασιακό χώρο, δηλαδή δημογραφικά κυρίως στοιχεία.

Οι 15 από τις 20 υπηρεσίες που απευθυνθήκαμε στο δήμο Ηρακλείου και συγκεκριμένα το 75% είναι Ν.Π.Δ.Δ., ενώ το υπόλοιπο 25% των υπηρεσιών ανήκουν στο Ν.Π.Ι.Δ., στο ποσοστό αυτό προστίθενται και οι φιλανθρωπικές οργανώσεις.

Το 60% των ερωτηθέντων του δείγματος, ασκούν το επάγγελμα του κοινωνικού λειτουργού, ενώ το υπόλοιπο ποσοστό αναφέρεται σε ψυχολόγους και νοσηλευτικό προσωπικό. Το 55% αυτών των ειδικοτήτων, απασχολούνται στην ίδια θέση εργασίας που είναι και σήμερα (δηλ. ως Κ/Λ, ψυχολόγοι, νοσηλευτές), αλλά σε διαφορετική υπηρεσία υγείας και πρόνοιας. Η προηγούμενη, συγκεκριμένα, εργασιακή εμπειρία αναφέρεται σε χώρους όπως το Κ.Ε.Σ.Α.Ν, το Κέντρο Ειδικών Παιδιών, το Κέντρο Ψυχικής Υγείας, Παιδικοί Σταθμοί, Κ.Α.Π.Η., κ.α. Δύο από τους ερωτηθέντες του δείγματος εργάζονταν σε διαφορετική θέση από αυτήν που εργάζονται σήμερα και η εμπειρία τους αφορά τον δημόσιο διοικητικό χώρο. Η επαγγελματική άνοδος και εξέλιξη των ερωτηθέντων παρατηρείται στον έναν από τους 20 (5%), ο οποίος σήμερα κατέχει την θέση του προϊσταμένου της κοινωνικής υπηρεσίας στην οποία εργάζεται.

Το 45% των ερωτηθέντων, παρακάτω, δηλώνει από 1 έως 5 χρόνια εργασιακή εμπειρία, σύμφωνα με τη θέση που έχει στη συγκεκριμένη υπηρεσία. Το 15% έχει εμπειρία από 6 έως 11 χρόνια, ενώ το 40% εργάζονται από 11 έως 20 χρόνια. Διαπιστώνεται λοιπόν, σύμφωνα με τα παραπάνω ότι η διάρκεια εργασιακής εμπειρίας ποικίλει, καθώς και το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτώμενων του δείγματος έχει εμπειρία από 1εως 5 χρόνια. Σημαντικό είναι να αναφερθεί στο 45% αυτών που έχουν την μικρότερη εμπειρία, χρονικά, το 40% αφορά αυτούς που δεν είχαν εργαστεί σε άλλον επαγγελματικό χώρο, εκτός από αυτόν στον οποίο βρίσκονται τώρα (δηλ. δεν εργάζονται).

Η ανάλυση του δεύτερου θεματικού άξονα του ερωματολογίου, αφορά τη διερεύνηση των στοιχείων κάθε υπηρεσίας σε σχέση με την απασχόληση του προσωπικού, τα προγράμματα που χρησιμοποιεί, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει, το στόχο αυτής και τις συνεργασίες που αναπτύσσει με άλλες.

Η πλειοψηφία του δείγματος των υπηρεσιών, απασχολεί κοινωνικούς λειτουργούς. Το ποσοστό που το επιβεβαιώνει αυτό, φτάνει στο 85%. Ωστόσο, τέσσερις από αυτές τις υπηρεσίες απασχολούν και ψυχολόγους. Ένα μικρό ποσοστό αναφέρεται μόνο στην απασχόληση διοικητικού και νοσηλευτικού προσωπικού, ενώ παράλληλα στο 85% των υπηρεσιών δηλώνονται και οι κατηγορίες του προσωπικού των

φυσιοθεραπευτών, εργοθεραπευτών, νομικών συμβούλων και οικογενειακών βοηθών. Η ύπαρξη διεπιστημονικού προσωπικού στις περισσότερες υπηρεσίες, διαπιστώνεται, ότι ενισχύει την ανάπτυξη συνεργασίας τους. Η συνεργασία, λοιπόν, του ειδικευμένου προσωπικού σε περιστατικά κακοποίησης, επικεντρώνεται σύμφωνα με τα δεδομένα μας, στην αντικειμενική διάγνωση της κάθε περίπτωσης και στην κατάλληλη αντιμετώπιση αυτής σύμφωνα με τα μέσα που διαθέτει και αξιοποιεί κάθε υπηρεσία. Το ποσοστό, που ερμηνεύει το παραπάνω πλησιάζει το 70% του δείγματός μας. Το Υπόλοιπο 30% δεν αναφέρεται σε συνεργασία μεταξύ ειδικευμένου προσωπικού. Το στοιχείο αυτό, δικαιολογείται κυρίως από την αριθμητική ανεπάρκεια προσωπικού και την παρουσία ενός μόνο ειδικού/ επαγγελματία υγείας και πρόνοιας (δηλ. υπάρχει μόνο κοινωνικός λειτουργός ή ψυχολόγος στην υπηρεσία).

Η παρακάτω περιγραφή και ανάλυση των δεδομένων μας, αφορά τα προγράμματα που χρησιμοποιεί κάθε υπηρεσία και τον στόχο που θέτει η ίδια για θέματα που αφορούν την κακοποίηση. Τα στοιχεία που προκύπτουν επιβεβαιώνουν ότι η λειτουργία κάθε υπηρεσίας επηρεάζεται τόσο από τη στελέχωση του προσωπικού όσο και από την χρησιμοποίηση αξιοποίηση των προγραμμάτων που διαθέτει. Έτσι ανάλογα, λοιπόν, υποθέτουμε ότι καθορίζεται και ο στόχος αυτής, για θέματα που αφορούν γενικότερα τη βία και ειδικότερα την κακοποίηση των γυναικών. Οι υπηρεσίες που απασχολούν στο μεγαλύτερο ποσοστό κοινωνικούς λειτουργούς, δηλαδή το 85%, δηλώνει ότι αξιοποιεί προγράμματα συμβουλευτικής και στοχεύει κυρίως στην διερεύνηση των περιστατικών, μέσω κοινωνικού ιστορικού, ώστε να γίνει η κατάλληλη παραπομπή για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Στις υπηρεσίες, ωστόσο, όπου απασχολούνται και ψυχολόγοι ως στόχος για την αντιμετώπιση των περιστατικών κακοποίησης αναφέρεται η ψυχολογική στήριξη και θεραπεία αυτών, όπου είναι δυνατό. Μιλώντας για θεραπεία και ψυχολογική στήριξη, οι ερωτώμενη εξηγούν, τη βαρύτητα που δίνουν στα θέματα που απασχολούν τις κακοποιημένες γυναίκες, όπως π.χ. βελτίωση συνθηκών ζωής, ενίσχυση αυτοεκτίμησης, οικονομική ανεξαρτησία κ.α. Το ποσοστό που επιβεβαιώνει τα παραπάνω στοιχεία, αγγίζει το 35%.

Προσθετικά, το 85% των ερωτηθέντων, δηλώνει ότι τα προγράμματα της υπηρεσίας τους ενισχύουν την παρέμβαση τους. Ενώ ένα μόλις 15% υποστηρίζει το αντίθετο. Παρ'όλο που το ποσοστό των τελευταίων είναι μικρό σε σχέση με τον αριθμό του δείγματος μας, δίνει τη δυνατότητα να προχωρήσουμε σε κάποιες υποθέσεις και κάποιους προβληματισμούς. Αξίζει, ωστόσο να αναφερθεί ότι η άποψη των παραπάνω δικαιολογείται από την έλλειψη του τομέα πρόληψης, όπως μας αναφέρουν. Οι υποθέσεις και οι προβληματισμοί που αμέσως παραθέτουμε αφορούν γενικότερα την παρέμβαση των επαγγελματιών υγείας και πρόνοιας και συγκεκριμένα τις συνθήκες που επικρατούν στο εργασιακό τους περιβάλλον, τα προγράμματα που χρησιμοποιεί η κάθε υπηρεσία και τον ρόλο αυτών όσον αφορά την προσαρμογή ή όχι σ'αυτά καθώς και την δυνατότητα διεύρυνσης των δράσεών τους..

Το ποσοστό του 55% του δείγματος που αναφέρει ότι αντιμετωπίζει δυσκολίες λόγω ανεπάρκειας προγραμμάτων ίσως δίνει μια άποψη για την αδυναμία ανάπτυξης του ρόλου των επαγγελματιών σε τομείς πέρα από αυτούς που υποστηρίζει η υπηρεσία. Τελικά, αυτό που διαπιστώνεται σύμφωνα με τα δεδομένα μας είναι το γεγονός ότι το προσωπικό, η παρέμβαση αυτού, ο στόχος και το αντικείμενο της υπηρεσίας καθώς

και οι δυσκολίες που εντοπίζονται, είναι παράγοντες που αλληλεξαρτώνται και αλληλοεπηρεάζονται.

Αισιόδοξο φαίνεται το ποσοστό των ερωτηθέντων που απαντούν ότι ενημερώνονται για θέματα που αφορούν την κακοποιημένη γυναίκα πανελλαδικά. Το ποσοστό που προκύπτει είναι το 70%. Σ' αυτή την περίπτωση υποθέτουμε πως οι παραπάνω παράγοντες δεν λειτούργησαν ανασταλτικά. Το ενδιαφέρον ίσως, η διάθεση του κάθε επαγγελματία, οι αξίες, οι αρχές του, η ανάγκη για το δικαίωμα υπεράσπισης της επιμόρφωσης και ενημέρωσης του, συντελούν ισχυρά και θετικά.

Βέβαια, αμέσως, το επόμενο στοιχείο, έρχεται να αμφισβητήσει εν μέρει το παραπάνω. Το ποσοστό του 65% δεν γνωρίζει την ισχύουσα νομοθετική πραγματικότητα για το θέμα της κακοποίησης. Υποθέτουμε, σ' αυτό το σημείο, ότι δεν γίνεται σωστά η αξιοποίηση των πηγών ενημέρωσης από τους ερωτώμενους (δηλ. τα σεμινάρια, συνέδρια που παρακολουθούν, όπως αναφέρουν) ή ότι τα μέσα ενημέρωσης και πληροφόρησης τους δεν προσεγγίζουν το θέμα της κακοποίησης από την νομική του πλευρά. Παράλληλα, το 25%, των ερωτηθέντων έρχεται να "επισκιάσει" την αντίθεση των παραπάνω δεδομένων αναφέροντας ότι δεν ενημερώνεται για τα θέματα της κακοποίησης γιατί δεν είναι σχετικά με τα ενδιαφέροντα του ή το αντικείμενο της εργασίας του.

Το παρακάτω τελευταίο στοιχείο του δεύτερου θεματικού άξονα του ερωτηματολογίου, αφορά τη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών και τους λόγους ανάπτυξης αυτής. Το 90% των υπηρεσιών του δείγματος συνεργάζεται με άλλες που ασχολούνται περισσότερο ή καλύτερα πιο εξειδικευμένα με περιστατικά κακοποίησης. Οι λόγοι παραπομπής και ενημέρωσης για τα περιστατικά αυτά, καλύπτουν το μεγαλύτερο ποσοστό, δηλ. το 60% αναφέρονται συγκεκριμένα, δηλ. απαντήσεις όπως σε "καταστάσεις άμεσης ανάγκης", "σε ξεκάθαρο περιστατικό κακοποίησης" και "για την διαμονή της γυναίκας στον ξενώνα".

Ο τρίτος θεματικός άξονας, που ακολουθεί, αναφέρεται στο γενικότερο προφίλ των κακοποιημένων γυναικών. Τα στοιχεία που διερευνήσαμε αφορούσαν τα κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά αυτής της ομάδας(κακοποιημένων γυναικών) . Συγκεκριμένα, έγινε προσπάθεια καταγραφής του μέσου όρου της ηλικίας των κακοποιημένων γυναικών, του μορφωτικού τους επιπέδου, της εθνικότητας τους, της κατοικίας τους καθώς και το είδος της βίας που δέχτηκαν. Οι τελευταίες, ωστόσο, ερωτήσεις αυτού του άξονα αφορούν την πηγή ενημέρωσης των γυναικών για την υπηρεσία που απευθύνθηκαν, το χρονικό διάστημα που αναζήτησαν βοήθεια και στήριξη ύστερα από το πρώτο περιστατικό βίας που δέχτηκαν και τέλος τη σειρά των υπηρεσιών του επισκέφτηκαν για την δήλωση του περιστατικού.

Αρχικά, πρέπει να αναφερθεί ότι καμία υπηρεσία του δείγματός μας, δεν διατηρούσε στατιστικά στοιχεία που να αφορούν την κατηγορία των κακοποιημένων γυναικών. Επισημαίνεται, ότι οι απαντήσεις των ερωτώμενων προσεγγίζουν το μέσο όρο αυτών. Τα στοιχεία, λοιπόν, που δόθηκαν για την ηλικία των γυναικών που δέχτηκαν κάποιο είδος βίας και απευθύνθηκαν στην υπηρεσία του δείγματος, καλύπτουν όλες τις ηλικιακές κατηγορίες ενηλίκων δηλ. (18-28/ 29-30/ 31-40/ 41-5-/ 51-60 /61 και άνω) . Καμία κατηγορία ηλικίας δεν έρχεται πρώτη ή τελευταία σε ποσοστό ή συχνότητα. Αυτό μας οδηγεί στην υπόθεση ότι η βία αφορά όλες τις ηλικιακές κατηγορίες των

γυναικών και δεν υπάρχει κάποια συγκεκριμένη κατηγορία ηλικίας που να σηματοδοτεί την παρουσία των περιστατικών κακοποίησης. Είναι ένα στοιχείο άλλωστε που επιβεβαιώνεται και από τη βιβλιογραφική μας αναφορά. Κρίνουμε απαραίτητο να επισημάνουμε πως η κακοποίηση δεν αφορά μόνο ενήλικες γυναίκες αλλά και μικρότερες σε ηλικία, όπως π.χ. κακοποίηση ανηλίκων, βρεφών, βιασμοί παιδιών /εφήβων. Επίσης, πρέπει να τονιστεί ότι η διερεύνηση του προφίλ των κακοποιημένων γυναικών δεν αναιρεί το γεγονός ότι υπάρχουν και κακοποιημένοι άντρες/ σύζυγοι.

Σύμφωνα με τα δεδομένα μας, δικαιολογημένα, παρατηρείται ότι η ηλικιακή κατηγορία των γυναικών από 61 ετών και άνω, αναφέρεται κυρίως από υπηρεσίες των Κ.Α.Π.Η.. Σ' αυτό το σημείο οι υποθέσεις μας για τα περιστατικά κακοποίησης είναι σχετικές με τον τρόπο ζωής αυτών των γυναικών, με τον ρόλο και την θέση αυτών στην κοινωνία και στην οικογένεια, με τις αρχές και αξίες μιας παλιότερης εποχής. Βέβαια, το γεγονός ότι αναφέρονται όλες οι ηλικιακές κατηγορίες μας οδηγεί στην υπόθεση ότι η παρουσία και η συχνότητα του φαινομένου της κακοποίησης δεν επηρεάζεται από το πέρασμα του χρόνου και τις αλλαγές που συντελούνται κατά τη διάρκεια αυτού, στο γενικότερο πλαίσιο μιας κοινωνίας.

Έτσι, όπως διακρίνονται τα στοιχεία για την ηλικία των κακοποιημένων γυναικών, παράλληλα ακολουθούν και αυτά για το μορφωτικό επίπεδο αυτών, σύμφωνα με το δείγμα μας. Οι απαντήσεις, των ερωτώμενων αφορούν γυναίκες αναλφάβητες, απόφοιτες δημοτικού γυμνασίου και λυκείου. Δεν αναφέρονται περιπτώσεις που είναι απόφοιτοι μιας τεχνικής ή ανώτατης σχολής. Αυτό και πάλι είναι ένα στοιχείο που δεν αναιρεί το γεγονός ότι μπορεί να υπάρχουν κακοποιημένες γυναίκες μ' αυτό το μορφωτικό επίπεδο. Ίσως η επαγγελματική – κοινωνική και οικονομική τους κατάσταση να τους οδηγεί στην απόκρυψη τέτοιων περιστατικών ή στην αναζήτηση παροχής υπηρεσιών από ιδιώτες επαγγελματίες. Παρατηρώντας, επίσης, τις ηλικίες των γυναικών σε σχέση με το μορφωτικό τους επίπεδο σύμφωνα με δεδομένα των απαντήσεών, διαπιστώνουμε ότι παρουσιάζεται ένα μέσο μορφωτικό επίπεδο που ερμηνεύεται από τη βασική εκπαίδευση και σε σημαντικό ποσοστό από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Υποθέσεις που αφορούν το κοινωνικό και ίσως το οικογενειακό περιβάλλον, καθώς και οι συνθήκες αυτών, ίσως να επηρεάζουν τις ανάγκες των κακοποιημένων γυναικών.

Η παρακάτω επεξεργασία των στοιχείων αφορά την εθνικότητα των γυναικών που απευθύνονται στις υπηρεσίες του δείγματός μας. Ο μέσος των γυναικών και η πλειοψηφία αντίστοιχα των απαντήσεών μας, δίνουν την πληροφορία ότι το 95% αυτών προέρχονται από την Ελλάδα. Δύο ωστόσο, ερωτώμενοι από το 95% προσθέτουν ότι στη υπηρεσία τους, απευθύνθηκαν γυναίκες από την Αλβανία, ενώ ένας μόνο δήλωσε ότι υπήρχε περιστατικό από την Αγγλία. Η μη αναφορά, βέβαια, στην προσέλευση γυναικών από άλλες εθνικότητες, δεν ενισχύει το γεγονός ότι υπάρχουν μόνο Ελληνίδες κακοποιημένες γυναίκες. Αν λοιπόν, λάβουμε υπόψη μας, την υποδοχή του Ελληνικού κράτους, σ' ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα που την τελευταία περίπου δεκαετία, υποθέτουμε ότι οι δυσκολίες των γυναικών κατά την ένταξη τους στη χώρα μας, όπως π.χ. οικονομική κατάσταση, ανάγκη επιβίωσης, διαφορετικό πολιτιστικό πρότυπο, αδυναμία επικοινωνίας λόγω διαφορετικής γλώσσας, αποτελούν τους πιθανούς παράγοντες που εμποδίζουν την αναφορά και γνωστοποίηση των περιστατικών βίας.

Όσον αφορά την οικογενειακή κατάσταση των κακοποιημένων γυναικών το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών όπως δηλώνεται είναι παντρεμένες και συγκεκριμένα το 80%. Το ίδιο ποσοστό εξέφρασε την άποψη ότι δράστες των περιστατικών αυτών είναι οι άντρες-σύζυγοι. Ένα μικρότερο ποσοστό της τάξεως του 25% αναφέρει και τις άγαμες γυναίκες, ενώ το υπόλοιπο 5% αφορά τις διαζευγμένες κακοποιημένες γυναίκες.

Παρακάτω, διερευνήθηκε η μόνιμη κατοικία των κακοποιημένων γυναικών. Το 85% των ερωτηθέντων απάντησαν πως η μόνιμη κατοικία των γυναικών είναι η αστική πόλη. Το υπόλοιπο 25%, δήλωσε την επαρχία και το χωριό. Η διαφορά μεταξύ των δυο παραπάνω ποσοστών, υποθέτουμε ότι μπορεί να οφείλεται στη συγκέντρωση των περισσότερων υπηρεσιών στον δήμο του Ηρακλείου, γεγονός που ενισχύει την προσβασιμότητα των κατοίκων της σε αυτές. Άλλοι πιθανοί παράγοντες που δικαιολογούν την διαφορά των ποσοστών είναι ίσως η έλλειψη ενημέρωσης σε κατοίκους περιοχών γύρω από την πόλη, ή η παρουσία μιας ίσως διαφορετικής νοοτροπίας που αφορά θέματα ισότητας και γενικότερα συνθηκών ζωής καθώς, επίσης, και μια διαφορετική λειτουργία των άτυπων δικτύων (συγγενείς-φίλοι-οικογένεια).

Οι τελευταίες ερωτήσεις του τρίτου θεματικού άξονα, μας έδωσαν πληροφορίες για το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μέχρι οι γυναίκες θύματα να απευθυνθούν σε κάποια υπηρεσία. Οι εννιά από τους 20 επαγγελματίες των υπηρεσιών του δείγματος, δηλώνουν ότι οι γυναίκες απευθύνθηκαν αμέσως μετά το περιστατικό βίας, δηλαδή το 45%. Το 25%, ανέφερε ότι οι γυναίκες ζήτησαν βοήθεια μετά από 12 μήνες που προηγήθηκε το πρώτο περιστατικό κακοποίησης. Πρέπει βέβαια, να αναφέρουμε ότι στο ποσοστό αυτό ανήκουν οι απαντήσεις των επαγγελματιών του Κ.Α.Π.Η.. Η ενημέρωση των γυναικών που απευθύνθηκαν για την αναζήτηση βοήθειας και στήριξης ή απλά συμμετοχής στα προγράμματα των υπηρεσιών, προέρχεται κατά ένα μεγάλο ποσοστό από τους φίλους και συγγενείς. Το ποσοστό αυτό φτάνει στο 50% σύμφωνα με τις απαντήσεις των ερωτώμενων. Σ' αυτό το σημείο, διακρίνεται η λειτουργία των άτυπων δικτύων και η σημαντικότητα της ενημέρωσης και πληροφόρησης μεταξύ των ατόμων. Το 50% των περιστατικών που εξυπηρετήσαν οι υπηρεσίες για θέματα που αφορούσαν την κακοποίηση, προήλθε από παραπομπή κάποιας άλλης υπηρεσίας. Διαπιστώνεται λοιπόν, ότι η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών και η αλληλοενημέρωση γενικότερα μοιράζεται το ίδιο καλά τόσο από τα τυπικά δίκτυα όσο και από τα άτυπα.

Ο τέταρτος και τελευταίος θεματικός άξονας του ερωτηματολογίου περιλάμβανε ερωτήσεις σχετικές, με την στάση των άτυπων δικτύων και των Μ.Μ.Ε. ως προς τα περιστατικά κακοποίησης, με το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με τις υπάρχουσες δομές στην πόλη του Ηρακλείου, τα αίτια του φαινομένου κ.α. Γενικότερα, οι ερωτήσεις του τέταρτου θεματικού άξονα, έδιναν τη δυνατότητα για μια προσπάθεια διερευνήσεις θεμάτων που πρέπει να απασχολήσουν όλους τους επαγγελματίες υγείας και πρόνοιας καθώς και κάθε Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ωστόσο, η καταγραφή των προτάσεων από τους ερωτώμενους για την μείωση των περιστατικών βίας, θεωρούμε ότι αποτέλεσε έναν σημαντικό πρόλογο για την παραπάνω διερεύνηση, η οποία πρέπει να ληφθεί υπόψη από κάθε επίσημο και ανεπίσημο φορέα.

Αρχικά, οι ερωτώμενοι μίλησαν για την στάση των άτυπων δικτύων. Αυτό που αναφέρθηκε από την πλειοψηφία είναι ότι υπάρχει προκατάληψη από την πλευρά

αυτών των δικτύων για το θέμα της κακοποίησης. Το ποσοστό που ισχυρίστηκε την παραπάνω άποψη αγγίζει το 40%. Ερμηνεύοντας αυτή την προκατάληψη, μίλησαν κυρίως για την άγνοια και τον φόβο που υπάρχει στο εσωτερικό των άτυπων δικτύων. Το 25% δήλωσε ότι η στάση των ανεπίσημων φορέων, δηλαδή οικογένεια- συγγενείς-φιλανθρωπικές οργανώσεις κ.α., είναι υποστηρικτική στα περιστατικά κακοποίησης.

Αναφέρθηκαν συγκεκριμένα στην οικονομική στήριξη που μπορούν να δώσουν, στην ψυχολογική και στην προσωπική φιλοξενία του θύματος. Το υπόλοιπο ποσοστό αναφέρθηκε σε μια στάση που χαρακτηρίζεται από την αδιαφορία, τη μυστικοπάθεια καθώς και τη μη-οργάνωση των ανεπίσημων δικτύων ώστε να καταφέρουν να προβάλλουν και να διατηρήσουν μια υποστηρικτική στάση ως προς τα περιστατικά κακοποίησης.

Ανάλογες, ωστόσο, ήταν και οι απαντήσεις τους, στην ερώτηση για την δυνατότητα και τον τρόπο που έχουν τα άτυπα δίκτυα, προκειμένου να βοηθήσουν τα θύματα που έχουν υποστεί τη βία. Το 30% αυτών, μίλησε για την οικονομική στήριξη που μπορεί να παρέχουν τα άτυπα δίκτυα. Οι απαντήσεις, ωστόσο, αυτών που ανέφεραν ότι οι ανεπίσημοι φορείς δεν έχουν τον τρόπο και την δυνατότητα να υποστηρίξουν ένα τέτοιο θέμα, δικαιολογήθηκαν από την άγνοια που επικρατεί στον αυτών και την μη-ενημέρωση για τα θέματα που αφορούν γενικότερα τη βία. Σημαντικό, κρίνεται να αναφερθεί ότι το 25% μίλησε για τους πιθανούς τρόπους δραστηριοποίησης και υποστήριξης των ανεπίσημων/άτυπων δικτύων ως προς το φαινόμενο της κακοποίησης. Συγκεκριμένα, δήλωσαν “πως μπορούν, μόνο αν κινηθούν δραστικά για τα νομικά ζητήματα που αφορούν αυτό το θέμα να διεκδικήσουν το δικαίωμα υπεράσπισης και υποστήριξης των θυμάτων μέσω εξειδικευμένων κέντρων”.

Η αντιμετώπιση του θέματος από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, κρίθηκε κατά 95% αρνητική. Οι απαντήσεις που χαρακτηρίζουν αυτή την άποψη είναι “εκμεταλλεύονται την εμπορικότητα αυτού του θέματος” “Προσεγγίζουν το θέμα μονόπλευρα και ρατσιστικά” “δε σέβονται τη γυναίκα, τη χρησιμοποιούν για δικά τους οφέλη”. Διαπιστώνεται σ’ αυτό το σημείο ότι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, καταλαμβάνουν μια ισχυρή θέση στην ενημέρωση και προβολή κοινωνικών θεμάτων και γενικότερα φαινομένων. Αν λάβουμε υπόψη μας, ότι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, έχουν ως στόχο την πληροφόρηση του κοινού, διακρίνουμε, σύμφωνα με την άποψη του δείγματος μας, ότι για θέματα που αφορούν ένα τόσο σημαντικό και πολυδιάστατο ζήτημα δεν ενεργοποιούν σωστά και κατάλληλα το ρόλο τους. Τα στοιχεία της εμπορικότητας της εκμετάλλευσης της παραπληροφόρησης, της υπερβολής και της υποκειμενικότητας, χαρακτηρίζουν ένα διαφορετικό ρόλο από αυτόν που θα έπρεπε να έχουν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Εξίσου σημαντικό ποσοστό του δείγματός μας που ανέρχεται στο 95%, αναφέρεται και στην ανεπάρκεια των δομών στην πόλη του Ηρακλείου για την αντιμετώπιση των περιστατικών κακοποίησης. Οι απόψεις που επιβεβαιώνουν το παραπάνω ποσοστό, μιλούν για την ανεπάρκεια δομών και για την μη-ανταπόκριση αυτών στον αριθμό των κακοποιημένων γυναικών. Αρκεί να αναφερθεί ότι ο ξενώνας κακοποιημένων γυναικών στο Ηράκλειο καλύπτει ανάγκες όλων των Νομών της Κρήτης. (Χανιά-Ρέθυμνο-Λασιθί). Το 40% περίπου δηλώνουν “έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και Κέντρων για την αντιμετώπιση του θέματος”. Ενώ το 45%, μιλά για “μη-συντονισμό μεταξύ των υπηρεσιών”.

Το 100% του δείγματός μας, απαντώντας ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση “αδρανεύει και ότι ο ρόλος αυτής είναι ανύπαρκτος”, δίνει έμμεσα μια άποψη/απάντηση για την ανεπάρκεια των δομών. Αναφερόμενοι, λοιπόν στον ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, σχολιάζουν ότι η ίδια αδρανεύει για το κοινωνικό αυτό θέμα και δεν αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη προγραμμάτων και ενίσχυση των δομών, ώστε να αντιμετωπίσει εις βάθος το φαινόμενο της κακοποίησης. Στο σημείο αυτό, μπορεί να γίνουν υποθέσεις τόσο για το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σε κοινωνικά ζητήματα, όσο και για τα μέσα και το χρόνο που έχει στη διάθεσή της, ώστε να τα αξιοποιήσει και να προχωρήσει σε ουσιαστικές και όχι επιφανειακές ενέργειες. Διερευνώντας, τέτοια ζητήματα θα πρέπει να αναζητήσουμε τα αίτια και τις ευθύνες από τη ρίζα τους. Θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας, τη λειτουργία του συστήματος υγείας και πρόνοιας και την κοινωνική πολιτική που το επηρεάζει και το κατευθύνει.

Στην παρακάτω ερώτηση για την αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια από το ποινικό μας δίκαιο, και οι 20 επαγγελματίες του δείγματός μας απάντησαν πως η βία πρέπει να ποινικοποιείται. Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφέρουμε ότι οι κανόνες του Ελληνικού ποινικού δικαίου δεν έχουν προβλέψει την ποινικοποίηση όλων των μορφών της βίας. Ωστόσο, αναφέρεται, σε σχετική βιβλιογραφία και σύμφωνα με την διερεύνηση του νομοσχεδίου, ότι ο συζυγικός βιασμός δεν ποινικοποιείται. Θεωρούμε λοιπόν ότι το θέμα της ενδοοικογενειακής βίας πρέπει να καθοριστεί και να ερμηνευτεί με περισσότερη προσοχή από την πλευρά των αρμοδίων οργάνων.

Προσθετικά και φτάνοντας στις τελευταίες ερωτήσεις του τέταρτου θεματικού άξονα, οι 12 από τους 20 ερωτώμενους του δείγματός μας, δηλαδή το 60%, δηλώνουν την ανάγκη για την παρουσία εξειδικευμένου προσωπικού στη υπηρεσία τους. Οι 2 Από τους 12 αναφέρουν τη σημαντικότητα της παρουσίας ενός νομικού συμβούλου για την άρτια ενημέρωση των εξυπηρετούμενων κακοποιημένων γυναικών. Οι 6 από τους 20, δηλαδή το 30%, δηλώνουν ότι δε χρειάζονται εξειδικευμένο προσωπικό και το δικαιολογούν, λέγοντας ότι “η υπηρεσία δεν ασχολείται αποκλειστικά με το θέμα της κακοποίησης και το προσωπικό που ήδη υπάρχει, καλύπτει τις ανάγκες των εξυπηρετούμενων”. Ένα πολύ μικρό ποσοστό, το 10%, αναφέρεται στην επιμόρφωση του προσωπικού σε θέματα κακοποίησης. Αν και αυτή η άποψη αναφέρεται από 2 ερωτώμενους, κρίνουμε σημαντική την προσέγγιση αυτή, υποστηρίζοντας ότι η ενημέρωση και επιμόρφωση των ειδικών είναι θέμα που αφορά, τόσο την δεοντολογία ενός επαγγέλματος, όσο και την ενίσχυση της παρέμβασης των ειδικών υγείας και πρόνοιας.

Απαντώντας παρακάτω, στα πιθανά αίτια που προκαλούν τη βία μέσα στην οικογένεια και οι 20 ερωτώμενοι, δηλαδή το 100%, μίλησαν για κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες που την επηρεάζουν. Αναφέρθηκαν στην οικογένεια, στις αξίες και αρχές που προβάλλει κάθε τέτοιο κλειστό σύστημα, στις συνθήκες ζωής και στους παράγοντες που επηρεάζουν την εξέλιξη αυτής, όπως η ανεργία, οι κοινωνικές ανισότητες, τα Μ.Μ.Ε., τα πολιτιστικά πρότυπα, τα ήθη και τα έθιμα. Οι 15 (75%), από το σύνολο πρόσθεσαν τους παράγοντες που επηρεάζουν τις διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας, των συντρόφων και των συζύγων. Μίλησαν για το αίσθημα και τις συνέπειες της ζήλιας, καθώς και για την έλλειψη επικοινωνίας, μεταξύ του ζευγαριού. Παράλληλα, 2 και πάλι από τους 20, αναφέρθηκαν και στα σοβαρά προβλήματα υγείας που αντιμετωπίζουν κάποια άτομα

και συγκεκριμένα σ'αυτά που αφορούν την ψυχική υγεία. Μίλησαν δηλαδή για ψυχώσεις και γενικότερα για την προσωπικότητα του ατόμου. Διαφαίνεται, λοιπόν, πως η βία μέσα στην οικογένεια είναι πολυδιάστατο θέμα. Είναι ένα φαινόμενο που επηρεάζεται από κοινωνικούς, οικονομικούς και ψυχολογικούς παράγοντες. Στοιχεία που επιβεβαιώνεται από τη βιβλιογραφία μας και συγκεκριμένα από την αναφορά των θεωρητικών προσεγγίσεων αυτού του θέματος.

Οι προτάσεις, τέλος, που καταγράφηκαν από τους ερωτώμενους για την μείωση των περιστατικών βίας, υποδηλώνουν ότι για την αντιμετώπιση, ενός τέτοιου φαινομένου πρέπει να λειτουργήσει κατάλληλα, και παράλληλα, το σύστημα του τομέα της πρόληψης και θεραπείας. Κανένα από αυτά δεν μπορεί να σταθεί και να ανταποκριθεί από μόνο του, στις απαιτήσεις και διαστάσεις ενός τέτοιου φαινομένου. Οι προτάσεις λοιπόν, που επιβεβαιώνουν μια τέτοια άποψη είναι οι εξής: 1. Οι ενημερώσεις σε ομάδες εφήβων, γονιών και γενικότερα η ευαισθητοποίηση του κοινού. 2. Διεξαγωγή ερευνών για τη διερεύνηση στοιχείων του φαινομένου ώστε να λειτουργήσει κατάλληλα ο τομέας της πρόληψης και θεραπείας. 3. Επιμορφωτικά σεμινάρια του προσωπικού, σε θέματα που αφορούν την ενδοοικογενειακή βία. 4. Λειτουργία προγραμμάτων για την επαγγελματική κατάρτιση και στήριξη των κακοποιημένων γυναικών, ώστε να βελτιώσουν τις συνθήκες ζωής τους. 5. Αυστηρότερες νομοθετικές ρυθμίσεις. 6. Δημιουργία εξειδικευμένων κέντρων για την εξυπηρέτηση περιστατικών κακοποίησης. 7. Καλύτερος συντονισμός και πιο άρτια οργάνωση μεταξύ των υπηρεσιών και των ήδη υπαρχόντων δομών. Προτάσεις τέτοιες, όπως οι παραπάνω, μιλούν για τα ειδικά θέματα που αφορούν την ευαισθητοποίηση, την πρόληψη, την ενημέρωση και την ουσιαστική συμμετοχή. Η κατάλληλη εκτίμηση αυτών από τους αρμόδιους μπορεί να αποτελέσει το αντικείμενο και τον στόχο κινητοποιήσεων για αλλαγές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8°

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Σύμφωνα με την ανάλυση των στοιχείων που προηγήθηκε, αναδείχθηκαν πολλά σημαντικά θέματα που αφορούν ευρύτερα μια κοινωνία που έχει αναπτύξει τις θέσεις και τις στάσεις της, που έχει δημιουργήσει ένα σύστημα πρόνοιας και έχει δώσει τη δυνατότητα στα μέλη της να διεκδικήσουν τα δικαιώματά της και να σταθούν υπεύθυνα στις υποχρεώσεις τους.

Όλα τα παραπάνω, ωστόσο, αφορούν ειδικότερα τις κοινωνικές επιστήμες και συγκεκριμένα την επιστήμη της Κοινωνική Εργασίας καθώς και όλους τους επαγγελματίες υγείας και πρόνοιας, όλους δηλαδή τους ειδικούς που εξυπηρετούν και εργάζονται με άτομα, ομάδες και κοινότητα.

Ένα από τα θέματα που έχουν προκύψει από την ανάλυση των στοιχείων της έρευνας, αφορά τη σημαντικότητα της λειτουργίας του τομέα της πρόληψης και της παρέμβασης των ειδικών σύμφωνα με τα μέσα που διαθέτουν και αξιοποιούν από το φορέα τους.

Το θέμα της πρόληψης αφορά τη συμπεριφορά κάθε μονάδας και κάθε συνόλου στον κλοιό μιας κοινωνίας. Η πρόληψη ως τρόπος συμπεριφοράς αρχίζει να αναπτύσσεται με τη διερεύνηση των θεμάτων και των χαρακτηριστικών ενός φαινομένου, ώστε να μπορέσει να λειτουργήσει κατάλληλα. Συγκεκριμένα, λοιπόν, η αναζήτηση των χαρακτηριστικών του φαινομένου της βίας αποτελεί τον αρχικό στόχο για τη καλύτερη δυνατή κλινική αντιμετώπιση. Η συμβολή τους στη δευτερογενή πρόληψη, δηλαδή στην έγκαιρη εντόπιση ενηλίκων που έχουν προδιάθεση για σωματική κακοποίηση έχουν αποτελέσει αντικείμενο ερευνών. Παράδειγμα αποτελούν οι ειδικές μελέτες στη Μεγάλη Βρετανία, Η.Π.Α. και Ελλάδα, οι οποίες ανέδειξαν κλίμακες υψηλού κινδύνου για σωματική βία. (Σταυριανάκη Μ, 2003:20).

Σήμερα, οι διεθνείς εξελίξεις, η σχετική εμπειρία, η δυνατότητα έρευνας με εμπλουτισμό ποιοτικών χαρακτηριστικών, η κλινική προσέγγιση, η εφαρμογή πιλοτικών προγραμμάτων κοινωνικού χαρακτήρα, έχουν τροφοδοτήσει κοινοτικές εφαρμογές με στόχο την κοινοτική ανάπτυξη και την προαγωγή της υγείας.

Στο σημείο αυτό, βρίσκεται το επείγον του θέματος: Τόσο σε επίπεδο παροχής υπηρεσιών, όσο και σε επίπεδο κοινωνικού σχεδιασμού. Ενώ το προνοιακό μοντέλο στο οποίο εντάσσονται η έννοια της φροντίδας της οικογένειας και η έννοια του συμφέροντος κάθε ενήλικου εξυπηρετούμενο, είναι υπαρκτό, έχει διαπιστωθεί από τη συγκέντρωση των εμπειριών για τα διάφορα συστήματα κοινωνικής πολιτικής ότι μπορούμε να βρούμε νέους δρόμους προσέγγισης.

Η ισορροπία ανάμεσα σε τρεις νέους στόχους ευθύνης με τη συμβολή των επαγγελματιών είναι το μέγα ζητούμενο: σε αυτόν της καινοτομίας, με διάθεση και "μεράκι" για νέες προσεγγίσεις, της συμπληρωματικότητας, προς αποφυγή παραχωρημένων και αλληλοσυγκρουόμενων τρόπων αντιμετώπισης και της

διεπιστημονικότητας με τη λειτουργία ομάδας στο φορέα που θα "μοιράζεται" όχι μόνο την ευθύνη και τις επιστημονικές ανησυχίες για την έκβαση κάθε περίπτωσης, αλλά και το συναίσθημα ικανοποίησης για το αποτέλεσμα. Ο επαγγελματίας μόνος του, είναι δύσκολο να διαχειριστεί τη συναισθηματική φόρτιση στο χώρο της βίας. Η αδυναμία του είναι δυνατόν να τον οδηγήσει σε επαγγελματική εξάντληση (burn out) ή ακόμα χειρότερα, αυτή να αναστραφεί με παντοδυναμία. (Σταυριανάκη Μ. 2003:23)

Έχει προσφύως, λεχθεί ότι η κοινότητα αποτελεί το καταλληλότερο πλαίσιο για την πρόληψη της βίας. Οι καιροί επιβάλλουν να δοθεί απάντηση σε αυτή την πρόκληση που με άλλα λόγια δεν είναι η διευθέτηση των συνεπειών της κρίσης, αλλά η πρόληψή της. Η πρόληψη όμως της κακοποίησης ως πρόβλημα δημόσιας υγείας, απαιτεί όχι μόνο τον καινοτομικό χαρακτήρα της κοινότητας που συνίσταται στον πρωτότυπο τρόπο παροχής κοινωνικής φροντίδας, αλλά αυτή να αποτελεί ένα δυνατό πλαίσιο αναφοράς για την αντιμετώπιση του κοινωνικού προβλήματος.

Επιπλέον, η πρόληψη συμβάλει στη ανάδειξη εκείνων των δυνατών σημείων που εμπεριέχουν τη συνάφεια και τους αλληλοκαθορισμούς της βίας. Αυτή η λογική, αποτελεί το μοντέλο πάνω στο οποίο θα πρέπει να εστιάζονται δράσεις και προγράμματα πρωτογενούς και δευτερογενούς πρόληψης.

Στη δεκαετία του 1990, ενισχύεται ο διάλογος για το ζήτημα της κοινοτικής ανάπτυξης στο πλαίσιο της διαχείρισης των πόρων και προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην ανάπτυξη προγραμμάτων τοπικής παρέμβασης δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση σε ζητήματα οργάνωσης, σχεδιασμού και μεθοδολογίας, ενώ έγιναν απόπειρες για τη σύνδεση των πρακτικών κοινωνικής προστασίας με αναπτυξιακά ζητήματα και ολιστικές παρεμβάσεις και διαμορφώθηκαν δίκτυα συνεργασίας ανάμεσα σε διαφορετικούς τομείς και οργανώσεις. (Ζαιμάκης Γ. 2002:57-58).

Παράδειγμα της παραπάνω πρακτικής συνιστά το πρόγραμμα κοινοτικής ανάπτυξης και προαγωγής υγείας στον οικισμό Αγ. Αποστόλων, Ρόδου, το 1995. στόχος του προγράμματος ήταν η κοινοτική ανάπτυξη και η προαγωγή της υγείας με επίκεντρο το νεανικό πληθυσμό, μέσα από μια πολυεπίπεδη και επιστημονική προσέγγιση, ώστε να αναπτυχθούν διεργασίες κοινωνικοποίησης σε έναν οικισμό που χαρακτηριζόταν από συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού. (Σταυριανάκη Μ, 2003: 23)

Είναι σαφές, ότι τέτοιου είδους δράσεις αποκλίνουν από τα προνομιακά μοντέλα διαχείρισης ψυχοκοινωνικών προβλημάτων, τα οποία εστιάζονται στις ελλειμματικές περιπτώσεις ατόμων, ομάδων και κοινοτήτων χρησιμοποιώντας όρους ατομικής παθολογίας, ψυχολογικοποίησης των συμπεριφορών και ατομοκεντρικές παρεμβάσεις. Αυτές οι πρακτικές απολήγουν στη λειτουργική ένταξη των ατόμων σε ένα περιβάλλον που γέννα τα προβλήματα, χωρίς ωστόσο, να συμβάλλουν στη διαμόρφωση δομών αποτροπής και ριζικής αντιμετώπισης των πραγματικών προβλημάτων. Σε μακρό-επίπεδο ενισχύουν την υπάρχουσα τάξη πραγμάτων και λειτουργούν ως μηχανισμοί κοινωνικού ελέγχου των διαφορετικών. (Ζαιμάκης Γ.,2002:26)

Η βία, λοιπόν, ως φαινόμενο θα πρέπει να αντιμετωπιστεί μέσα από τις τρεις μορφές πρόληψης. Της πρωτογενούς, με στόχο τη γενική βελτίωση της ποιότητας ζωής όλου

του πληθυσμού. Η συνεχής ευαισθητοποίηση του γενικού πληθυσμού οφείλει να στοχεύει στην αλλαγή των κοινωνικών αξιών, δομών και θεσμών που προωθούν διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα και στηρίζουν τις κοινωνικές ανισότητες. Της δευτερογενούς, με στόχο την έγκαιρη εντόπιση πληθυσμού νέων ατόμων, που χαρακτηρίζονται ως ευάλωτες για την ανάπτυξη συμπεριφορών "υψηλού κινδύνου". Της τριτογενούς, στοχεύοντας στην θεραπευτική αντιμετώπιση των ατόμων που ήδη κακοποιούνται για τη διακοπή του κύκλου βίας.(Σταυριανάκη Μ., 2003:24)

Σύμφωνα με τα παραπάνω και λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που συλλέξαμε από την έρευνα μας για την αντιμετώπιση των περιστατικών βίας και γενικότερα του φαινομένου, θεωρούμε ότι ο καθορισμός μιας βασικής πολιτικής πρόληψης ως "ανάγκη για φροντίδα με επίκεντρο την κοινότητα" θα μπορούσε ρεαλιστικά να περιλαμβάνει:

- Συνεργασία υπηρεσιών Υγείας-Ψυχικής Υγείας –Πρόνοιας -Εκπαίδευσης
- Στελέχωση υπηρεσιών με διεπιστημονική σύνθεση.
- Προσέγγιση ευάλωτων οικογενειών, με την ενίσχυση του θεσμού "επισκέπτη υγείας" και του θεσμού "βοήθεια στο σπίτι".
- Προώθηση ερευνών για θέματα που αφορούν γενικότερα τη βία.
- Ψυχική Υγεία με κοινοτικό προσανατολισμό.
- Συνεχείς επιμόρφωση του προσωπικού των υπηρεσιών υγείας στα θέματα που αφορούν την κακοποίηση.
- Σχεδιασμός και παροχή υπηρεσιών, ευθυγραμμισμένων στις ανάγκες των θυμάτων- ενηλίκων και παιδιών και όχι των επαγγελματιών.
- Αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών και καθιέρωση συστηματικής αξιολόγησης της λειτουργίας τους , ως αναπόσπαστο μέρος της θεσμικής δομής και του κοινωνικού σχεδιασμού.

Ένα άλλο κεντρικό σημείο που αναδείχθηκε μέσα από την ανάλυση των στοιχείων της μελέτης μας είναι η διαχρονικότητα αυτού του φαινομένου. Το προφίλ των κακοποιημένων γυναικών που διερευνήθηκε στην παρούσα έρευνα αποδεικνύει ότι τα περιστατικά βίας επηρεάζουν και επηρεάζονται από τις συνθήκες, τις αξίες, τις θέσεις, τις στάσεις και γενικότερα του πολιτισμού κάθε κοινωνίας. Γυναίκες που έζησαν στη μεταπολεμική περίοδο και γυναίκες που διανύουν τον 21^ο αιώνα είναι θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Γυναίκες που έζησαν σε μια εκτεταμένη πατριαρχική οικογένεια και γυναίκες που μεγάλωσαν μέσα σε μια πυρηνική οικογένεια έχουν υποστεί τη βία. Η βία, λοιπόν, εξακολουθεί να είναι παρούσα στη ζωή των ανθρώπων στο σύνολο αυτών και να ακολουθεί τις εξελίξεις που δέχεται κάθε κοινωνία.

Κοινωνιολογικές και Ψυχολογικές προσεγγίσεις επιβεβαιώνουν τα παραπάνω και συνθέτουν ένα ζήτημα πολυδιάστατο, ένα ζήτημα που υπήρχε, υπάρχει και παραμένει. Η αλλαγή των αιτιών για την παρουσία του φαινομένου όπως αυτή παρουσιάζεται χρονολογικά σε κάθε κοινωνία προϋποθέτει και τη διερεύνηση των νέων τρόπων αντιμετώπισης και προσέγγισης αυτού. Η εξέλιξη των αναγκών, η διαμόρφωση του πολιτισμού, η έκφραση αυτού μέσα από νέες τεχνικές, νέα μέσα και μεθόδους, συνιστούν και την διεύρυνση νέων δομών αντιμετώπισης.

Παρ' όλο, λοιπόν, που το στοιχείο της εξέλιξης επισημάνθηκε και διακρίθηκε μέσα από την έρευνα μας, η παράθεση των προτάσεων του δείγματος μας επιβεβαίωσαν την έλλειψη των δομών πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας στην περιοχή της πόλης του Ηρακλείου. Το γεγονός ότι εκφράστηκε από την πλειοψηφία του

δείγματος μας η απουσία των μέτρων και δομών της τοπικής αυτοδιοίκησης στην αντιμετώπιση του φαινομένου, μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Τ.Α. δεν έχει ενεργοποιήσει κατάλληλα τον ρόλο της στους τομείς πρόληψης και θεραπείας, Αρκεί μόνο να λάβουμε υπόψη μας ότι ο Ξενώνας κακοποιημένων Γυναικών στο Ηράκλειο εξυπηρετεί και τους νομούς Ρεθύμνου, Λασιθίου και Χανίων. Περιπτώσεις που χρήζουν ανάγκη φιλοξενίας και δεν καλύπτονται από τον Ξενώνα του Ηρακλείου, παραπέμπονται σε αντίστοιχο της Αθήνας.

Γι' αυτό, τέλος, κρίνουμε σημαντικές τις προτάσεις του δείγματός μας καθώς και αυτές που παρουσιάστηκαν προηγούμενα για την καλύτερη αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου. Αναφέρουμε, ωστόσο, και τονίζουμε ότι οι ειδικοί των δομών υγείας και πρόνοιας της τοπικής αυτοδιοίκησης πρέπει να δράσουν, ώστε οι γυναίκες να απενεχοποιηθούν ως θύματα βίας, να δώσουν ενεργό ρόλο στους μάρτυρες περιστατικών βίας και να φροντίσουν αξιοποιώντας κατάλληλα το χρόνο και τα μέσα που διαθέτουν, ώστε να γίνει συνείδηση ότι η βία δεν είναι προσωπικό ζήτημα που στιγματίζει τη γυναίκα, αλλά ένα κοινωνικό φαινόμενο.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Φτάνοντας στο τέλος αυτής της μελέτης, θεωρούμε σημαντικό να σκιαγραφήσουμε σ' ένα ειδικότερο και πιο προσωπικό ύφος την πορεία και εξέλιξη αυτής. Αρχικά, λοιπόν, η έρευνα αυτής της μελέτης ξεκίνησε με ενθουσιασμό, κατάλληλη προετοιμασία καθώς και οργάνωση όσον αφορά την δομή του θεωρητικού μέρους και τις συνεντεύξεις μας στους ειδικούς των υπηρεσιών του δείγματός μας. Τα ερωτήματα της έρευνας μας ήταν σαφή, καθώς και η διάθεση μας για την ανταλλαγή των απόψεων του ερευνούμενου θέματος, ευδιάκριτη. Δυστυχώς η έλλειψη χρόνου από την μεριά των ειδικών καθώς και οι υποχρεώσεις τους σε σχέση με την υπηρεσία που εργάζονταν, δεν άφησαν κάποιες φορές το περιθώριο για τη διεξαγωγή μιας εποικοδομητικής συνέντευξης. Η αναβλητικότητα των καθορισμένων επισκέψεών μας, ήταν ένα συχνό φαινόμενο κατά τη διάρκεια της έρευνας.

Ένα τέτοιο περιστατικό ήταν αρκετά αρνητικό για την διάθεση μας στην έγκαιρη ολοκλήρωση της έρευνάς μας. Πέρα, βέβαια από το προαναφερόμενο αρνητικό σημείο, η έρευνα διεξήχθη χωρίς άλλες δυσκολίες και αναβολές. Ωστόσο, δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε το ενδιαφέρον αρκετών επαγγελματιών για το θέμα μας καθώς και για τα αποτελέσματα της έρευνας, σε σχέση με την πληρότητα των υπάρχοντων δομών αντιμετώπισης περιστατικών κακοποίησης στην πόλη του Ηρακλείου.

Η ολοκλήρωση αυτής της έρευνας έδωσε ένα πολύ ευχάριστο συναίσθημα στη ομάδα μας. Η επεξεργασία και ανάλυση των στοιχείων αυτής ήταν ένα ακόμα δημιουργικό μέρος της μελέτης μας. Η ανάδειξη των αποτελεσμάτων της έρευνας έδωσε την ευκαιρία για την ανάπτυξη προβληματισμών σχετικά με θέματα που αφορούν τόσο την αντιμετώπιση του φαινομένου της βίας σε ένα τοπικό επίπεδο, όσο και σε ένα υπερτοπικό- διεθνές επίπεδο. Τα αποτελέσματα της έρευνας μας μπορεί να μην αποδίδουν μια εικόνα με τις κατάλληλες δομές αντιμετώπισης, όμως το σημαντικότερο που διαπιστώθηκε, ήταν η διάθεση των επαγγελματιών για την ανάπτυξη συνεργασιών και η ευαισθητοποίηση τους για τα θέματα που αφορούν γενικότερα τη βία και τις δομές αντιμετώπισης της. Θεωρούμε ότι οι προτάσεις της Κοινωνικής Πολιτικής των επαγγελματιών έτσι όπως παρουσιάστηκαν στην παρούσα έρευνα, αποτελούν το σημαντικότερο κομμάτι αυτής. Η ρεαλιστική παρουσίαση από τη μεριά τους, για τις υπάρχουσες δομές φανερώνουν μια ειλικρινή στάση και μία θετική διάθεση για την διεύρυνση και βελτίωση των υπάρχοντων δομών του Ηρακλείου, στην αντιμετώπιση περιστατικών βίας, με στόχο την πληρέστερη ανταπόκριση τους στα περιστατικά ενδοοικογενειακής βίας.

Παρόμοια αποτελέσματα όπως τα παραπάνω «κλείνουν» την έρευνα μας ευχάριστα και εποικοδομητικά. Άλλωστε το σημαντικότερο για εμάς ήταν η διαδικασία εμπλοκής στην παρούσα έρευνα και η ευαισθητοποίηση των συμμετοχόντων για ένα τόσο σημαντικό και πολυδιάστατο φαινόμενο. Η αξιοποίηση, ωστόσο, των αποτελεσμάτων αυτής, θεωρούμε ότι προσδίδει ένα καλό υλικό για την περαιτέρω διερεύνηση θεμάτων που αφορούν το φαινόμενο της βίας.

Ευχάριστο θα ήταν για εμάς η διεξαγωγή ερευνών στην πόλη του Ηρακλείου, καθώς και στο νομό, για την διερεύνηση του προφίλ των κακοποιημένων γυναικών και των υπόλοιπων δομών αντιμετώπισης των περιστατικών βίας. Τέτοιες έρευνες αποτελούν ένα πολύ καλό μέσο αξιολόγησης των υπηρεσιών και ένα πολύ καλό μέσο για αλλαγή με στόχο την κοινοτική και κοινωνική ανάπτυξη.

BIBΛIOΓPAΦIA

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αδαμάκη Ντορέττα, (2000), Έρευνα κατά τη βία των γυναικών, Αθήνα.
- Αλζόν Κλώντ, (1976), Η διπλή καταπίεση της γυναίκας, Αθήνα: Ράππα.
- Άντμαν Μαρί Ελίζαμπεθ, (1990), Βία και πονηριά, Αθήνα: Καστανιώτη.
- Δαράκη Πέπη, (1995), Το όραμα της ισοτιμίας της γυναίκας, Αθήνα:Καστανιώτη.
- Διεθνής Αμνηστία – Ελληνική επιτροπή, (1997), Εκπαίδευση για τα ανθρώπινα δικαιώματα, Αθήνα – Κομοτηνή: Σάκκουλα Αντ.
- Δούλκερη Τέσσα, (1997), Μ.Μ.Ε. και ισότητα των δύο φύλλων, Αθήνα: Παπαζήση.
- Ιατρίδης Δημήτρης, (1998), Σχεδιασμός κοινωνικής πολιτικής, Αθήνα: Gutenberg.
- Καλατζή- Αζίζι, (1996), Προκαταλήψεις και στερεότυπα δημιουργία και αντιμετώπιση, Αθήνα:Γενική γραμματεία λαϊκής επιμόρφωσης.
- Καλλινικάκη Θ., (1998), Κοινωνική Εργασία: Εισαγωγή στη θεωρία και πρακτική κοινωνικής εργασίας, Αθήνα: Ελληνικά γράμματα.
- Κατάκη Χ., (1984), Οι τρεις ταυτότητες της ελληνικής οικογένειας, Αθήνα:Κέδρος
- Μαράτου- Αλιπαβίτη, (1995), Η οικογένεια στην Αθήνα: Οικογενειακό πρότυπο και στρατηγικές πρακτικής, Αθήνα: Εθνικό κέντρο κοινωνικών ερευνών.
- Μουσούρου, (1993), Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας, Αθήνα: Έλλην
- Ξηραδάκη Κ., (1998), Το φεμινιστικό κίνημα στην Ελλάδα, Αθήνα: Γλάρος.
- Οσόκερ Λ., (1989), Η κακοποιημένη γυναίκα, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα
- Πανούσης Γ., (1990), Σύγχρονα θέματα εγκληματολογίας, Αθήνα: Δανιά
- Σταθόπουλος Π., (1996), Κοινωνική πρόνοια, Αθήνα:Ελληνικά γράμματα
- Τσιγγής Α., (1996), Ο βιασμός ένα αθέατο έγκλημα, Αθήνα- Κομοτηνή: Σάκκουλα Α.

- Τσιγγρής Α., (1993), Εμπορία και σεξουαλική εκμετάλλευση της γυναίκας, Αθήνα: Σάκκουλα Α.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ/ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ ΦΥΛΛΑΔΙΑ

- Αγάθωνος- Γεωργοπούλου, (1990), «Η βία στην οικογένεια», στο Σύγχρονα θέματα, τεύχος 47, σελ. 43-44.
- Αρτινοπούλου Β., (2000), «Σπάζοντας τη σιωπή», Αθήνα, πρακτικά συνεδρίου.
- Ζαβό Κ., (1996), Έρευνα με ερωτηματολόγιο, Αθήνα: Ελληνικά γράμματα
- Ιατρίδης Δ., (2000), «Κράτος κοινωνικής πρόνοιας, παγκόσμια προοπτική», στο Κοινωνική Εργασία, τεύχος 60, σελ. 56.
- ΜΑ.ΚΙ.ΝΕΘ., (2000), «Τομέας ευαισθητοποίησης και έρευνας», Αθήνα, Ενημερωτικό φυλλάδιο.
- Μάρδας Γ., (2000), «Κοινωνική ανισότητα, κοινωνικοδιοικητική πολιτική σε εθνικό και διεθνές επίπεδο», στο κοινωνική Εργασία, τεύχος 60, σελ 53.
- Μάλκομ Π., (2000), Σύγχρονη θεωρία της κοινωνικής εργασίας, Αθήνα: Ελληνικά γράμματα
- Μουζακίτης Γ., (1989), «Συζυγική βία, αιτιολογία, επιπτώσεις, παρέμβαση», στο Κοινωνική Εργασία, τεύχος 16, σελ 217-227.
- Μπούρη Γ., (2000), «Λειτουργία του ξενώνα κακοποιημένων γυναικών», Αθήνα , Πρακτικά συνεδρίου.
- Παπανδρέου Β., (2000), «Σπάζοντας τη σιωπή: η Βία στην οικογένεια είναι έγκλημα», Αθήνα , Πρακτικά συνεδρίου.
- Σταματοπούλου Ε., (2000), «Σπάζοντας τη σιωπή» Αθήνα, Πρακτικά Συνεδρίου.
- Σταυριανάκη Μ., (2003), «Κακοποίηση-παραμέληση παιδιού: Η σημασία της κοινοτικής προσέγγισης σε μια πολιτική πρόληψης», στο Κοινωνική Εργασία, τεύχος 69, σελ 19-30.
- Χέρμαν Ζ., (1996), Βία- επακόλουθα- ψυχικά τραύματα- θεραπεία, Αθήνα: Θετίλη.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bisman C., (1998), Social work practice cases and principles, United States of America: Brooks Cole.
- Cibelman M., (1995), What social workers do, United States of America: NASW
- Currie Dh., (1990), “ Battered women and the state: from the failure of theory to a theory of failure” in journal of Human justice, Vol. 1,p. 77-96
- Doell (2002), “ Family violence and the law”, in Violence in the family, achievement and goals, Cyprus, p.148-152
- Hammer and Saunders, (1993), Women, Violence and crime prevention, England: Avebury
- Loizidou E., (2002), “Family violence and the law”, in Violence in the family achievement and goals, Cyprus, p.152-154
- Moroney and Kryisk., (1998), Social Policy and Social Work- Critical essays on the Welfare state, New York: Aldine de Gruyter.
- Powell F., (1992), The politics of Irish Social Policy 1600-1990, United States: Edwin Mellen
- Pyrgos M., (2002), Violence in the family achievement and goals, Nicosia - Cuprys.
- Ramazanoglou C., (1992), “On feminist methology: male reason versus female empowerment”, in zournal of the British sociological association, vol 26
- Reicher B., (2002) “ Violence family therapy and the legal system” in Violence in the family achievement and goals, Cuprys, p. 192-197
- Seith C., (2002), “ A complex equation women’s safety, economic independency and poverty in the context of social services, dealing with domestic violence”, in violence in the family achievement and goals, Cuprys, p. 283-288
- Wallance H., (2002), Family violence, legal medical and social perspectives, United States of America: Allyn and Bacon

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- <http://www.ncadv.org/>
- <http://www.womensaid.org.uk>
- <http://www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs/r86.pdf>
- <http://www.homeoffice.gov.uk/violenceagainstwomen>
- www.unicef.gr/oldpress/2000/01-2000.htm.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΈΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ, ΓΙΑ ΤΗΝ
ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΑΠΟ ΕΠΙΣΗΜΑ
ΔΙΚΤΥΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α'

ΔΙΚΤΥΑ- ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ- ΚΕΝΤΡΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΛΗ ΠΕΡΙΟΧΗ / ΝΟΜΟΣ Τ.Κ. ΤΗΛΕΦΩΝΟ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΦΑΞ

ΑΔΕΔΥ-ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ: ΨΥΛΛΑ 2 & ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ, ΑΘΗΝΑ,
105 57. 3246109, 3244677 3246165

ΑΘΗΝΑ - ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ:
ΚΕΡΑΣΟΥΝΤΟΣ 5, ΑΘΗΝΑ , 115 28. 7775223, 7757771

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ: ΔΡΑΓΑΤΣΑΝΙΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, ΠΛ.
ΚΛΑΥΘΜΩΝΟΣ, 105 59. 3215291-5 3215276

ΓΕΣΑΣΕ - ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ: ΚΗΦΙΣΙΑΣ 16, ΑΘΗΝΑ, 115 26. 7711711,
7710157

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ Ν.Δ.: ΠΙΤΤΑΚΟΥ 2, ΑΘΗΝΑ, ΠΛΑΚΑ, 105 58.
3314847 3314817

ΓΡΑΦΕΙΟ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 70 & ΠΕΙΡΑΙΩΣ,
ΑΘΗΝΑ , 105 53. 5244657

ΓΣΕΒΕΕ-ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ: ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 24, ΑΘΗΝΑ , 106 82.
3304555, 3003875

ΓΥΝΑΙΚΕΙΟ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΤΥΠΟΥ INFO-FEMMINA: ΚΑΝΙΓΓΟΣ 9, ΑΘΗΝΑ,
106 67. 3304864 3306562

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ: ΠΛ. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ 3,
ΘΕΣ/ΝΙΚΗ , 546 30. 031-511751 031-511402

Δ/ΝΣΗ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: ΠΕΙΡΑΙΩΣ 40,
ΑΘΗΝΑ, 104 37. 5233111

ΔΗΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ-ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ:
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ 7, ΘΕΣ/ΝΙΚΗ, 546 26. 031-555053

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ: ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΜΕΓΑΡΟ ΚΟΜΟΤΗΝΗ
691 00 2525999

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΕΙΑ-ΤΟΜΕΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΙΝΑ 30 ΑΘΗΝΑ 106 72
3600628

ΔΙΚΤΥΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ ΑΡΙΑΔΝΗ ΙΚΟΝΙΟΥ 1
ΘΕΣ/ΝΙΚΗ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗ 564 30 031-655551 031-665855

ΔΙΚΤΥΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΣΤΗΝ ΥΠΑΙΘΡΟ ΝΕΟ
ΡΥΣΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 0392-71780 0392-71780

ΔΙΚΤΥΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΥΡΩΠΗΣ-ΤΜΗΜΑ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ 15
ΑΘΗΝΑ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ 115 23 6913100 6411449

ΔΙΩΝΗ - ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ & ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΕ
ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ Χ.ΜΟΥΣΚΟΥ 18 ΑΘΗΝΑ ΖΩΓΡΑΦΟΥ 157 72
7486297, 7486267 7751976

ΕΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ Γ'ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 48Β ΑΘΗΝΑ 104 33
8836917 8839271

ΕΛΑΝΗ - ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ & ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΙΑ ΤΙΣ
ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΔΟΪΡΑΝΗΣ 13 ΑΘΗΝΑ 113 62 8829041, 9310945 8827677

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΣΟΛΩΝΟΣ
121 ΑΘΗΝΑ 106 78

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΚΑΡΑΟΛΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ 17
ΑΘΗΝΑ ΜΕΛΙΣΣΙΑ 151 27 6131351 6131531

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΔΗΜΟΥ ΝΙΚΑΙΑΣ ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΑΙΑΣ ΠΕΙΡΑΙΑΣ
ΝΙΚΑΙΑ 184 50 4250226

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ
32 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ 546 31 031-270803

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ - ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΒΑΣ.ΣΟΦΙΑΣ 2
ΑΘΗΝΑ 106 74

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΙΑΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, UNESCO
ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ 30 & Γ.ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 546 55 031-
423152,422270 031-422271

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ-ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΣΟΛΩΝΟΣ 121 ΑΘΗΝΑ 106 81 3606390, 3806390, 3837592 6456467, 3806390

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ & ΕΡΓΑΣΙΑ ΑΡΙΑΝΟΥ 30 ΑΘΗΝΑ 116
35 7231546, 0294-96658

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΩΝ ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ 13α
ΑΘΗΝΑ 115 23 6456680, 6467937 6456680

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ EURO-INFO
CENTER ΞΕΝΙΑΣ 16 ΑΘΗΝΑ 115 28 7790713 7778694

ΙΔΡΥΜΑ ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΛΥΚΑΒΗΤΤΟΥ 1 ΑΘΗΝΑ 106 72 3626111, 3637455

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΜΑΝΑΤΖΕΡ & ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΩΝ
ΚΟΡΙΝΘΟΥ 228 ΠΑΤΡΑ 061-622512

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ 26-28 ΑΘΗΝΑ 117 42 9246523
9246523

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ-
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ Ε.Π.Ε. ΕΛΛΑΝΙΚΟΥ 6 ΑΘΗΝΑ 116 35

ΚΕΓΜΕ-ΚΕΝΤΡΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ
ΧΑΡ.ΤΡΙΚΟΥΠΗ 115 ΑΘΗΝΑ 114 73 3813968,3815660

ΚΕΕ ΔΗΜΗΤΡΑ ΝΙΚΗΤΑΡΑ 18 ΛΑΡΙΣΑ 270 63

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΟΜΗΡΟΥ & ΕΣΤΙΑΣ 2
ΣΥΡΟΣ 841 00 0281-81315 0281-87813

ΚΕΝΤΡΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ & ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΙΚΗΣ 24 ΑΘΗΝΑ 105 57
3244380 3227706

ΚΕΝΤΡΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΡΓΑΝΗ ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗ & ΔΑΒΑΚΗ 1 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ
ΣΥΚΙΕΣ 566 25 031-621166

ΚΕΝΤΡΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΙΛΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ ΙΚΑΡΟΥ 52 ΑΘΗΝΑ
ΙΛΙΟΝ 131 22 2634688

ΚΕΝΤΡΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ 18 ΚΑΡΔΙΤΣΑ
43 100 0441-71594

ΚΕΝΤΡΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΛΕΚΚΑ 12 ΑΘΗΝΑ 105 61 3223048,
3236025 3234048

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ ΚΟΡΙΤΣΙΟΥ ΟΡΓ.ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΑΛΑΜΑΝΗ
& ΙΕΖΕΚΙΗΛ ΚΑΡΔΙΤΣΑ 43 100 0441-20802

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 109 ΑΘΗΝΑ 114
72 3628104 3619287

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΗΣ ΚΕΔΕ ΡΩΜΥΛΙΑΣ 11 ΑΘΗΝΑ ΚΑΣΤΡΙ 146
71 8011842, 6230830 6230830

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΘΥΜΑΤΩΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΚΟΡΑΗ 14 ΙΩΑΝΝΙΝΑ ` 454 44 0651-78810
0651-72378

ΚΕΝΤΡΟ ΜΕΡΙΜΝΑΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ & ΠΑΙΔΙΟΥ ΓΡΙΒΑΙΩΝ 4 & ΣΚΟΥΦΑ 75
ΑΘΗΝΑ 106 80 3637547, 4410409, 3641581 3639758

ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ
ΚΕΤΕΜΕ ΣΟΛΩΝΟΣ 41 ΑΘΗΝΑ 106 72 3626236 3616236

ΛΥΚΕΙΟ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ 14 ΑΘΗΝΑ 106 72 3611042,
3628978 3607355

Ο.Η.Ε. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΑΜΑΛΙΑΣ 36 ΑΘΗΝΑ 105
58 5230640

ΟΑΕΔ-ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ 8 ΑΘΗΝΑ
ΓΛΥΦΑΔΑ 166 10

ΟΤΕ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 15 ΑΘΗΝΑ 105 61 3302121 3302125-6

ΟΤΟΕ-ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΒΗΣΣΑΡΙΩΝΟΣ 9 ΑΘΗΝΑ 115 26

Π.Ε.Ο.Ν. ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ & ΠΑΙΔΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ 82
ΑΘΗΝΑ 157 73

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΔΙΚΤΥΟ ΑΙΡΕΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ Λ.ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ 91 ΑΘΗΝΑ 114 74 6511373, 6521137
6523084, 6424243

ΠΑΣΕΓΕΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΗΦΙΣΙΑΣ 16 ΑΘΗΝΑ 115 26

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΟΥ 1
ΛΑΜΙΑ 351 00 0231-32977 0231-39622

ΣΜΙΛΗ ΚΕΝΤΡΟ ΝΕΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ & ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ
ΑΘΗΝΑΣ ΣΑΡΑΝΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ 17 ΑΘΗΝΑ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ 121 34

ΣΤΑΘΜΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΜΑΝΑΣ & ΠΑΙΔΙΟΥ Ι.Κ.Α. ΑΛΑΜΑΝΗ 35
ΚΑΡΔΙΤΣΑ
431 00

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΙΣΟΤΗΤΑΣ-ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΩΝ 96
ΑΘΗΝΑ 115 26 7771871, 7773410

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΔΙΑΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ 30 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ 546 55 031-423152, 422270 031-422271

ΤΕΛΛΕΣΙΛΛΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΕΜΙΝΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 109 ΑΘΗΝΑ
114 72 3628104 3619287

ΤΜΗΜΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ Κ.Κ.Ε Λ.ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ 145 ΑΘΗΝΑ 142 31 2492111

ΤΜΗΜΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΥ ΠΛ.ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ 1 ΑΘΗΝΑ 105 53
3378509-10 3219914

ΤΟΜΕΑΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΠΑΣΟΚ ΧΑΡ.ΤΡΙΚΟΥΠΗ 45 ΑΘΗΝΑ 106 80 3608609
3644625

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ
ΑΓ.ΜΕΛΕΤΙΟΥ 166 ΑΘΗΝΑ 104 45

ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ-ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ ΤΑΪΓΕΤΟΥ 23 ΑΘΗΝΑ ΠΑΛ.ΨΥΧΙΚΟ 154 52 6726462-3, 6756801,
6726296, 6726361 6726417

ΥΠΕΧΩΔΕ-ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ & ΠΟΥΛΙΟΥ ΑΘΗΝΑ 115
23
ΧΕΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ 11 ΑΘΗΝΑ 106 72 3642292

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β'

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

A. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

A1. ΟΡΓΑΝΩΣΗ. _____

A2. Η Συγκεκριμένη οργάνωση είναι:

1. Ν.Π.Ι.Δ
2. Ν.Π.Δ.Δ.
3. Φιλανθρωπική οργάνωση.

A3. Σε ποια θέση απασχολείστε στην συγκεκριμένη υπηρεσία. _____

A4. Πόσα χρόνια απασχολείστε στην συγκεκριμένη θέση. _____

A5. Πριν από την υπηρεσία στην οποία εργάζεστε σήμερα , απασχολούσασταν
Σε κάποια άλλη;

1. Αν ΝΑΙ σε ποια υπηρεσία _____
- 1 α. Πόσα χρόνια _____
- 1 β. Σε ποια θέση _____
2. ΟΧΙ

A6. Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο.

1. Απόφοιτος Δημοτικού
2. Απόφοιτος Γυμνασίου
3. Απόφοιτος Λυκείου
4. Απόφοιτος Τεχνικής / Επαγγελματικής Σχολής (Ι.Ε.Κ., Ο.Α.Ε.Δ., Ιδιωτικές Σχολές, κλπ.)
5. Απόφοιτος Εκκλησιαστικής Σχολής
6. Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής (Α.Ε.Ι., Τ.Ε.Ι.)
7. Μεταπτυχιακές Σπουδές.
8. Άλλο _____

**B. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΑΥΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ
ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΤΙΣ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ**

B1. Ποιες από τις παρακάτω κατηγορίες προσωπικού απασχολούνται στην
υπηρεσία στην οποία εργάζεστε.

1. Διοικητικό Προσωπικό
2. Ιατροί
3. Ψυχίατροι
4. Ψυχολόγοι
5. Κοινωνικοί Λειτουργοί
6. Νοσηλευτές
7. Άλλο επιστημονικό προσωπικό _____
8. Άλλο _____

B2. Υπάρχει συνεργασία μεταξύ του ειδικευμένου προσωπικού σε περιστατικά Κακοποίησης;

1. ΝΑΙ
2. ΟΧΙ

B3. Τι είδους συνεργασία υπάρχει; _____
_____.

B4. Ποιος είναι ο στόχος της συγκεκριμένης υπηρεσίας για το θέμα της κακοποιημένης γυναίκας; _____
_____.

B5. Τι είδους προγράμματα χρησιμοποιούνται στην συγκεκριμένη υπηρεσία

1. Πρόληψη, (περιγράψτε σύντομα) _____
2. Θεραπεία, » _____
3. Συμβουλευτική » _____
4. Άλλο » _____.

B6. Τα προγράμματα που χρησιμοποιούνται ενισχύουν την παρέμβαση σας, στην αντιμετώπιση περιστατικών βίας; _____
_____.

B7. Είστε ενημερωμένοι για το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο.

1. ΝΑΙ
2. ΟΧΙ

B8. Μπορείτε να μας περιγράψετε την ισχύουσα νομοθετική πραγματικότητα; _____
_____.

B9. Ενημερώνεστε για τα θέματα που αφορούν την κακοποιημένη γυναίκα

1. Πανελλαδικά
- 1 α. Με ποιο τρόπο; _____
2. Διεθνώς
- 2 α. Με ποιο τρόπο; _____
3. Δεν ενημερώνομαι
- 3 α. Για ποιους λόγους; _____.

B10. Συνεργάζεστε με άλλες υπηρεσίες, που ασχολούνται με το θέμα της κακοποιημένης γυναίκας;

1. ΝΑΙ
- 1 α. Ποιες _____
2. ΟΧΙ
- 2 α. Γιατί;

B11. Σε ποιες περιπτώσεις συνεργάζεστε με άλλες υπηρεσίες _____

- B12. Στην υπηρεσία όπου εργάζεστε εντοπίζονται δυσκολίες όσον αφορά:
1. Στην ανεπάρκεια προγραμμάτων
 2. Στον αυξημένο αριθμό γυναικών που απευθύνονται στην συγκεκριμένη υπηρεσία
 3. Στην έλλειψη διεπιστημονικού προσωπικού
 4. Στην αριθμητική ανεπάρκεια προσωπικού
 5. Άλλο _____

Γ. ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΚΑΚΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Γ1. Ποιο είναι το μέσο όρο ηλικίας των κακοποιημένων γυναικών που απευθύνονται στη συγκεκριμένη υπηρεσία

1. 18-29
2. 30-39
3. 40-49
4. 50-59
5. 60 και άνω.

Γ2. Ποιο είναι το μορφωτικό επίπεδο των περισσότερων κακοποιημένων γυναικών που απευθύνονται στην υπηρεσία, όπου εργάζεστε

1. Απόφοιτος Δημοτικού
2. Απόφοιτος Γυμνασίου
3. Απόφοιτος Λυκείου
4. Απόφοιτος Τεχνικής/ Επαγγελματικής Σχολής (Ι.Ε.Κ, Ο.Α.Ε.Δ, Ιδιωτικές Σχολές)
5. Απόφοιτος Τ.Ε.Ι ή Πανεπιστημίου
6. Άλλο _____

Γ3. Τι εθνικότητας είναι η πλειοψηφία των γυναικών που απευθύνονται στην υπηρεσία σας

1. Ελληνική
2. Αλβανική
3. Ρωσική
4. Κυπριακή
5. Αγγλική
6. Άλλη _____

Γ4. Ποια είναι η οικογενειακή κατάσταση των περισσότερων κακοποιημένων Γυναικών.

1. Έγγαμη
2. Άγαμη
3. Διαζευγμένη
4. Χήρα

Γ5. Ποια είναι η μόνιμη κατοικία τους;

1. Αστική πόλη
2. Επαρχία
3. Χωριό
4. Εξωτερικό

Γ6. Ποια είναι η πηγή ενημέρωσης των εξυπηρετούμενων για τις παροχές της υπηρεσίας σας;

1. Φίλοι /Συγγενείς
2. Μ.Μ.Ε
3. Παραπομπή από άλλη υπηρεσία
- 3 α. Ποια; _____
4. Άλλο _____

Γ7. Μετά από πόσο χρονικό διάστημα που προηγήθηκε το πρώτο περιστατικό βίας

απευθύνθηκαν στην υπηρεσία σας; (κατά μέσο όρο).

1. Αμέσως
2. Εντός ενός μηνός
3. Περισσότερο από ένα μήνα
4. Μετά από έξι μήνες
5. Μετά από δώδεκα μήνες

Γ8. Συνήθως είσαστε η πρώτη υπηρεσία, που απευθύνονται οι γυναίκες ή προηγούνται άλλες;

1. Ναι
2. Όχι
- 2 α. Ποιες άλλες; _____.

Γ9. Ποιο είδος βίας αναφέρεται συχνότερα από τις εξυπηρετούμενες;

1. Λεκτική
2. Οικονομική
3. Ψυχολογική
4. Σωματική
5. Σεξουαλική
6. Άλλο (συμπληρώστε περισσότερα από δυο) _____.

Γ10. Οι γυναίκες που απευθύνονται στην υπηρεσία σας, είναι συνήθως θύματα ενδοοικογενειακής βίας; (σύζυγος / σύντροφος / άλλα μέλη)
Περιγράψτε σύντομα _____
_____.

Δ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Δ1. Ποια είναι η στάση, που φαίνεται ότι έχουν τα άτυπα δίκτυα φροντίδας απέναντι στο θέμα της κακοποίησης της γυναίκας; (συγγενείς / φίλοι / εθελοντικές ομάδες / μη κυβερνητικές οργανώσεις). _____

Δ2. Πιστεύεται ότι τα άτυπα δίκτυα φροντίδας μπορούν να παρέχουν βοήθεια στις γυναίκες που έχουν υποστεί κακοποίηση; Αν ναι, με ποιο τρόπο;

Δ3. Πως κρίνετε την αντιμετώπιση του θέματος από τα Μ.Μ.Ε.;

Δ4. Ποια η γνώμη σας για την αντιμετώπιση της κακοποίησης από τις υπάρχουσες δομές.

Δ5. Ποιος πιστεύετε, πως είναι ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης για την προώθηση λύσεων σε αυτό το θέμα; _____

Δ6. Ποια κατά τη γνώμη σας, είναι τα βασικότερα αίτια που προκαλούν τη βία μέσα στην οικογένεια; _____

Δ7. Θεωρείτε ότι η βία στην οικογένεια θα πρέπει να αντιμετωπίζεται από το ποινικό μας δίκαιο ή όχι; (δηλ. ότι αποτελεί έγκλημα και πρέπει να αντιμετωπίζεται ως τέτοιο;) _____

Δ8. Πιστεύεται πως η υπηρεσία χρειάζεται να ενισχυθεί από τη στελέχωση εξειδικευμένου προσωπικού σε θέματα κακοποίησης; _____

Δ9. Ποιες οι προτάσεις σας, για την μείωση των περιστατικών βίας στην κοινωνία μας; _____

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ'

ΜΥΘΟΙ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΙΕΣ

ΜΥΘΟΣ: Τα θύματα προκαλούν τη κακοποίηση τους.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Αυτή είναι η πιο συχνή δικαιολογία που χρησιμοποιούν οι θύτες.

ΜΥΘΟΣ: Μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό του πληθυσμού υφίσταται κακοποίηση.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Ο αριθμός των θυμάτων βίας μέσα στην οικογένεια είναι πολύ μεγάλος και περιλαμβάνει κυρίως γυναίκες και παιδιά.

ΜΥΘΟΣ: Άτομα με χαμηλού οικονομικού και μορφωτικού επιπέδου είναι περισσότερο βίαια.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Η βία εμφανίζεται σε όλα τα κοινωνικοοικονομικά στρώματα και μορφωτικά επίπεδα.

ΜΥΘΟΣ: Το ποτό οδηγεί στη βία.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Το ποτό χρησιμοποιείται πολλές φορές σκόπιμα για να αποκτήσει ο βίαιος σύζυγος θάρρος να κακοποιήσει το θύμα και ταυτόχρονα να έχει τη δικαιολογία για τη βίαιη συμπεριφορά του.

ΜΥΘΟΣ: Η κακοποίηση είναι απλώς μια στιγμιαία απώλεια ελέγχου.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Η βία δεν είναι μια στιγμιαία απώλεια ελέγχου, αλλά ένας τρόπος συμπεριφοράς που καταντά χρόνιος.

ΜΥΘΟΣ: Η βία μεταξύ συζύγων δεν είναι ποινικό αδίκημα, είναι οικογενειακό πρόβλημα.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Η βία είναι ποινικό αδίκημα που μπορεί να οδηγήσει και σε φυλάκιση.

ΜΥΘΟΣ: Η οικογενειακή βία είναι οικογενειακό πρόβλημα.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Η βία μέσα στην οικογένεια αποτελεί κοινωνικό πρόβλημα και όχι οικογενειακό πρόβλημα.

ΜΥΘΟΣ: Σε μερικές γυναίκες αρέσει να κακοποιούνται.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Σε κανέναν δεν αρέσει η βία. Η αλήθεια είναι ότι τα θύματα δέχονται διότι είναι δέσμιες πολύπλοκων καταστάσεων. Γενικά η βία και η κακομεταχείριση της κάνει να χάνουν τον αυτοσεβασμό τους και έτσι νομίζουν ότι δεν έχουν τη δύναμη να αντιδράσουν και να ενεργοποιηθούν. Εκτός αυτού πάντα ελπίζουν ότι οι σύζυγοι τους θα αλλάξουν.

ΜΥΘΟΣ: Ο βίαιος σύζυγος θα αλλάξει αν η γυναίκα είναι υπάκουη και δεν τον νευριάζει.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Ο βίαιος άνθρωπος πάντα βρίσκει λόγους για να κακοποιεί την οικογένεια του. Επιπλέον έχει αποδεχτεί ότι τις περισσότερες φορές η σταθερή αντίδραση και η ενεργοποίηση μπορεί να σταματήσει τη βία.

ΜΥΘΟΣ: Η κακοποίηση δεν προκαλεί τραυματισμό.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Η βία όταν αρχίσει κλιμακώνεται και μπορεί να οδηγήσει μέχρι και στο θάνατο. Επιπλέον τα θύματα της οικογενειακής βίας πολύ συχνά και για μεγάλο χρονικό διάστημα καλύπτουν τους θύτες.

ΜΥΘΟΣ: Τα παιδιά δεν επηρεάζονται.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Οι επιπτώσεις της βίας(άμεση ή έμμεση) πάνω στα παιδιά είναι πολύ τραυματικές.

ΜΥΘΟΣ: Η γυναίκα που κακοποιείται είναι καλύτερα να παραμένει παθητική γιατί έχει μικρά παιδιά και τα παιδιά χρειάζονται τον πατέρα τους.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Στην πραγματικότητα τα παιδιά χρειάζονται και τον πατέρα, αλλά σε ένα σπίτι που επικρατεί αλληλοσεβασμός και ηρεμία.

ΜΥΘΟΣ: Είναι εύκολο για την κακοποιημένη γυναίκα να εγκαταλείψει τον σύζυγο που την κακοποιεί.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Είναι αρκετά δύσκολο για τη γυναίκα να τον εγκαταλείψει για πολλούς λόγους (οικονομική εξάρτηση, ύπαρξη παιδιών, έλλειψη καταφυγίου, χαμηλή αυτοεκτίμηση και αίσθηση αβοήθητου). Η γυναίκα χρειάζεται τη βοήθεια και την υποστήριξη από συγγενείς, φίλους και κοινωνικές υπηρεσίες, ώστε να μπορέσει να πάρει μια τέτοια απόφαση.

Πηγές:

1. Σύνδεσμος για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας μέσα στην οικογένεια(1997). Πρόγραμμα επιμόρφωσης εθελοντών/εθελοντριών για το Κέντρο Άμεσης Βοήθειας σε θύματα Βίας. Λευκωσία.

2.Γενική Γραμματεία Ισότητας. Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Η βία μέσα στην οικογένεια. Αθήνα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ'

ΑΚΟΥΣΕ ΜΕ

Όταν σου ζητώ να με ακούσεις και αρχίζεις να μου δίνεις συμβουλές,
δεν έκανες αυτό που σου ζήτησα.

Όταν σου ζητώ να με ακούσεις και αρχίζεις να μου λες γιατί δεν πρέπει να νιώθω
έτσι, καταπατάς τα συναισθήματά μου.

Όταν σου ζητώ να με ακούσεις και νιώθεις ότι πρέπει να κάνεις «κάτι» για να μου
λύσεις το πρόβλημά μου, με αποξενώνεις, όσο παράξενο και να σου φαίνεται
αυτό.

Άκουσέ με! Το μόνο που σου ζητώ είναι να με ακούσεις, όχι να μιλήσεις ή να κάνεις,
κάτι, μόνο να ακούσεις.

Μπορώ να κάνω κάτι για τον εαυτό μου. Δεν είμαι ανήμπορη. Ίσως καταβεβλημένη
και αποθαρρημένη, αλλά όχι ανήμπορη.

Όταν κάνεις κάτι για μένα που μπορώ και έχω την ανάγκη να κάνω μόνη μου,
ενισχύεις το φόβο και τη χαμηλή μου αυτοπεποίθηση.

Αλλά όταν δεχτείς ότι νιώθω αυτά που νιώθω, όσο παράλογα και να φαίνονται, τότε
μπορώ να σταματήσω να προσπαθώ να σε πείσω και να αρχίσω, με τη βοήθειά
σου, να καταλαβαίνω τι κρύβεται πίσω από αυτά τα παράλογα συναισθήματα.

Και όταν αυτό είναι ξεκάθαρο, οι απαντήσεις είναι εμφανείς και δεν χρειάζομαι
συμβουλές. Τα παράλογα συναισθήματα παίρνουν νόημα όταν καταλάβουνε τι
κρύβεται πίσω από αυτά.

Ίσως γι' αυτό η προσευχή να βοηθά κάποτε μερικούς ... γιατί ο θεός είναι βουβός, δεν
δίνει συμβουλές και δεν προσπαθεί να φτιάξει τα πράγματα. Απλώς ακούει και
σε αφήνει να πάρεις μόνη σου τις αποφάσεις που πρέπει.

Γι' αυτό, σε παρακαλώ, απλά ΑΚΟΥΣΕ ΜΕ. Και αν θέλεις να μιλήσεις, περίμενε ένα
λεπτό για τη σειρά σου, και θα ακούσω και εγώ εσένα.

Ray Houghton, MD

Παγκόσμια έκθεση για τη βία

Γράφει ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΖΑΧΑΡΗΣ

Αποκαλυπτικά είναι τα στοιχεία έκθεσης που έδωσε στη δημοσιότητα πριν λίγο καιρό η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (Π.Ο.Υ.), με κεντρικό θέμα τη βία και τις επιπτώσεις της στην υγεία. Πρόκειται για μια περιεκτική έκθεση, που αντιμετωπίζει τη βία ως παγκόσμιο πρόβλημα δημόσιας υγείας, μια πρώτη παγκόσμια αναφορά και μελέτη που δεν εξετάζει μονάχα την έκταση και κλίμακα του τεράστιου προβλήματος της βίας, αλλά αναζητά παράλληλα τη γενεσιουργό αιτία εμφάνισής της, τις μεθόδους πρόληψής της, καθώς και τη μείωση των αρνητικών επιπτώσεών της στην υγεία και την κοινωνία.

Ερόνιμο άραγε τα πάντα γι' αυτό που αποκαλείται "βία", μια λέξη που καθημερινά προφέρεται από τα στόματα χιλιάδων ανθρώπων; Γνωρίζουμε με ακρίβεια την κάθε στιγμή πόσο συνάνθρωποι μας κινδυνεύουν ή έχουν ήδη πληγεί ανεπανόρθωτα από βίαιες ενέργειες και εκδηλώσεις; Μάλλον όχι.

Η έκθεση μας πληροφορεί ότι **περισσότεροι από 1,6 εκατομμύριο άνθρωποι πεθαίνουν ετησίως από την άσκηση βίας και εκατομμύρια άλλοι τραυματίζονται ψυχολογικά, ενώ οι θάνατοι και οι αναπηρίες που προκαλεί, την αναδεικνύουν σε ένα από τα χειρότερα προβλήματα δημόσιας υγείας.** Συγκεκριμένα, η βία συγκαταλέγεται μεταξύ των κυριότερων αιτιών θανάτου για ανθρώπους ηλικίας 15-44 ετών και ευθύνεται για το 14% των θανάτων ανδρών και το 7% των θανάτων γυναικών.

Κατά τη διάρκεια μιας μέρας, δολοφονούνται τουλάχιστον 1.424 άνθρωποι (σχεδόν ένας άνθρωπος το λεπτό), ενώ περίπου κάθε 40 δευτερόλεπτα ένας άνθρωπος αυτοκτονεί και κάθε ώρα, σχεδόν 35 άνθρωποι σκοτώνονται εξαιτίας ένοπλων συγκρούσεων.

Τα στοιχεία είναι συγκλονιστικά, ενώ την ίδια στιγμή ακόμη πιο θλιβερή είναι η διαπίστωση ότι, κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, τουλάχιστον 151 εκατομμύρια άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους έμμεσα ή άμεσα από συγκρούσεις, με περισσότερους από τους μισούς των θανάτων να είναι άμαχοι. Βία δίχως όρια; Πιθανότατα.

Μέζα Σαουδικής Αραβίας, Μάρτιος 2002: Φήμες και καταγγελίες κάνουν λόγο για το θάνατο τουλάχιστον 14 κοριτσιών και τον τραυματισμό δεκάδων άλλων σε πυρκαγιά στο σχολείο τους, καθώς η θεοσεβητική αστυνομία (Μουταουίν) τα εμποδίζει να διαφύγουν από τον τόπο της πυρκαγιάς, επειδή δεν φορούν αιματισμένες και δεν ήταν παρόντες άρνες συγγενείς τους για να τα παραλάβουν. Αγγλόφωνη εφημερίδα της εν λόγω χώρας αναφέρει δηλώσεις αυτοπτών μαρτύρων που καταγγέλλουν χαρακτηριστικά πως "κάθε φορά που τα κορίτσια κατάφεραν να βγουν απ' την πυρκαγιά, οι Μουταουίν τα ανάγκαζαν με τη βία να επιστρέψουν από την άλλη πύλη" πως **ανά να τα διασώσουν τα χτυπούσαν με τα χέρια τους.**

Η Διεθνής Αμνηστία μάχη για ένα ακόμη τραγικό παράδειγμα των ολέθριων συνεπειών των διακρίσεων με βάση το φύλο. Το φοβερό αυτό πάντως περιστατικό, αν αληθεύει, μας διστά να καταλάβουμε σε τι είδους βία μπορούν να οδηγήσουν οι διακρίσεις και ο θρησκευτικός φανατισμός, **αν τελικά υπάρχει όριο στις εκδηλώσεις βίας και εξαναγκασμού,** αν το κράμα παραλογισμού και φρίκης συνθέτει και απεικονίζει, με τον πλέον παραστατικό τρόπο, το αποκαρφητικό της εσχάστες βίαιες εφαρμογής κανόνων και εντολών. Στην προκειμένη περίπτωση, τραγικοί αποδέκτες φαίνεται πως ήταν τα παιδιά. Και δεν είναι η μόνη περίπτωση.

Ας επιστρέψουμε όμως στην ενδιαφέρουσα έκθεση της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας. Εκτός από τα γνωστά θέματα της συλλογικής βίας (πόλεμοι, συγκρούσεις), η εν λόγω έκθεση πραγματεύεται και εξετάζει εξίσου σημαντικά αλλά πολλώτας παραγνωσμένα ζητήματα, πολιτισμικές μορφές και άσκηση βίας σ' έναν κόσμο μακριά του παραδείσου και πλησίον της παρακμής.

ΝΕΑΝΙΚΗ ΒΙΑ

Τα στοιχεία παρουσιάζουν αύξηση των ανθρωποκτονιών μεταξύ των νέων σε πολλά σημεία του κόσμου. Για κάθε νέο άνθρωπο που σκοτώνεται βίαια, αντιστοιχεί αριθμός 20-40 ατόμων που τραυματίζονται και χρειάζονται περίθαλψη. Καννάδες και κόντρες μεταξύ των νέων αποτελούν συχνό φαινόμενο, την ίδια στιγμή που η μείδη είναι ένας από τους καταστασιακούς παράγοντες κλιμάκωσης της βίας.

ΚΑΚΟΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΑΙΔΙΩΝ (1)

Δεδομένα από επιλεγμένες χώρες καταδείξαν ότι, περίπου 20% των γυναικών και 5-10% των ανδρών υπέστησαν σεξουαλική κακομεταχείριση κατά την παιδική ηλικία.

ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΒΙΑ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΡΙΤΣΙΩΝ (2)

Περίπου οι μισές από τις γυναίκες που πέφτουν θύματα ανθρωποκτονίας, σκοτώνονται από τον νυν ή πρώην σύνζυγο ή σύντροφό τους, με το ποσοστό σε μερικές χώρες να φτάνει έως και το 70%. Όμως λόγω έλλειψης καταγγελλιών, η δυνατότητα εύρεσης ακριβούς αριθμού δεν υφίσταται, ενώ από τα διαθέσιμα στοιχεία προκύπτει ότι, τουλάχιστον μία στις τέσσερις γυναίκες θα διώσει κατά τη διάρκεια της ζωής της σεξουαλική βία από τον σύντροφό της. Τα περισσότερα θύματα φυσικών επιθέσεων υποβάλλονται σε πολλαπλές πράξεις βίας στη διάρκεια μεγάλων χρονικών περιόδων, με το ένα τρίτο ή έως και πάνω από τις μισές των περιπτώσεων να συνοδεύονται από σεξουαλική βία.

ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΩΝ

Απ' τα πιο καλά κρυμμένα πρόσωπα της βίας, το νίζεται χαρακτηριστικά στην έκθεση. Έως και 6% των ηλικιωμένων αναφέρει ότι υπέστη κακομεταχείριση.

ΒΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΜΑΣ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ Ή ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

Μία από τις χειρότερες αιτίες θανάτου παγκοσμίως. Στις ηλικίες από 15-44 ετών, η αυτοκτονία παρουσιάζεται ως η τέταρτη σε συχνότητα αιτία θανάτου και η έκτη αναπηρίας ή άλλων προβλημάτων υγείας. Υπάρχει προοπτική περιορισμού ή και εξάλειψής της βίας. Είναι η κατάσταση αναστρέψιμη; Ναι, απαντούν οι ειδικοί, με τη βοήθεια της πρόληψης. Στοιχεία από ολόκληρο τον κόσμο αποκαλύπτουν πως, μια σειρά από μέτρα, που στοχεύουν σε άτομα, οικογένειες και κοινότητες, μπορεί να συμβάλουν αποφασιστικά

στον περιορισμό της, η βία δεν είναι αναπόφευκτη, λένε, ούτε εγγενές στοιχείο του ανθρώπινου είδους. Σύμφωνα με την έκθεση, που προωθεί την ερημνεία των πολιτισμών κοινωνικών, ψυχολογικών και οικονομικών στοιχείων της βίας υπό το πρίσμα της δημόσιας υγείας ως συμπληρώμα στην δια του νόμου αντιμετώπιση της, **βιολογικοί και απομικοί παράγοντες που ερμηνεύουν την προδιάθεση σε βία αλληλεπιδρούν συχνά με άλλους (όπως η οικογένεια, η κοινότητα, το πολιτιστικό περιβάλλον κ.λπ.), δημιουργώντας έτσι μια κατάσταση που κάνει πολύ πιθανή την εμφάνισή της.** Η κατανόηση των παραγόντων αυτών μπορεί να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για ουσιαστικές παρεμβάσεις αποτροπής βίαιων ενεργειών, με μια σειρά από λήψη μέτρων και συγκεκριμένων επιλογών που στοχεύουν στην πρόληψή της. Μεταξύ αυτών που αναφέρονται και προτείνονται στην έκθεση της Π.Ο.Υ., είναι, **τα προσχολικά προγράμματα και προγράμματα κοινωνικής ανάπτυξης για παιδιά και εφήβους, εκπαίδευση και προγράμματα υποστήριξης γονέων, καθώς και μέτρα για την μείωση των τραυματισμών από πυροβόλα όπλα, καθώς και δελτίωση της ασφάλειας των οπλών.** Και όλα αυτά, σε άμεση συνάφεια με την ενίσχυση της ανταπόκρισης στα θέματα της βίας, την προώθηση του σεβασμού προς τις διεθνείς συνθήκες και δίκαιο και με ταυτοχρόνη δελτίωση της συλλογής στοιχείων για τη βία.

Ως ένα πολύπλοκο πρόβλημα, άμεσα σχετιζόμενο με μότιβα σπένης και συμπεριφοράς που διαμορφώνονται από μια ποικιλία δυνάμεων μέσα στις οικογένειες και τις κοινότητες, δυνάμεων ικανών να διαθούν τα εθνικά σύνορα, χαρακτηρίζουν οι υπεύθυνοι της Π.Ο.Υ. το φαινόμενο της βίας, επαναλαμβάνοντας ξανά και ξανά πως μπορεί να προληφθεί. Μπορεί όμως άραγε και να εξολοφρευθεί; Είναι σε θέση ετούτος ο κόσμος να πληρώσει, έστω και κατά προέγγιση, τον παραμυθένιο παιδικό κόσμο που στερείται ήλι και εσθρότητας; Ποιος μπορεί να εγγυηθεί την σταδιακή καλύτερηση της κατάστασης; σ' έναν κόσμο ασφυκτικά περιβαλλόμενο από νόρμες και κανόνες, σε μια "νέα τάξη πραγμάτων" που στηρίζει την εργαθιόδηση της στη βία, λειτουργώντας έτσι απαγορευτικά στην εκρίζωσή της; Κενείς. Όπως κανένας όμως δεν μπορεί ούτε να προεσφίλει, μη ούτε και να προδικάζει το μέλλον της ανθρωπότητας. Να διερωτάται, είναι λογικό - να σαγαγραφεί όμως με σιγουριά το μέλλον, ποτέ.

Γιατί το μέλλον κρύβει επιμελώς το μεγάλο μυστικό, μέσω της διαρκούς ανατροπής των παρόντων, Σ.Σ.

(1) Ανθρωπική στοχεύα για τις διαστάσεις των φαινομένων της παιδικής εργασίας και της εμπορίας ανθρώπων και κυρίως παιδιών στα Βαλκάνια, έφεραν στο φως πρόσφατες εκθέσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Εργασίας (ILO), της Ομάδας Εργασίας για την Εμπορία γυναικών και παιδιών του Συμβάνου Σταθερότητας για την Ηπείρω και της UNICEF. Σύμφωνα με την έκθεση του ILO (Παγκόσμιος Οργανισμός Εργασίας) για το 2002, τουλάχιστον 246 εκατ. παιδιά παγκοσμίως (ένα στα έξι παιδιά ηλικίας 5-17 ετών), εμπλεκόνταν σε κάποια μορφή παιδικής εργασίας. Μεταξύ αυτών, 8,4 εκατομμύρια παιδιά πέφτουν θύματα εμπορίας, απαγωγής, ενδοσχολικής και πορνείας.

(2) Στην Νόβια, μέχρι και το 45% των έγγαμων ανδρών παραδέχθηκαν ότι κακοποιούν σεματικά τις σύζυγους τους (έρευνα του 1996 σε 6.902 άνδρες στην περιοχή Uttar Pradesh). Στις ΗΠΑ, το 28% των γυναικών (πανεθνικό αντιπροσωπευτικό δείγμα) ανέφεραν τουλάχιστον ένα περιστατικό φυσικής βίας από μέρος του συντρόφου τους. Στη Σουηδία, 20% από 1.500 γυναίκες έφεραν θύματα φυσικής επίθεσης σύμφωνα με έρευνα του 1997. (Στοιχεία UNICEF).

